

**ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2001/42 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ**

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σ. 2
2.	ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ	σ. 4
3.	ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ	σ. 5
4.	ΓΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	σ. 24
5.	Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ	σ. 26
6.	ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	σ. 36
7.	ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ	σ. 38
8.	ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ	σ. 48
9.	ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ	σ. 53

Προσάρτημα I	Πρακτικές οδηγίες για την παρακολούθηση
Προσάρτημα II	Μέλη της ομάδας εργασίας
Προσάρτημα III	Βιβλιογραφία

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η οδηγία για τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση (ΣΠΕ) είναι ένα σημαντικό βήμα προς τα μπροστά στο ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό δίκαιο. Σήμερα, μεγάλα έργα τα οποία είναι πιθανόν να έχουν επιπτώσεις στο περιβάλλον πρέπει να υποβάλλονται σε εκτίμηση βάσει της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ. Ωστόσο, η εκτίμηση αυτή γίνεται σε ένα στάδιο όπου συχνά, οι δυνατότητες να γίνουν κάποιες σημαντικές αλλαγές είναι περιορισμένες. Οι αποφάσεις όσον αφορά την τοποθεσία ενός έργου, ή την επιλογή εναλλακτικών λύσεων, μπορεί να έχουν ληφθεί ήδη στο πλαίσιο σχεδίων για έναν ολόκληρο τομέα ή γεωγραφική περιοχή. Η οδηγία ΣΠΕ - 2001/42/ΕΚ – καλύπτει αυτό το κενό απαιτώντας οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις μιας μεγάλης σειράς σχεδίων και προγραμμάτων να εκτιμώνται έτσι ώστε να μπορούν να λαμβάνονται υπόψη ενώ ακόμη τα σχέδια είναι πρακτικά υπό ανάπτυξη και να υιοθετούνται σε εύθετο χρόνο. Για τα υπό ανάπτυξη σχέδια και την εκτίμηση των περιβαλλοντικών τους επιπτώσεων πρέπει να γίνεται διάλογος και με το κοινό, οι απόψεις του οποίου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

Αν και η ιδέα της στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης είναι σχετικά απλή, η εφαρμογή της οδηγίας θέτει τα κράτη μέλη μπροστά σε μια σημαντική πρόκληση. Στοχεύει στην καρδιά αυτού τούτου του συστήματος λήψης αποφάσεων του δημόσιου τομέα. Σε πολλές περιπτώσεις, θα απαιτεί διαδικασίες με καλύτερα διαρθρωμένο σχεδιασμό και διαβουλεύσεις. Οι προτάσεις θα πρέπει να αξιολογούνται συστηματικότερα στη βάση περιβαλλοντικών κριτηρίων για να προσδιοριστούν οι πιθανές τους επιπτώσεις, καθώς και εκείνες βιώσιμων εναλλακτικών λύσεων. Θα υπάρχουν δύσκολα ζητήματα ερμηνείας, όταν όμως εφαρμόζονται σωστά, οι εν λόγω εκτιμήσεις θα βοηθούν στη λήψη αποφάσεων που θα στηρίζονται σε καλύτερη πληροφόρηση. Αυτό, με τη σειρά του, θα οδηγήσει σε καλύτερη ποιότητα ζωής και πλέον βιώσιμο περιβάλλον, τώρα και για τις επερχόμενες γενεές.

Είναι συνεπώς σημαντικό τα κράτη μέλη να κατανοήσουν σαφώς τις απαιτήσεις της οδηγίας, έτσι ώστε αυτή να εφαρμόζεται με συνέπεια σε ολόκληρη την ΕΕ.

Το παρόν κείμενο συντάχθηκε έχοντας στο μυαλό αυτόν ακριβώς το στόχο. Θα πρέπει να βοηθήσει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή της οδηγίας έτσι ώστε να πληρούνται οι απαιτήσεις της και να αποκομίζονται τα οφέλη που αναμένονται από αυτή. Τέλος, θα πρέπει επίσης να τους παράσχει τη δυνατότητα να κατανοήσουν καλύτερα το σκοπό και τη λειτουργία της οδηγίας και να εξετάσουν τις επιπτώσεις που αυτή θα έχει στις διαδικασίες τους σχεδιασμού.

Catherine Day
Γενικός Διευθυντής – ΓΔ Περιβάλλον

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 1.1. Η οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων¹ ('η οδηγία ΣΠΕ')² άρχισε να ισχύει στις 21 Ιουλίου 2001 και πρέπει να εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη πριν από τις 21 Ιουλίου 2004. Θα έχει σοβαρή επίδραση στο έργο πολλών δημόσιων αρχών υποχρεώνοντάς τις να εξετάζουν συστηματικά αν τα σχέδια και προγράμματα που ετοιμάζουν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της και, κατά συνέπεια, αν χρειάζεται να γίνει περιβαλλοντική εκτίμηση των προτάσεών τους, σύμφωνα με τις διαδικασίες που θεσπίζονται στην οδηγία.
- 1.2. Η εμπειρία από την οδηγία 85/337/ΕΟΚ για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον ('η οδηγία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων ή ΕΠΕ')³ έδειξε ότι είναι σημαντικό να διασφαλιστεί συνεπής μεταφορά και εφαρμογή στο σύνολο της Κοινότητας προκειμένου να αντληθούν τα μέγιστα δυνατά οφέλη για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το παρόν κείμενο συντάχθηκε για την παροχή οδηγιών στα κράτη μέλη πώς να διασφαλίσουν από τα πρώιμα ήδη στάδια τη συνεπέστερη δυνατή μεταφορά και εφαρμογή της οδηγίας ΣΠΕ.
- 1.3. Το κείμενο ετοιμάστηκε από αντιπροσώπους των κρατών μελών και τη Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οι οποίοι, μεταξύ τους, είχαν εμπειρία τόσο από τις διαπραγματεύσεις της οδηγίας όσο και από την εκτέλεση εκτιμήσεων περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διάφορα επίπεδα (βλ. προσάρτημα II). Συζητήθηκε επίσης και με εθνικούς εμπειρογνώμονες ΣΠΕ από τα κράτη μέλη και τις υπό ένταξη χώρες. Οι συγγραφείς είχαν ιδίως στο μυαλό τους τα ζητήματα τα οποία θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουν τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή της οδηγίας στα δικά τους νομικά συστήματα.
- 1.4. Το κείμενο σχεδιάστηκε ώστε να βοηθήσει τα κράτη μέλη, τα υπό ένταξη κράτη και υπονήφιες χώρες να κατανοήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία και να τα συνδράμουν στη μεταφορά της οδηγίας στο εθνικό τους δίκαιο και, εξίσου σημαντικό, στη δημιουργία ή βελτίωση των διαδικασιών που θα ενεργοποιήσουν τις νομικές υποχρεώσεις. Δεν έχει σκοπό να εξηγήσει πώς πρέπει να πραγματοποιείται μια εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων αν και προσφέρει όντως κάποιες πρακτικές συμβουλές ως προς το πώς μπορούν να εκπληρωθούν ορισμένες απαιτήσεις. Σε συνδυασμό με εθνικές οδηγίες συντεταγμένες από τα κράτη μέλη, αναμένεται επίσης να αποδειχθεί χρήσιμο και στις αρχές που πρέπει να

---

¹ ΕΕ L 197, 21.7.2001, σ.30.

² Αν και η λέξη 'στρατηγική' δεν εμφανίζεται ούτε στον τίτλο ούτε στο κείμενο της οδηγίας, συχνά αυτή αναφέρεται ως οδηγία 'στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης' (ή οδηγία ΣΠΕ) επειδή αφορά εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε υψηλότερο, πιο στρατηγικό, επίπεδο από το επίπεδο έργων/projects (που καλύπτονται από την οδηγία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ή ΕΠΕ) (οδηγία 85/337/ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 97/11/ΕΚ)).

³ ΕΕ L 175, 5.7.1985, σ.40.

εφαρμόσουν την οδηγία κατά την ετοιμασία των σχεδίων και προγραμμάτων τους. Μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμο επίσης όταν οι αρχές φθάσουν να εξετάσουν το πρωτόκολλο της ΟΕΕ των ΗΕ για τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση, η διαδικασία υπογραφής του οποίου ξεκίνησε στις 21 Μαΐου 2003 στην πέμπτη διυπουργική διάσκεψη 'Περιβάλλον για την Ευρώπη' στο Κίεβο της Ουκρανίας.⁴

- 1.5. Το κείμενο αντιπροσωπεύει μόνον τις απόψεις των υπηρεσιών της Επιτροπής και δεν είναι δεσμευτικής φύσεως. Η παρούσα έκδοση δεν θεωρείται οριστική. Το κείμενο μπορεί να αναθεωρηθεί στο μέλλον βάσει της εμπειρίας που θα αποκομιστεί από την εφαρμογή της οδηγίας και από κάθε μελλοντική νομολογία. Δεν αποσκοπεί να δώσει απόλυτες απαντήσεις σε ειδικά ερωτήματα αλλά θα πρέπει ασφαλώς να βοηθήσει να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο θα πρέπει να αντιμετωπίζονται. Πρέπει να τονιστεί ότι τον τελευταίο λόγο στην ερμηνεία μιας οδηγίας έχει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (ECJ).
- 1.6. Η δομή του κειμένου στηρίζεται στη σειρά των άρθρων της ίδιας της οδηγίας. Το πρώτο βήμα στην κατανόηση της οδηγίας είναι να αποφασιστεί σε ποια σχέδια και προγράμματα εφαρμόζεται. Το κείμενο αρχίζει συνεπώς με αναφορά στο πεδίο εφαρμογής της επικεντρωμένο στην έννοια των σχεδίων και προγραμμάτων καθώς και στο θέμα του αν αυτά είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Στη συνέχεια, εξετάζονται με τη σειρά τους το περιεχόμενο της περιβαλλοντικής μελέτης, οι απαιτήσεις για τη διασφάλιση ποιότητας, οι διατάξεις για το διάλογο, η φύση της απαίτησης παρακολούθησης και, τέλος, οι σχέσεις μεταξύ της οδηγίας και άλλης κοινοτικής νομοθεσίας.
- 1.7. Κατά το δυνατόν, η παρουσίαση κάθε ενότητας ακολουθεί την ίδια δομή, η οποία περιλαμβάνει αναφορά (με πλάγια γράμματα) στη ή στις κατάλληλες διατάξεις της οδηγίας, μια σύντομη εισαγωγή στο θέμα και μια συζήτηση των θεμάτων που ανακύπτουν. Στηρίζεται, όπου είναι σκόπιμο, στη νομολογία του ECJ, ιδιαίτερα σε αποφάσεις που αναφέρονται στην οδηγία ΕΠΕ. Λέξεις λαμβανόμενες από την ίδια την οδηγία είναι με παχείς χαρακτήρες. Όπου στο παρόν κείμενο χρησιμοποιούνται παραδείγματα, αυτό δεν σημαίνει ότι εμπίπτουν οπωσδήποτε στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Αυτό είναι ένα θέμα το οποίο πρέπει να αποφασίζεται περίπτωση προς περίπτωση.

---

⁴ Πρωτόκολλο για τη στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση της Σύμβασης για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο (σύμβαση Espoo). Οι διατάξεις του που αφορούν σχέδια και προγράμματα είναι παρόμοιες, όχι όμως και ταυτόσημες, με εκείνες της οδηγίας. Το πρωτόκολλο περιέχει επίσης ένα άρθρο για πολιτικές και νομοθεσία.

2. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ

Άρθρο 1

Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης, εξασφαλίζοντας ότι, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, θα γίνεται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για ορισμένα σχέδια και προγράμματα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

2.1. Το άρθρο 1 θεσπίζει δύο στόχους για την εκτέλεση εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με την οδηγία:

- Την υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.
- Την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεωρήσεων στην προετοιμασία και υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης.

2.2. Οι στόχοι αυτοί συνδέουν την οδηγία με τους γενικούς στόχους της πολιτικής της Κοινότητας για το περιβάλλον όπως αυτοί θεσπίζονται στη συνθήκη ΕΚ.⁵ Το άρθρο 6 της συνθήκης προβλέπει ότι στον ορισμό κοινοτικών πολιτικών και δραστηριοτήτων πρέπει να ενσωματώνονται απαιτήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος με σκοπό, ιδίως, την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης.

2.3. Το άρθρο 1 θα πρέπει να ληφθεί σε συνδυασμό με το σκεπτικό της οδηγίας, ιδίως τα σημεία (4), (5) και (6) τα οποία περιγράφουν επίσης τους στόχους της οδηγίας:

- Να διασφαλιστεί ότι ενδεχόμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή σχεδίων και προγραμμάτων λαμβάνονται υπόψη κατά την εκπόνησή τους και πριν από την έγκρισή τους (σημείο 4).
- Να επωφεληθούν οι επιχειρήσεις με την παροχή σαφέστερου πλαισίου για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους με το να συμπεριληφθούν οι σχετικές περιβαλλοντικές πληροφορίες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η εκτίμηση μιας ευρύτερης δέσμης παραγόντων κατά τη λήψη αποφάσεων θα πρέπει να συμβάλει σε πιο βιώσιμες και πιο αποτελεσματικές λύσεις (σημείο 5).
- Να προβλεφθεί μια σειρά από κοινές διαδικαστικές απαιτήσεις που είναι αναγκαίες προκειμένου να συμβάλλουν σε υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος (σημείο 6).

---

⁵ Άρθρο 174 της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

3. ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ⁶

- 3.1. Οι διατάξεις που ορίζουν το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας περιλαμβάνονται κυρίως σε δύο σχετικά άρθρα. Το άρθρο 2 εκθέτει ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία πρέπει να έχουν σχέδια και προγράμματα για να έχει εφαρμογή σε αυτά τη οδηγία. Το άρθρο 3 εκθέτει στη συνέχεια κανόνες για τον προσδιορισμό του ποια σχέδια και προγράμματα είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στον περιβάλλον και πρέπει, κατά συνέπεια, να υποβάλλονται σε περιβαλλοντική εκτίμηση. Το άρθρο 13 παράγραφος 3 ορίζει το προσωρινό πεδίο εφαρμογής (βλ. παραγράφους 3.64-66 κατωτέρω).

Άρθρο 2

(α) ως "σχέδια και προγράμματα" νοούνται τα σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθώς και οι τροποποιήσεις τους:

- που εκπονούνται ή/και εγκρίνονται από μια αρχή σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο ή που εκπονούνται από μια αρχή προκειμένου να εγκριθούν, μέσω νομοθετικής διαδικασίας, από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση, και
- που απαιτούνται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων.

- 3.2. Η πρώτη απαίτηση προκειμένου **σχέδια και προγράμματα** να υπάγονται στην οδηγία είναι να πληρούν τους όρους και των δύο υποπαραγράφων του άρθρου 2 παράγραφος (α). Με άλλα λόγια, πρέπει και να 'εκπονούνται ή/και να εγκρίνονται από τις αρμόδιες αρχές' και να 'απαιτούνται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων'.
- 3.3. Δεν υπάρχει περαιτέρω ορισμός των **σχεδίων και προγραμμάτων**. Οι λέξεις δεν είναι συνώνυμες, και στις δύο όμως μπορεί να δοθεί πλήθος εννοιών οι οποίες σε ορισμένα σημεία επικαλύπτονται. Όσον αφορά τις απαιτήσεις της οδηγίας, αυτές αντιμετωπίζονται με ταυτόσημο τρόπο. Δεν είναι συνεπώς ούτε αναγκαίο ούτε δυνατό να γίνει σαφής διάκριση μεταξύ των δύο. Για να αναγνωριστεί αν ένα κείμενο είναι σχέδιο ή πρόγραμμα για τους σκοπούς της οδηγίας, είναι αναγκαίο να αποφασιστεί αν έχει τα κύρια χαρακτηριστικά ενός τέτοιου σχεδίου ή προγράμματος. Από μόνη της η ονομασία ('σχέδιο', 'πρόγραμμα', 'στρατηγική', 'κατευθυντήριες γραμμές', κλπ) δεν είναι ένας αρκετά αξιόπιστος οδηγός: κείμενα με όλα τα χαρακτηριστικά σχεδίου ή προγράμματος όπως ορίζονται στην οδηγία μπορούν να βρεθούν κάτω από διάφορες ονομασίες.

---

⁶ (Σ.Μ.: Η υποσημείωση αφορά την αγγλική έκδοση) – Στο γλωσσικό ιδίωμα της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, ο όρος 'scope' αναφέρεται συχνά στο πεδίο κάλυψης (ελληνική έκδοση: έκταση) της περιβαλλοντικής μελέτης που περιγράφεται στο άρθρο 5 και δεν πρέπει να συγχέεται με τον όρο 'scope' (ελληνική έκδοση: πεδίο εφαρμογής) όπως αυτός χρησιμοποιείται στον τίτλο του άρθρου 3 αναφερόμενος στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

- 3.4. Εξετάζοντας την έννοια του όρου 'project' στα πλαίσια της οδηγίας ΕΠΕ στην υπόθεση C-72/95 *Kraaijeveld* (Σ.Μ: αγγλική έκδοση 'project', ελληνική έκδοση 'σχέδιο' αλλά αναφερόμενο στο παρόν με τον όρο 'έργο' προς διάκριση από το 'σχέδιο/plan' της οδηγίας ΣΠΕ), το ECJ σημείωσε ότι η εν λόγω οδηγία έχει ευρύ πεδίο εφαρμογής και ευρύ σκοπό. Δεδομένης της γλώσσας που χρησιμοποιείται στην οδηγία 2001/42/ΕΚ, των συναφών σκοπών της εν λόγω οδηγίας και της οδηγίας ΕΠΕ, καθώς και των εννοιολογικών ομοιοτήτων μεταξύ τους, καλό θα ήταν τα κράτη μέλη να υιοθετήσουν μια παρόμοια προσέγγιση όταν εξετάζουν αν μια δράση πρέπει να θεωρηθεί σχέδιο ή πρόγραμμα που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/ΕΚ. Ως ένα πρώτο κριτήριο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η έκταση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει μια δράση. Ίσως οι όροι θα πρέπει να εκλαμβάνονται ως έννοιες που καλύπτουν οποιαδήποτε επίσημη διακήρυξη η οποία υπερβαίνει τις απλές βλέψεις και προβάλλει μια συγκεκριμένη πορεία μελλοντικής δράσης.
- 3.5. Το είδος του κειμένου το οποίο σε ορισμένα κράτη μέλη λογίζεται ως **σχέδιο** είναι ένα κείμενο στο οποίο εκτίθεται πώς προτείνεται να εκτελεστεί ή να εφαρμοστεί ένα σχήμα ή πολιτική. Στην έννοια αυτή μπορεί να περιλαμβάνονται, π.χ., σχέδια χρήσης γης στα οποία εκτίθεται πώς πρέπει να αναπτυχθεί η γη ή στα οποία θεσπίζονται κανόνες ή οδηγίες ως προς το είδος της ανάπτυξης που μπορεί να είναι κατάλληλο ή επιτρεπτό σε συγκεκριμένες περιοχές, ή στα οποία δίδονται κριτήρια τα οποία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό νέας ανάπτυξης. Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων, σχέδια για υδάτινους πόρους, κλπ, θα λογίζονται επίσης ως σχέδια για τους σκοπούς της οδηγίας εάν εμπίπτουν στον ορισμό του άρθρου 2 παράγραφος (α) και πληρούν τα κριτήρια του άρθρου 3.⁷
- 3.6. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ως **πρόγραμμα** λογίζεται συνήθως σχέδιο που καλύπτει μια σειρά έργων (projects) σε μια δεδομένη περιοχή, π.χ. ένα σχήμα αναγέννησης μιας αστικής περιοχής, το οποίο περιλαμβάνει έναν αριθμό διακριτών κατασκευαστικών έργων, που μπορεί να χαρακτηριστούν ως πρόγραμμα. Με την έννοια αυτή, το 'πρόγραμμα' θα πρέπει να είναι εντελώς λεπτομερές και συγκεκριμένο. Ως ένα καλό παράδειγμα τέτοιου προγράμματος μπορεί να θεωρηθεί το ισλανδικό ολοκληρωμένο πρόγραμμα μεταφορών, το οποίο προγραμματίζεται να πάρει τη θέση ανεξάρτητων προγραμμάτων οδικών, αεροπορικών και λιμενικών έργων και έργων παράκτιας άμυνας. Ορίζεται η υποδομή μεταφορών και χαράσσεται η πολιτική για την υποδομή των μεταφορών για μια περίοδο 12 ετών (ταυτοποιώντας έργα με το όνομά τους, την τοποθεσία τους και το κόστος τους). Οι διακρίσεις αυτές όμως δεν είναι απολύτως σαφείς και χρειάζεται να εξετάζονται περίπτωση προς περίπτωση. Άλλα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τη

⁷

Στην υπόθεση C-387/97 (Επιτροπή κατά Ελλάδας), το ECJ εξέτασε ποια δεν θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως σχέδια τα οποία τα κράτη μέλη απαιτείται να εγκρίνουν βάσει του άρθρου 6 της οδηγίας 75/442 και του άρθρου 12 της οδηγίας 78/319. Είπε ότι 'δεν μπορούν να θεωρηθούν ως σχέδια ή προγράμματα, οι ρυθμίσεις ή τα συγκεκριμένα μέτρα που αποτελούν απλώς μια σειρά λίαν συγκεκριμένων ρυθμιστικών παρεμβάσεων, οι οποίες δεν μπορούν να αποτελέσουν ένα οργανωμένο και δομημένο σύστημα διαθέσεως των στερεών και των τοξικών και επικίνδυνων αποβλήτων' (παράγραφος 76).

λέξη 'πρόγραμμα' εννοώντας 'τον τρόπο που προτείνεται να εκτελεστεί μια πολιτική' – την έννοια με την οποία χρησιμοποιήθηκε ο όρος 'σχέδιο' στην προηγούμενη παράγραφο. Στον αστικό και χωροταξικό σχεδιασμό στη Σουηδία, παραδείγματος χάρη, το πρόγραμμα θεωρείται ότι προηγείται ενός σχεδίου και ότι αποτελεί ένα είδος έρευνας ως προς την αναγκαιότητα, καθώς και καταλληλότητα και σκοπιμότητα, ενός σχεδίου.

- 3.7. Στα σχέδια και προγράμματα περιλαμβάνονται και εκείνα που **συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα**. Η οδηγία απευθύνεται φυσικά μόνο στα κράτη μέλη και όχι στα θεσμικά όργανα της Κοινότητας.⁸ Άσχετα με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων στους κόλπους των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας σχετικά με τη χρηματοδότηση (και με το αν υπάρχει ή όχι ΣΠΕ – ή μια αναλόγου μορφής εκτίμηση – από τα όργανα αυτά) θα χρειάζεται να γίνεται εκτίμηση από το κράτος μέλος αν το σχέδιο ή πρόγραμμα υπάγεται στην οδηγία.
- 3.8. Αν πληρούνται τα κριτήρια στα άρθρα 2 και 3, η οδηγία θα έχει εφαρμογή κατ' αρχή σε συγχρηματοδοτούμενα σχέδια σε ορισμένους τομείς, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών και της περιφερειακής, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης (διαρθρωτικά ταμεία).⁹ Το άρθρο 11 παράγραφος 3 ορίζει ρητά ότι στην περίπτωση σχεδίων και προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η περιβαλλοντική εκτίμηση βάσει της οδηγίας 2001/42/ΕΚ πρέπει να εκτελείται σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας. Συνεπώς, η εκτίμηση πρέπει να συμμορφώνεται με κάθε μία απαίτηση της ισχύουσας νομοθεσίας: εκτίμηση κατάλληλη για μία οδηγία μπορεί να μην είναι κατάλληλη για οποιαδήποτε άλλη ισχύουσα οδηγία. Σχέδια και προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται στα πλαίσια των τρεχουσών αντίστοιχων περιόδων προγραμματισμού των κανονισμών 1260/1999/ΕΚ και 1257/1999/ΕΚ εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας ΣΠΕ. Αυτό γιατί σχέδια και προγράμματα που υπάγονται στους εν λόγω κανονισμούς θα έχουν σχεδόν σίγουρα συμφωνηθεί πριν την προβλεπόμενη καταληκτική ημερομηνία μεταφοράς της οδηγίας στα κράτη μέλη (δηλ. την 21^η Ιουλίου 2004) και θα έχουν υποβληθεί ήδη σε περιβαλλοντική εκτίμηση. Η εξαίρεση δεν ισχύει για μελλοντικές περιόδους προγραμματισμού βάσει των εν λόγω κανονισμών και το άρθρο 12 παράγραφος 4 απαιτεί η Επιτροπή να υποβάλει έκθεση για τη σχέση μεταξύ της οδηγίας και των κανονισμών πριν από την εκπνοή των τρεχουσών περιόδων προγραμματισμού.
- 3.9. **Ο ορισμός των σχεδίων και προγραμμάτων περιλαμβάνει και τις τροποποιήσεις τους.** Πολλά σχέδια, ιδίως σχέδια χρήσης γης, τροποποιούνται όταν ενδεχομένως καταστούν ξεπερασμένα αντί να επανασχεδιαστούν. Οι εν λόγω τροποποιήσεις αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως τα ίδια τα

⁸ Η Επιτροπή έχει εισαγάγει μια διαδικασία εκτίμησης των επιπτώσεων των προτάσεων της (Ανακοίνωση για την εκτίμηση των επιπτώσεων, της 5ης Ιουνίου 2002 (COM(2002)276 τελικό)).

⁹ Στα 'διαρθρωτικά ταμεία' περιλαμβάνονται το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων και το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (βλ. κανονισμό 1260/1999/ΕΚ).

σχέδια και προγράμματα και απαιτούν περιβαλλοντική εκτίμηση εφόσον πληρούνται τα κριτήρια που θεσπίζονται στην οδηγία. Εάν στις τροποποιήσεις αυτές δεν δίνονταν η ίδια σημασία με εκείνη που δίδεται στα ίδια τα σχέδια ή προγράμματα, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας θα ήταν πιο περιορισμένο.¹⁰ Η υιοθέτηση τέτοιων τροποποιήσεων υπόκειται σε μια κατάλληλη διαδικασία. Είναι σημαντικό να γίνεται διάκριση μεταξύ τροποποιήσεων σχεδίων και προγραμμάτων και τροποποιήσεων επιμέρους έργων που προβλέπονται στα πλαίσια του σχεδίου ή προγράμματος. Στη δεύτερη περίπτωση, (όπου τροποποιούνται επιμέρους έργα μετά την υιοθέτηση του σχεδίου ή προγράμματος), δεν εφαρμόζεται η οδηγία 2001/42/EK αλλά άλλη κατάλληλη νομοθεσία. Ένα παράδειγμα μπορεί να είναι ένα σχέδιο για οδική ή σιδηροδρομική ανάπτυξη, που περιλαμβάνει ένα μακρύ κατάλογο έργων, που υιοθετήθηκε μετά τη ΣΠΕ. Εάν, κατά την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, προταθεί κάποια τροποποίηση σε ένα από τα συνιστώσα αυτό έργα και οι τροποποιήσεις είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, θα πρέπει να γίνεται περιβαλλοντική εκτίμηση σύμφωνα με τις κατάλληλες νομικές διατάξεις (π.χ., την οδηγία για τα φυσικά ενδιαιτήματα, και/ή την οδηγία ΕΠΕ).

- 3.10. Σύμφωνα με το άρθρο 5 της οδηγίας 2001/42/EK, πρέπει να εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος. Επομένως, είναι λογικό να θεωρείται ότι τυχόν τροποποίηση σχεδίου ή προγράμματος κατά τη διάρκεια της ετοιμασίας του πρέπει να υποβάλλεται σε εκτίμηση βάσει του άρθρου 5 αν η τροποποίηση από μόνη της έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον που δεν έχουν ακόμη εκτιμηθεί. Αυτό μπορεί να συμβεί αν μια τροποποίηση είναι αποτέλεσμα διαβουλεύσεων ή επανεξέτασης στοιχείων του σχεδίου ή προγράμματος, ή αν η κατάσταση του περιβάλλοντος έχει αλλάξει τόσο ώστε να καθιστά την εκτίμηση αναγκαία. Ακόμη και ήσσονος σημασίας τροποποιήσεις μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, όπως προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 3 της οδηγίας. Μπορεί να προκύψουν καθυστερήσεις στην υιοθέτηση του σχεδίου ή προγράμματος αλλά αυτές θα πρέπει να κρατιώνται στο ελάχιστο δυνατό επίπεδο, με υπερισχύουσα την απαίτηση της εκτίμησης των ενδεχόμενων σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον.
- 3.11. Η φράση **που εκπονούνται ή/και εγκρίνονται από μια αρχή** τονίζει ότι τα σχέδια ή προγράμματα χρειάζεται να εκπληρώνουν ορισμένους τυπικούς όρους για να καλύπτονται από την οδηγία. Η κύρια ιδέα αυτής της φράσης είναι ότι τελικά ένα σχέδιο ή πρόγραμμα θα πρέπει πάντοτε να εγκρίνεται επίσημα από μια αρχή. Ωστόσο, η φράση θα πρέπει να περιλαμβάνει και την περίπτωση στην οποία ένα σχέδιο εκπονείται από μια αρχή (ή φυσικό ή νομικό πρόσωπο που εργάζεται για λογαριασμό της αρχής) και εγκρίνεται από μίαν άλλη.
- 3.12. Βάσει της νομολογίας του ΕJC, η έννοια του όρου ‘αρχή’ έχει ευρύ πεδίο εφαρμογής. Μπορεί να οριστεί ως οργανισμός, άσχετα με τη νομική του

---

¹⁰ Βλ. επίσης υπόθεση C-72/95 (Kraaijeveld), η οποία ασχολήθηκε με ένα παρόμοιο σημείο σχετικά με την οδηγία ΕΠΕ πριν από την τροποποίησή της από την οδηγία 97/11/EK.

μορφή και την έκταση (εθνική, περιφερειακή ή τοπική) των εξουσιών του, ο οποίος έχει οριστεί υπεύθυνος, βάσει πράξεως εκδοθείσας από το κράτος, για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας υπό τον έλεγχο του κράτους, και, για το σκοπό αυτό, έχει ειδικές εξουσίες πέραν από εκείνες που προκύπτουν από τους κανονικούς κανόνες που έχουν εφαρμογή στις σχέσεις μεταξύ ατόμων (υπόθεση C-188/89 *Foster και άλλοι κατά British Gas*). Για παράδειγμα, ιδιωτικοποιημένες εταιρείες κοινής ωφελείας μπορεί να απαιτείται να αναλαμβάνουν ορισμένα έργα ή καθήκοντα (όπως εκπόνηση μακροπρόθεσμων σχεδίων για διασφάλιση υδάτινων πόρων) τα οποία, σε μη ιδιωτικοποιημένα καθεστάτα, θα ανέμενε κανείς να εκτελούνται από δημόσιες αρχές. Σε σχέση με τα καθήκοντά τους αυτά, και για τους σκοπούς της οδηγίας, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως αρχές. Σε σχέση με άλλες πλευρές, (όπως παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών υπερποντίως), δεν θα πρέπει να θεωρούνται ως αρχές κατά την έννοια της οδηγίας.

- 3.13. Σχέδια και προγράμματα τα οποία ιδιωτικοί οργανισμοί καταρτίζουν για δικούς τους σκοπούς (δηλ. όταν δεν ενεργούν ως αρχές όπως περιγράφεται ανωτέρω, ούτε ως αντιπρόσωποι αρχών, και όταν δεν τα ετοιμάζουν για έγκριση από αρχές) δεν υπάγονται στην οδηγία.
- 3.14. Λέγοντας εκπόνηση σχεδίου ή προγράμματος νοείται μια διεργασία που διαρκεί μέχρι την έγκρισή του. Έγκριση **μέσω νομοθετικής διαδικασίας από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση** είναι διαδικασία για την έγκριση σχεδίων και προγραμμάτων που ισχύει σε ορισμένα κράτη μέλη. Για παράδειγμα, στην Ιταλία, περιφερειακά και τοπικά χωρικά και αστικά σχέδια υιοθετούνται και εγκρίνονται μέσα από μια διαδικασία δύο σταδίων από τις σχετικές περιφερειακές ή τοπικές αρχές. Η τελική έγκριση δίδεται συχνά μέσω κάποιου περιφερειακού νόμου. Ο όρος 'κυβέρνηση' δεν περιορίζεται στο επίπεδο του κράτους. Σε ορισμένες χώρες, σχέδια και προγράμματα μπορεί να εγκρίνονται δυνάμει πρωτογενούς ή δευτερογενούς νομοθεσίας οποιασδήποτε Πολιτείας, περιφερειακής ή τοπικής νομοθεσίας. Και αυτές οι περιπτώσεις υπόκεινται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων όταν πληρούνται και οι υπόλοιπες απαιτήσεις της οδηγίας. Ένα παράδειγμα σε εθνικό επίπεδο είναι το γαλλικό των *Schémas de services collectives*, τα οποία εκπονούνται σε εθνικό επίπεδο, με διαβουλεύσεις σε περιφερειακό επίπεδο, και έγκριση από την κυβέρνηση έπειτα από διαβουλεύσεις με το Κοινοβούλιο.
- 3.15. Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό που πρέπει να έχει ένα σχέδιο ή πρόγραμμα για να υπάγεται στην οδηγία είναι ότι πρέπει να **απαιτείται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων**. Εάν δεν πληρούνται οι όροι αυτοί, η οδηγία δεν έχει εφαρμογή. Τέτοια εθελοντικά σχέδια και προγράμματα προκύπτουν συνήθως διότι η νομοθεσία είναι επιτρεπτική¹¹ ή διότι μια αρχή αποφασίζει να εκπονήσει κάποιο σχέδιο για μια δραστηριότητα που δεν ρυθμίζεται κανονιστικά. Εξ άλλου, εάν μια αρχή δεν απαιτείται να καταρτίσει σχέδιο εκτός αν πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, αυτό πιθανόν θα υπάγεται στην οδηγία άπαξ και ικανοποιούνται οι εν λόγω προϋποθέσεις (και πληρούνται και οι υπόλοιπες απαιτήσεις των άρθρων 2 και 3). Εναπόκειται φυσικά στα κράτη μέλη,

¹¹ 'Η αρχή μπορεί να εκπονήσει σχέδιο' αντί του 'Η αρχή εκπονεί σχέδιο'.

ανάλογα με τα εθνικά τους συστήματα, να προχωρήσουν πέραν από τις ελάχιστες απαιτήσεις της οδηγίας εφόσον το επιθυμούν.

- 3.16. **Διοικητικές διατάξεις** είναι επίσημες απαιτήσεις προκειμένου να διασφαλιστεί η ανάληψη δράσεως, για τη θέσπιση των οποίων δεν χρησιμοποιούνται κανονικά οι ίδιες διαδικασίες με αυτές που χρειάζονται για νέους νόμους και οι οποίες δεν έχουν κατ' ανάγκη πλήρη ισχύ νόμου. Στην κατηγορία αυτή μπορεί να υπάγονται και ορισμένες ήπιας μορφής νομοθετικές διατάξεις. Ως ενδεικτικά στοιχεία προκειμένου να προσδιοριστεί αν μια συγκεκριμένη διάταξη είναι 'διοικητική διάταξη' κατά την έννοια της οδηγίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν η έκταση των διατυπώσεων κατά την εκπόνησή της και η δυνατότητα επιβολής της. Εξ ορισμού, οι διοικητικές διατάξεις δεν είναι αναγκαστικά δεσμευτικές, για να εφαρμοστεί όμως η οδηγία, τα σχέδια και προγράμματα που εκπονούνται ή εγκρίνονται βάσει αυτών πρέπει να απαιτούνται από αυτές, όπως συμβαίνει στην περίπτωση των νομοθετικών ή κανονιστικών διατάξεων.

Άρθρο 3

- 3.17. Το άρθρο 3 αναφέρεται στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και έχει θεμελιώδη σημασία για τη λειτουργία της. Αρχίζει εκφράζοντας την απαίτηση εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων τα οποία είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις (παράγραφος 1). Ορίζει κατόπιν κατηγορίες σχεδίων και προγραμμάτων τα οποία απαιτούν εκτίμηση, είτε αυτομάτως (παράγραφος 2) είτε βάσει αποφάσεως των κρατών μελών (παράγραφοι 3 και 4). Η παράγραφος 5 καθορίζει πώς θα πρέπει να λαμβάνεται αυτή η απόφαση (κοινώς καλούμενη 'διαλογή').
- 3.18. Οι παράγραφοι 6 και 7 αναφέρονται σε θέματα διαφάνειας της διαδικασίας λήψης αποφάσεως βάσει της παραγράφου 5, ενώ στις παραγράφους 8 και 9 παρατίθενται ορισμένα σχέδια και προγράμματα που εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας.
- 3.19. Το χρονικό σημείο από το οποίο και έπειτα εφαρμόζονται οι εν λόγω διατάξεις ορίζεται στο άρθρο 13 παράγραφος 3 της οδηγίας.

Άρθρο 3 παράγραφος 1

Πραγματοποιείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9, για σχέδια και προγράμματα που αναφέρονται στις παραγράφους 2 έως 4, και τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- 3.20. Το άρθρο 3 παράγραφος 1 είναι το σημείο εκκίνησης για τις πιο λεπτομερείς διατάξεις που ακολουθούν στο υπόλοιπο άρθρο. Η εκτίμηση πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9, ενώ τα προς εκτίμηση σχέδια και προγράμματα καθορίζονται στις παραγράφους 2 έως 4.

- 3.21. Η σχέση μεταξύ παραγράφου 1 και παραγράφων 2 έως 4 διασαφηνίζεται στο σημείο 10 του σκεπτικού. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι τα σχέδια και προγράμματα που ορίζονται στην παράγραφο 2 θα πρέπει κατά κανόνα να υποβάλλονται σε συστηματική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Πλην των περιπτώσεων που προβλέπονται στην παράγραφο 3, δεν είναι στην ευχέρεια των κρατών μελών να αποφασίζουν αν τα σχέδια και προγράμματα που καλύπτονται από την παράγραφο 2 είναι πράγματι πιθανόν να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις: η οδηγία θεωρεί ότι έχουν τέτοιες επιπτώσεις. Αντίθετα, τα κράτη μέλη πρέπει να αποφασίζουν αν σχέδια και προγράμματα που δεν αναφέρονται στην παράγραφο 2, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων, είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και συνεπώς, σύμφωνα με την παράγραφο 1, υπόκεινται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

Άρθρο 3 παράγραφος 2

Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, πραγματοποιείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για όλα τα σχέδια και προγράμματα,

α) τα οποία εκπονούνται για τη γεωργία, δασοπονία, αλιεία, ενέργεια, βιομηχανία, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, διαχείριση υδάτινων πόρων, τηλεπικοινωνίες, τουρισμό, χωροταξία ή χρήση του εδάφους και τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, ή

β) για τα οποία, λόγω των συνεπειών που ενδέχεται να έχουν σε ορισμένους τόπους, απαιτείται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

- 3.22. Η παράγραφος 2 ορίζει δύο τάξεις σχεδίων και προγραμμάτων που θεωρείται πιθανόν να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Για να εμπίπτει ένα σχέδιο ή πρόγραμμα στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 2 εδάφιο α), πρέπει να πληρούνται και οι δύο όροι το σχέδιο ή πρόγραμμα πρέπει να έχει εκπονηθεί για έναν ή περισσότερους από τους τομείς (γεωργία, δασοπονία, αλιεία, κλπ) και να καθορίζει το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στην οδηγία ΕΠΕ. Δεν είναι αναγκαίο να αποφασίζεται αν έργα του παραρτήματος II της εν λόγω οδηγίας απαιτούν ΕΠΕ. Το μόνο που είναι αναγκαίο είναι να περιλαμβάνονται στις κατηγορίες που παρατίθενται ή στο παράρτημα I ή στο παράρτημα II της οδηγίας ΕΠΕ.
- 3.23. Η σημασία του '**καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες**' είναι κρίσιμη για την ερμηνεία της οδηγίας, αν και δεν υπάρχει ορισμός στο κείμενο. Η φράση σημαίνει κανονικά ότι το σχέδιο ή πρόγραμμα περιέχει κριτήρια ή όρους που δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο η αδειοδοτούσα αρχή αποφασίζει σχετικά με κάποια αίτηση για άδεια. Τα κριτήρια αυτά μπορεί να θέτουν όρια στον τύπο δραστηριότητας ή ανάπτυξης που πρέπει να επιτρέπεται σε μια δεδομένη περιοχή ή μπορεί να περιέχουν όρους που πρέπει να πληρούνται από τον αιτούντα προκειμένου να του χορηγηθεί άδεια ή μπορεί να είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να διατηρηθούν ορισμένα χαρακτηριστικά της υπόψη

περιοχής (όπως το συνδυασμό των χρήσεων γης που προάγει την οικονομική ζωτικότητα της περιοχής).

- 3.24. Η φράση 'θέτει ένα πλαίσιο για έργα και άλλες δραστηριότητες' χρησιμοποιείται στο παράρτημα II με αναφορές του πώς μπορεί να τίθεται ένα τέτοιο πλαίσιο (τόπος, φύση, μέγεθος ή συνθήκες λειτουργίας έργων και χορήγηση πόρων). Οι αναφορές αυτές είναι ενδεικτικές και όχι εξαντλητικές.
- 3.25. Όπως αναφέρει το παράρτημα II, ένας τρόπος 'θέσης του πλαισίου' μπορεί να είναι μέσω του τρόπου που χορηγούνται πόροι έχοντας όμως υπόψη τις εξαιρέσεις του άρθρου 3 παράγραφος 8. Η οδηγία δεν ορίζει την έννοια των 'πόρων' που κατ' αρχήν μπορεί να είναι οικονομικοί ή φυσικοί (ή πιθανόν ακόμη και ανθρώπινοι). Μια γενικευμένη χορήγηση οικονομικών πόρων δεν φαίνεται να είναι επαρκής για να 'τεθεί το πλαίσιο', π.χ. μια γενναία χορήγηση πόρων για το σύνολο μιας δραστηριότητας (όπως η χορήγηση του συνόλου των πόρων για το οικιστικό πρόγραμμα μιας χώρας). Είναι αναγκαίο μέσω της χορήγησης των πόρων να ρυθμίζεται με συγκεκριμένο, ταυτοποιήσιμο τρόπο πώς θα χορηγείται η άδεια (π.χ. προβλέποντας μια μελλοντική πορεία δράσης (ως ανωτέρω) ή περιορίζοντας τα είδη της διαθέσιμης λύσεως).
- 3.26. Τα σχέδια χρήσης γης περιέχουν γενικώς κριτήρια που προσδιορίζουν τι είδος ανάπτυξης μπορεί να προωθηθεί σε συγκεκριμένες περιοχές και είναι ένα τυπικό παράδειγμα σχεδίων που θέτουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες αναπτυξιακών έργων. Ένα παράδειγμα είναι τα ολλανδικά σχέδια χρήσης δημοτικής γης τα οποία, σε ορισμένες περιπτώσεις, θέτουν όρους για τη χορήγηση οικοδομικών αδειών από τους δήμους. Το αν κάποια συγκεκριμένα κριτήρια ή όροι θέτουν το πλαίσιο σε επιμέρους περιπτώσεις είναι ένα γεγονός πραγματικό και διαβαθμιζόμενο ανάλογα με την κάθε περίπτωση: ένας και μοναδικός περιοριστικός παράγοντας μπορεί να είναι τόσο σημαντικός ώστε να έχει δεσπόζουσα επιρροή σε μελλοντικές άδειες. Από την άλλη μεριά, κάποιοι μάλλον ασήμαντοι ή αόριστοι παράγοντες μπορεί να μην έχουν καμμία επίδραση στη χορήγηση αδειών.
- 3.27. Η φράση μπορεί να νοηθεί ότι περιλαμβάνει και σχέδια και προγράμματα τα οποία, όταν εγκριθούν, παρέχουν από μόνα τους άδεια για έργα, υπό την προϋπόθεση ότι αυτά συμφωνούν με τους όρους που προβλέπονται στο σχέδιο ή πρόγραμμα. Τέτοιες διατάξεις υφίστανται σε ορισμένα κράτη μέλη. Η φράση θα μπορούσε να περιλάβει και τα σχέδια και προγράμματα τα οποία, σε ορισμένες χώρες, θέτουν κατά νόμο δεσμευτικούς όρους στους οποίους πρέπει να συμμορφώνονται μελλοντικές άδειες αναπτυξιακών έργων.
- 3.28. Η φράση μπορεί επίσης να νοηθεί ότι περιλαμβάνει και τομεακά σχέδια και προγράμματα τα οποία, σε ευρεία έννοια, ταυτοποιούν τον τόπο της μελλοντικής ανάπτυξης στα πλαίσια του υπόψη τομέα. Σε κάθε περίπτωση, είναι αναγκαίο να εξετάζεται η έκταση στην οποία μελλοντικές αποφάσεις για έργα υπόκεινται σε όρους προβλεπόμενους από το σχέδιο ή πρόγραμμα.

- 3.29. Το άρθρο 3 παράγραφος 2 αναφέρεται ρητά σε 'έργα' (Σ.Μ: βλ. παραπάνω σημείωση) απαριθμούμενα στην οδηγία ΕΠΕ. Σε αυτήν ως 'project/σχέδιο' ορίζεται:
- η υλοποίηση κατασκευαστικών εργασιών ή άλλων εγκαταστάσεων ή έργων,
  - άλλες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον ή το τοπίο, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι επεμβάσεις που αφορούν τη εκμετάλλευση των πόρων του εδάφους.
- 3.30. Η λέξη 'project/έργο' θα πρέπει να ερμηνευτεί με τρόπο συνεπή με τη χρήση της στην οδηγία ΕΠΕ. Το ίδιο ισχύει και για τη χρήση της λέξης στο άρθρο 3 παράγραφος 4, δεδομένων των εννοιολογικών και γλωσσολογικών ομοιοτήτων μεταξύ των δύο διατάξεων.
- 3.31. Οι όροι **χωροταξία ή χρήση του εδάφους** αφορούν τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται να αναπτυχθεί ή να επανααναπτυχθεί η γη. Οι όροι μπορεί να χρησιμοποιούνται με διαφορετικό τρόπο από τα διάφορα κράτη μέλη, γενικά όμως και οι δύο αφορούν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να χρησιμοποιηθεί το έδαφος, έστω κι αν ο ένας έχει ευρύτερη εννοιολογική σημασία από τον άλλο.
- 3.32. Το άρθρο 3 παράγραφος 2 εδάφιο β) αναφέρεται στα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (οδηγία για τους οικοτόπους). Τα άρθρα αυτά απαιτούν 'δέουσα εκτίμηση' 'κάθε σχεδίου ή έργου, μη άμεσα συνδεδεμένου ή αναγκαίου για τη διαχείριση ενός τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο'. Συνεπώς, αν ένα σχέδιο¹² διαπιστωθεί ότι έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 3 της οδηγίας 92/43 για έναν ορισμένο τόπο ή τόπους, η διαπίστωση αυτή επιβάλλει την εφαρμογή της οδηγίας ΣΠΕ βάσει αυτής της παραγράφου. Οι υπόψη τόποι είναι εκείνοι που χαρακτηρίζονται ως ειδικές ζώνες προστασίας (ΕΖΠ) βάσει του άρθρου 4 της οδηγίας 79/409 περί διατηρήσεως των αγρίων πτηνών και εκείνοι που προτείνονται να ταξινομηθούν ως τόποι κοινοτικής σημασίας (πΤΚΣ) βάσει του άρθρου 4 της οδηγίας 92/43 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.¹³ Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2, για την αποφυγή επανάληψης διαδικασιών εκτίμησης, είναι δυνατόν να γίνονται ολοκληρωμένες εκτιμήσεις που να πληρούν τις απαιτήσεις διαφόρων σημείων της κοινοτικής νομοθεσίας ταυτόχρονα. Για το θέμα της αποφυγής επικάλυψης εκτιμήσεων βλ. παραγράφους 9.13 και 9.19-9.27 κατωτέρω.

Άρθρο 3 παράγραφος 3

Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 σχέδια και προγράμματα που καθορίζουν τη χρήση μικρών περιοχών σε τοπικό επίπεδο και οι ήσσονες τροποποιήσεις των αναφερόμενων στην παράγραφο 2 σχεδίων και προγραμμάτων υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων μόνον όταν τα κράτη

---

¹² Πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 6 παράγραφος 3 καλύπτει σχέδια και έργα, όχι προγράμματα.
¹³ Βλ. το κείμενο 'Διαχείριση τόπων Natura 2000: Οι διατάξεις του άρθρου 6 της οδηγίας για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ'.

μέλη αποφασίζουν ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- 3.33. Η έννοια του '**μικρών**' στη φράση 'μικρών περιοχών σε τοπικό επίπεδο' πρέπει να οριστεί έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές μεταξύ κρατών μελών και πιθανόν να είναι αναγκαίο να αποφασίζεται κατά περίπτωση. Η ερμηνεία απαιτεί προσεκτική κρίση. Το είδος του προβλεπόμενου σχεδίου ή προγράμματος μπορεί να είναι κάποιο οικοδομικό σχέδιο το οποίο, για μια συγκεκριμένη, περιορισμένη περιοχή, να περιλαμβάνει λεπτομέρειες του πώς πρέπει να κατασκευάζονται τα κτίρια, προσδιορίζοντας, π.χ., το ύψος, το πλάτος ή το σχέδιό τους.
- 3.34. Παρόμοια δυσκολία εμφανίζεται και στον ορισμό της έννοιας '**τοπικό**'. Η γλώσσα της οδηγίας δεν παραπέμπει σε σαφή σύνδεση με τοπικές αρχές, η λέξη όμως 'επίπεδο' συνεπάγεται μια αντίθεση με, π.χ., το εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο. Η πλήρης φράση ('μικρών περιοχών σε τοπικό επίπεδο') καθιστά σαφές ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το σύνολο μιας περιοχής διοικούμενης από τοπική αρχή (εκτός κι αν η ίδια είναι μικρή). Σε ορισμένα κράτη μέλη, περιοχές διοικούμενες από τοπική αρχή μπορεί να είναι πράγματι πολύ μεγάλες και τυχόν εξαίρεση για το σύνολο μιας τέτοιας περιοχής μπορεί να είναι ένα σοβαρό παραθυράκι διαφυγής από το πεδίο εφαρμογής.
- 3.35. Καίριο, ωστόσο, κριτήριο για την εφαρμογή της οδηγίας δεν είναι το μέγεθος της καλυπτόμενης περιοχής αλλά το αν το σχέδιο ή πρόγραμμα ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Σχέδιο ή πρόγραμμα το οποίο κράτη μέλη αποφασίζουν ότι ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις θα πρέπει να υποβάλλεται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων έστω κι αν καθορίζει τη χρήση μιας μικρής περιοχής σε τοπικό επίπεδο. Ένα παρόμοιο σημείο κρίθηκε στην υπόθεση C-392/96, *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας*, όπου το ECJ έκρινε ότι το κράτος μέλος, θέτοντας κατώφλια αποκλειστικά βάσει του μεγέθους των έργων, 'με αποκλεισμό του είδους και της τοποθεσίας τους', υπερέβη τα όρια της δικαιοδοσίας του. Πολλά έργα μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω της φύσεως ή της τοποθεσίας τους.
- 3.36. Ομοίως, ο όρος **ήσσονες τροποποιήσεις** θα πρέπει να εξετάζεται στα πλαίσια του σχεδίου ή προγράμματος το οποίο τροποποιείται και της πιθανότητάς τους να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Τυχόν γενικός ορισμός του όρου 'ήσσονες τροποποιήσεις' φαίνεται απίθανο να αποδειχθεί χρήσιμος. Βάσει του ορισμού των 'σχεδίων και προγραμμάτων' στο άρθρο 2 'οι τροποποιήσεις' των εν λόγω σχεδίων ή προγραμμάτων εμπίπτουν δυνητικά στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Το άρθρο 3 παράγραφος 3 διασαφηνίζει το ζήτημα αναγνωρίζοντας ότι μια τροποποίηση μπορεί να είναι πολύ μικρή και να είναι απίθανο να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, απαιτώντας όμως όταν η τροποποίηση ενός σχεδίου ή προγράμματος ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον τότε να πραγματοποιείται οπωσδήποτε εκτίμηση άσχετα με το μέγεθος της τροποποίησης. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι βάσει της οδηγίας δεν απαιτείται νέα εκτίμηση επιπτώσεων για

όλες τις τροποποιήσεις αφού δεν απαιτείται η εκκίνηση τέτοιων νέων διαδικασιών εάν οι τροποποιήσεις είναι απίθανο να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις

Άρθρο 3 παράγραφος 4

Τα κράτη μέλη αποφασίζουν εάν τα σχέδια και προγράμματα, πλην των αναφερόμενων στην παράγραφο 2, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων, ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

- 3.37. Το άρθρο 3 παράγραφος 4 διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Αντίθετα με το άρθρο 3 παράγραφος 2, δεν θεωρεί αυτομάτως ότι ορισμένα σχέδια και προγράμματα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Αντ' αυτού, απαιτεί από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν συγκεκριμένη απόφαση. Τα σχέδια και προγράμματα στα οποία έχει εφαρμογή είναι όλα εκείνα τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων αλλά δεν καλύπτονται από το άρθρο 3 παράγραφος 2. Περιλαμβάνει έργα σε τομείς που δεν περιλαμβάνονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 καθώς και έργα τα οποία εμπίπτουν στους εν λόγω τομείς αλλά δεν περιλαμβάνονται στα παραρτήματα της οδηγίας ΕΠΕ. Στην παράγραφο αυτή, όπως και στην παράγραφο 2, έχει εφαρμογή ο ορισμός του 'έργου' (Σ.Μ: βλ. παραπάνω σημείωση) της οδηγίας ΕΠΕ. Η έννοια του **καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων** συζητήθηκε στα πλαίσια του άρθρου 3 παράγραφος 2 παραπάνω.

Άρθρο 3 παράγραφος 5

Τα κράτη μέλη αποφασίζουν κατά πόσον τα σχέδια και προγράμματα που αναφέρονται στις ανωτέρω παραγράφους 3 και 4, ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον είτε εξετάζοντας χωριστά κάθε περίπτωση είτε καθορίζοντας συγκεκριμένους τύπους σχεδίων και προγραμμάτων είτε συνδυάζοντας τις δύο αυτές προσεγγίσεις. Προς το σκοπό αυτό τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη σε κάθε περίπτωση τα κατάλληλα κριτήρια που εκτίθενται στο παράρτημα II προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα σχέδια και προγράμματα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον καλύπτονται από την παρούσα οδηγία.

- 3.38. Όπως περιγράφεται παραπάνω, το άρθρο 3 παράγραφοι 3 και 4, προβλέπουν τις περιπτώσεις όπου τα κράτη μέλη πρέπει να αποφασίζουν αν ένα σχέδιο ή πρόγραμμα ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Το άρθρο 3 παράγραφος 5 καθορίζει πώς πρέπει να εφαρμόζουν αυτή τη γενική απαίτηση, ενώ το παράρτημα II καθορίζει κριτήρια για τη λήψη της εν λόγω απόφασης (τα κοινώς καλούμενα 'κριτήρια σημασίας').
- 3.39. Τα σχέδια και προγράμματα που αναφέρονται στις παραγράφους 3 και 4 είναι δύο ειδών: (i) ειδικές περιπτώσεις σχεδίων και προγραμμάτων που εμπίπτουν στην παράγραφο 2 και (ii) σχέδια και προγράμματα, εκτός εκείνων της παραγράφου 2, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων.

- 3.40. Ακολουθώντας το μοντέλο που προβλέπεται από την οδηγία ΕΠΕ, η οδηγία 2001/42/ΕΚ προβλέπει τρεις προσεγγίσεις (ή ‘μηχανισμούς επιλογής’) για τη λήψη της απόφασης αυτής: εξέταση κάθε περίπτωσης χωριστά, καθορισμός συγκεκριμένων τύπων σχεδίων και προγραμμάτων ή συνδυασμός των δύο αυτών προσεγγίσεων.
- 3.41. Η **εξέταση κάθε περίπτωσης χωριστά** απαιτεί κάθε σχέδιο ή πρόγραμμα να εξετάζεται σε μεμονωμένη βάση για να διαπιστώνεται αν ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η προσέγγιση αυτή έχει το πλεονέκτημα ότι μπορεί να λαμβάνει καλύτερα από οποιαδήποτε άλλη υπόψη επιμέρους καταστάσεις και τα χαρακτηριστικά κάθε σχεδίου ή προγράμματος αλλά με κάποιο πρόσθετο διοικητικό φορτίο.
- 3.42. Με την αναφορά **‘καθορίζοντας συγκεκριμένους τύπους σχεδίων και προγραμμάτων’**, η οδηγία προβλέπει σχέδια και προγράμματα του αυτού είδους να αποτελούν αντικείμενο μιας γενικής απόφασης ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η προσέγγιση αυτή έχει το πλεονέκτημα της νομικής και διοικητικής βεβαιότητας αφού είναι σαφές εξ αρχής αν είναι αναγκαία εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.
- 3.43. Είναι σαφές ότι το δικαίωμα που παρέχει το άρθρο 3 παράγραφος 5 για καθορισμό συγκεκριμένων τύπων σχεδίων και προγραμμάτων δεν συνιστά γενικό δικαίωμα για απαλλαγή ολόκληρων τάξεων σχεδίων και προγραμμάτων εκτός κι αν τα εν λόγω σχέδια και προγράμματα μπορούν, αντιμετωπιζόμενα ως σύνολο, να θεωρηθούν ως απίθανο να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (βλ. υπόθεση C-72/95 *Kraaijeveld*). Στο βαθμό που αυτό μπορεί να αντιπροσωπεύει παρέκκλιση από την οδηγία, θα πρέπει να ερμηνευτεί στενά (βλ. σχόλιο στην παράγραφο 65 της υπόθεσης C-435/97 *Autonome Provinz Bozen*). Στην πράξη, δεν υπάρχουν πολλές περιπτώσεις στις οποίες να μπορεί να δικαιολογηθεί εξαίρεση από την υποχρέωση εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Είναι μάλλον βέβαιο ότι στην αρχή δεν υπάρχουν διαθέσιμες αρκετές πληροφορίες σε επίπεδο σχεδίου ή προγράμματος για να είμαστε σίγουροι ότι κανένα από τα σχέδια ή προγράμματα στην προτεινόμενη τάξη δεν έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Περαιτέρω, χρειάζεται προσοχή προκειμένου να αποφεύγεται να προκαταλαμβάνονται αποφάσεις σχετικές με την εφαρμογή της οδηγίας για μελλοντικά σχέδια και προγράμματα που μπορεί να μην έχουν όλα τα χαρακτηριστικά της υπόψη τάξεως. Για παράδειγμα, αλλαγές στη νομοθεσία μπορεί να δημιουργήσουν νέα σχέδια και προγράμματα τα οποία μπορεί να χρειάζεται να εξεταστούν για να αποφασιστεί αν η οδηγία έχει εφαρμογή σε αυτά.
- 3.44. Σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να είναι δυνατός και ένας συνδυασμός των δύο προσεγγίσεων (εξέταση κάθε περίπτωσης χωριστά και καθορισμός συγκεκριμένων τύπων σχεδίων και προγραμμάτων). Η γενική προσέγγιση είναι να ορίζεται μια κατηγορία σχεδίων ή προγραμμάτων τα οποία φαίνεται απίθανο, υπό συγκεκριμένες συνθήκες, να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και να προβλέπεται ότι υπό άλλες συνθήκες θα πρέπει να λαμβάνεται απόφαση σε κάθε περίπτωση χωριστά.

- 3.45. Το άρθρο 3 παράγραφος 5 της οδηγίας απαιτεί συγκεκριμένα από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν υπόψη τα κατάλληλα κριτήρια του παραρτήματος II όταν αποφασίζουν αν σχέδια ή προγράμματα ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Η διατύπωση της οδηγίας συνεπάγεται ότι πρώτα χρειάζεται να εξετάζεται ολόκληρη η σειρά των κριτηρίων του παραρτήματος II έτσι ώστε να μπορούν κατόπιν να εφαρμόζονται τα κατάλληλα κριτήρια. Η κρίση εμπειρογνομόνων μπορεί να βοηθήσει στην εφαρμογή κατάλληλων κριτηρίων για το σχέδιο ή πρόγραμμα για τη λήψη απόφασης σχετικά με την πιθανή σημασία των επιπτώσεών του.
- 3.46. Όταν αναπτύσσονται μηχανισμοί επιλογής πρέπει να λαμβάνονται υπόψη διάφορα ζητήματα. Τα κριτήρια του παραρτήματος II χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: τα χαρακτηριστικά σχεδίων ή προγραμμάτων και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και την περιοχή που είναι πιθανόν να επηρεαστεί. Περιπτώσεις αμφιβολίας για το αν χρειάζεται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων οφείλονται συχνά σε αβεβαιότητα ως προς τις επιπτώσεις του σχεδίου ή προγράμματος. Οι αμφιβολίες είναι ενδεχόμενο να μπορέσουν να διαλυθούν με περαιτέρω εξέταση από κατάλληλους εμπειρογνώμονες, εάν όχι συνιστάται να διενεργείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αν και το άρθρο 3 παράγραφος 5 δεν αναφέρεται ρητά στο παράρτημα I, ωστόσο μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμο και στην εξέταση των περιβαλλοντικών συντελεστών που ταυτοποιούνται σε αυτό.
- 3.47. Κατά τον καθορισμό συγκεκριμένων τύπων σχεδίων και προγραμμάτων, χρειάζεται να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στον τρόπο εφαρμογής των κριτηρίων του παραρτήματος II ('κριτήρια σημασίας'). Κατ' αρχήν, η απόφαση μπορεί να λαμβάνεται καθορίζοντας ποιοτικά κριτήρια ή κατώφλια βασισμένα στα κατάλληλα κριτήρια σημασίας. Συνιστάται να αποφεύγονται μηχανισμοί επιλογής που βασίζονται μόνο στο μέγεθος ή σε χρηματοδοτικά κατώφλια έργων, ή στη φυσική περιοχή που καλύπτεται από το σχέδιο ή πρόγραμμα, καθώς μπορεί να μην είναι σύμφωνα με την οδηγία.

Παράρτημα II: Κριτήρια για τον προσδιορισμό των ενδεχόμενων σημαντικών επιπτώσεων

- 3.48. Ο κατάλογος του παραρτήματος II περιέχει κριτήρια σχετικά με τα χαρακτηριστικά του σχεδίου ή προγράμματος (παράγραφος 1) και τις επιπτώσεις και την περιοχή που ενδέχεται να επηρεαστεί (παράγραφος 2). Τα κριτήρια δεν παρατίθενται κατά σειρά σπουδαιότητας. Η επιμέρους σπουδαιότητά τους διαφέρει ανάλογα με την περίπτωση. Γενικά, μπορεί να θεωρηθεί ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο βαθμός στον οποίο πληρούνται τα κριτήρια, τόσο πιθανότερο είναι οι επιπτώσεις στο περιβάλλον να είναι σημαντικές. Μπορεί, ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις οι επιπτώσεις που σχετίζονται με ένα συγκεκριμένο κριτήριο να είναι τόσο σημαντικές ώστε να αναφύουν την ανάγκη διενέργειας ΣΠΕ. Στις περιπτώσεις αυτές, η διαδικασία επιλογής μπορεί να συντομευτεί αναλόγως, συνήθως όμως χρειάζεται μια πιο περιεκτική εξέταση.

- 3.49. Τα κριτήρια που παρατίθενται στο παράρτημα II δεν είναι εξαντλητικά και η οδηγία δεν εμποδίζει τα κράτη μέλη να απαιτούν να λαμβάνονται υπόψη πρόσθετα κριτήρια.
- 3.50. Σε ολόκληρο το κείμενο της οδηγίας, η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων συνδέεται με την πιθανότητα σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον. Η πρόβλεψη των ενδεχόμενων περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι πολύπλοκη, ιδίως στα πλαίσια σχετικά ευρείας εμβέλειας ή υψηλού επιπέδου σχεδίων ή προγραμμάτων, όπου μπορεί να είναι δύσκολο να προβλεφθούν τα αποτελέσματα της υλοποίησης κατά το χρόνο της έγκρισης ενός σχεδίου ή προγράμματος. Η χρήση της λέξης 'ενδεχόμενων' δείχνει ότι οι υπό εξέταση περιβαλλοντικές επιπτώσεις είναι εκείνες που μπορεί να αναμένονται με ένα λογικό βαθμό πιθανότητας.

Τον βαθμό στον οποίο το σχέδιο ή πρόγραμμα θέτει ένα πλαίσιο για έργα και άλλες δραστηριότητες είτε όσον αφορά τον τόπο, τη φύση, το μέγεθος και τις συνθήκες λειτουργίας είτε με τη χορήγηση πόρων

- 3.51. Όσον ακριβέστερα τίθεται το πλαίσιο από ένα σχέδιο ή πρόγραμμα, τόσο πιθανότερο είναι να απαιτείται εκτίμηση βάσει της οδηγίας. Συνεπώς, σχέδια ή προγράμματα τα οποία ορίζουν, π.χ., όχι μόνον την περιοχή για κτίσιμο σπιτιών ή για εμπορικές δραστηριότητες αλλά και τη φύση, μέγεθος και (όπου ενδείκνυται) συνθήκες λειτουργίας τους, μπορεί να θέτουν ένα λεπτομερέστερο πλαίσιο για έργα από σχέδια ή προγράμματα τα οποία ορίζουν στόχους χωρίς καθορισμό λεπτομερειών του πλαισίου μέσα στο οποίο πρέπει να επιτευχθούν. Σχέδια ή προγράμματα τα οποία είναι κατά νόμο δεσμευτικά μπορεί να θέτουν αυστηρότερο πλαίσιο απ' ότι μη δεσμευτικά σχέδια ή προγράμματα. Σχέδια ή προγράμματα, αποκλειστικός ή κύριος σκοπός των οποίων είναι να θέτουν πλαίσιο για έργα μπορεί επίσης να θέτουν ένα αυστηρότερο πλαίσιο απ' ότι σχέδια ή προγράμματα με αρκετούς διαφορετικούς σκοπούς και θέματα.

Τον βαθμό στον οποίο το σχέδιο ή πρόγραμμα επηρεάζει άλλα σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων αυτών που ανήκουν σε ένα ιεραρχημένο σύνολο

- 3.52. Εάν ένα σχέδιο ή πρόγραμμα επηρεάζει σοβαρά κάποιο άλλο, τυχόν περιβαλλοντικές επιπτώσεις που μπορεί να έχει μπορεί να έχουν πολύ ευρύτερο (ή βαθύτερο) πεδίο επίδρασης απ'ότι σε αντίθετη περίπτωση. Σχηματικά, τα σχέδια και προγράμματα μπορούν να διαιρεθούν σε δύο κατηγορίες, 'οριζόντια' (σχέδια και προγράμματα που ανήκουν στο ίδιο επίπεδο ή έχουν ίδιο ή παρόμοιο καθεστώς) και 'κάθετα' (σχέδια και προγράμματα που ανήκουν σε ένα ιεραρχημένο σύνολο). Σε ένα ιεραρχημένο σύνολο, σχέδια και προγράμματα στο υψηλότερο, γενικό επίπεδο μπορεί να επηρεάσουν άλλα σε χαμηλότερο, αναλυτικό επίπεδο. Για παράδειγμα, σχέδια και προγράμματα σε χαμηλό επίπεδο μπορεί να πρέπει να λαμβάνουν υπόψη ρητά το περιεχόμενο ή στόχους του σχεδίου ή προγράμματος στο υψηλό επίπεδο ή μπορεί να πρέπει να καταδεικνύουν με ποιο τρόπο συμβάλλουν στους στόχους που εκφράζονται στο σχέδιο υψηλού επιπέδου. Είναι βεβαίως σαφές ότι στην πράξη τα πράγματα μπορεί να μην είναι τόσο απλά:

ειδικότερα, σε μερικά συστήματα το σχέδιο ή πρόγραμμα χαμηλού επιπέδου μπορεί μερικές φορές (π.χ. αν είναι πιο πρόσφατο) να επηρεάζει εκείνο σε υψηλό επίπεδο. Δεσμευτικά σχέδια ή προγράμματα, τα οποία πρέπει να εφαρμοστούν ρητά μέσω άλλων σχεδίων ή προγραμμάτων θα έχουν πιθανόν ισχυρή επίδραση. Η νομική πλευρά ενός σχεδίου ή προγράμματος – αν είναι δεσμευτικό ή όχι – μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο σε ορισμένα συστήματα. Σχέδια ή προγράμματα που είναι τα μόνα σε ένα τομέα και δεν ανήκουν σε ένα ιεραρχημένο σύνολο μπορεί να έχουν μικρότερες πιθανότητες να επηρεάσουν άλλα σχέδια ή προγράμματα. Αυτό δεν είναι ένα προκαθορισμένο συμπέρασμα και οι σχέσεις μεταξύ διαφόρων σχεδίων και προγραμμάτων πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά σε κάθε περίπτωση.

Τη σημασία του σχεδίου ή προγράμματος για την ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, κυρίως με σκοπό την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης

- 3.53. Το ζήτημα που τίγεται στο πλαίσιο αυτό είναι σε ποια έκταση το υπόψη σχέδιο ή πρόγραμμα μπορεί να συμβάλει στη μείωση της ζημιάς στο περιβάλλον. Σχέδιο ή πρόγραμμα με μεγάλες πιθανότητες επηρεασμού του περιβάλλοντος θέτει ισχυρή υποψηφιότητα για εκτίμηση ενώ κάποιος με λίγες περιβαλλοντικές επιπτώσεις μπορεί όχι. Για παράδειγμα, η ένταξη του περιβάλλοντος σε ένα, ας πούμε, εκπαιδευτικό σχέδιο είναι μια επιθυμητή έκβαση. Κάτι τέτοιο φαίνεται να είναι απίθανο να συμβεί σε σχέδιο σχετικό με το περιεχόμενο σχολικών προγραμμάτων (ακόμη κι αν υποτεθεί ότι το σχέδιο θέτει το πλαίσιο για έργα)· σχέδια όμως για δημιουργία σχολείων μπορεί να είναι υποψήφια για εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθώς έχουν σημαντικές δυνατότητες να επηρεάσουν ταξιδιωτικά και, πιθανόν, οικιστικά πρότυπα.
- 3.54. Επιπλέον, μια εκτίμηση μπορεί να βοηθήσει να βρεθούν τρόποι βελτίωσης των περιβαλλοντικών αποτελεσμάτων ενός σχεδίου ή προγράμματος, ή της συμβολής του στη βιώσιμη ανάπτυξη, χωρίς μεγαλύτερο κόστος μείωσης του κόστους μέτρων περιβαλλοντικής διασφάλισης παρέχοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα επίτευξης άλλων στόχων ή επιλογής μεταξύ εναλλακτικών λύσεων.

τα περιβαλλοντικά προβλήματα που συνδέονται με το σχέδιο ή πρόγραμμα

- 3.55. Η σύνδεση των προβλημάτων με τα σχέδια ή προγράμματα δεν είναι ορισμένη και μπορεί να ερμηνευτεί με διάφορους τρόπους. Μπορεί να υπάρχουν περιπτώσεις όπου σχέδια ή προγράμματα προκαλούν ή επιτείνουν περιβαλλοντικά προβλήματα, περιορίζονται ή κατ' άλλο τρόπο επηρεάζονται από αυτά, ή συμβάλλουν στην επίλυση, μείωση ή αποφυγή τους. Σε κάθε περίπτωση, είναι αναγκαίο να ταυτοποιηθεί η φύση και η σοβαρότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων που σχετίζονται με το σχέδιο ή πρόγραμμα.

τη σχέση του σχεδίου ή προγράμματος με την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον (π.χ. σχέδια ή προγράμματα σχετικά με τη διαχείριση αποβλήτων ή την προστασία των υδάτων)

3.56. Η οδηγία χρησιμοποιεί μια μάλλον ουδέτερη λέξη ('σχέση') στο κριτήριο αυτό. Εδώ χρειάζεται να εξετάζονται τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές συνεισφορές στην εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας. Είναι σημαντικό να διασφαλίζεται ότι λαμβάνεται υπόψη το πλήρες φάσμα της κοινοτικής νομοθεσίας για το περιβάλλον.

-την πιθανότητα, τη διάρκεια, τη συχνότητα και την αναστρεψιμότητα των επιπτώσεων,

-το σωρευτικό χαρακτήρα των επιπτώσεων,

-τον διασυννοριακό χαρακτήρα των επιπτώσεων,

-τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον (π.χ. λόγω ατυχημάτων),

-το μέγεθος και την έκταση στο χώρο των επιπτώσεων (γεωγραφική περιοχή και μέγεθος πληθυσμού που ενδέχεται να θιγούν),

-τη σπουδαιότητα και την ευαισθησία της περιοχής που ενδέχεται να επηρεαστεί, λόγω:

- ειδικών φυσικών χαρακτηριστικών ή πολιτιστικής κληρονομιάς,

- υπέρβασης των περιβαλλοντικών ποιοτικών προτύπων ή των οριακών τιμών,

- εντατικής χρήσης της γης,

- τις επιπτώσεις σε περιοχές ή τοπία τα οποία απολαμβάνουν αναγνωρισμένου καθεστώτος προστασίας σε εθνικό, κοινοτικό ή διεθνές επίπεδο.

3.57. Υπάρχουν πολλές αβεβαιότητες, ενώ ανεπαρκή ή ελλιπή δεδομένα και απρόσφορες γνώσεις μπορεί να καταστήσουν δύσκολη τη λήψη απόφασης για το αν υπάρχει ενδεχόμενο σημαντικών επιπτώσεων. Παρ' όλα αυτά, υποτίθεται ότι θα πρέπει να υπάρχει πάντοτε δυνατότητα για μια χονδρική εκτίμηση των επιπτώσεων.

3.58. Η σχετική σημασία των ενδεχόμενων επιπτώσεων θα εξαρτάται από τη φύση και τα χαρακτηριστικά τους ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο εξετάζονται. Για παράδειγμα, είναι σημαντικό να εξετάζεται αν η πιθανότητα ή η συχνότητα των επιπτώσεων θα είναι πολύ μικρή (τυχαίο αίτιο) ή αν οι επιπτώσεις θα συμβαίνουν συνεχώς. Περαιτέρω, όσο πολυπλοκότερες (π.χ. λόγω συνεργιών και συσώρευσης), όσο ευρύτερες ή όσο σοβαρότερες είναι οι επιπτώσεις, τόσο πιθανότερο είναι να πρέπει να θεωρούνται 'σημαντικές'.

3.59. Ένας εξίσου σημαντικός παράγοντας που πρέπει να εξετάζεται είναι η περιοχή που είναι πιθανόν να θιγεί από το σχέδιο ή το πρόγραμμα και, κατά συνέπεια, από τις επιπτώσεις του. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι δεν είναι μόνον οι περιοχές που έχουν κάποιο συγκεκριμένο καθεστώς προστασίας στις οποίες απαιτείται βάσει της οδηγίας να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή. Η ειδικότερη σπουδαιότητα ή ευαισθησία της περιοχής που ενδέχεται να θιγεί μπορεί να καθιστούν πιθανότερο οι επιπτώσεις να πρέπει εκεί να θεωρούνται σημαντικές.

3.60. Αυτό ήταν ένα σημείο που εξετάστηκε από το ECJ στην υπόθεση C-392/96 *Επιτροπή κατά Ιρλανδίας* (αναφερθείσα παραπάνω). Το δικαστήριο εκεί έκρινε τα εξής: 'Ακόμη και ένα μικρής κλίμακας έργο μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον αν είναι σε τοποθεσία όπου οι περιβαλλοντικοί

παράγοντες που εκτίθενται στο άρθρο 3 της οδηγίας (ΕΠΕ), όπως η πανίδα και η χλωρίδα, το έδαφος, το νερό, το κλίμα ή η πολιτιστική κληρονομιά, είναι ευαίσθητοι στην παραμικρότερη μεταβολή. Ομοίως, ένα έργο ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις όταν λόγω της φύσεώς του, υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσει ουσιώδη ή μη αναστρέψιμη αλλαγή στους εν λόγω περιβαλλοντικούς παράγοντες, ασχέτως μεγέθους.'

- 3.61. Για την εφαρμογή των κριτηρίων καθορισμού των δυνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων απαιτείται μια περιεκτική και συστηματική προσέγγιση. Για να μπορέσει να επιτευχθεί αυτό, ιδιαίτερη σπουδαιότητα μπορεί να έχουν και ορισμένα από τα στοιχεία που ταυτοποιούνται στο παράρτημα Ι. Για παράδειγμα, για την ταυτοποίηση των ενδεχόμενων σημαντικών επιπτώσεων θα πρέπει να εξετάζονται οι 'δέκτες' αυτών των επιπτώσεων (βλ. πίνακα θεμάτων στο παράρτημα Ι (στ), δηλ. η βιοποικιλότητα, ο πληθυσμός, η υγεία των ανθρώπων, η πανίδα, η χλωρίδα, το έδαφος, τα ύδατα, ο αέρας, οι κλιματικοί παράγοντες, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, το τοπίο και οι σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων). Θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη και τα χαρακτηριστικά που σημειώνονται στην υποσημείωση του παραρτήματος Ι (στ) (δηλ. αν οι επιπτώσεις είναι δευτερογενείς, σωρευτικές, συνεργειακές, βραχυ-, μεσο- και μακροπρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές). Η χρήση του παραρτήματος Ι μαζί με το παράρτημα ΙΙ κατ' αυτό τον τρόπο παρέχει τη δυνατότητα εξέτασης των αλληλεπιδράσεων στα μέσα του περιβάλλοντος με διεπιστημονικό τρόπο.

Άρθρο 3 παράγραφος 8

Τα ακόλουθα σχέδια και προγράμματα δεν υπόκεινται στην παρούσα οδηγία:

- σχέδια και προγράμματα που εξυπηρετούν αποκλειστικά σκοπούς εθνικής άμυνας ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης,
- δημοσιονομικά σχέδια και προγράμματα ή σχέδια και προγράμματα που αφορούν τον προϋπολογισμό.

- 3.62. Η εξαίρεση σχεδίων και προγραμμάτων που εξυπηρετούν 'αποκλειστικά' σκοπούς εθνικής άμυνας ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης είναι μια διατύπωση στενότερη από εκείνης της οδηγίας ΕΠΕ (η οποία 'δεν αφορά έργα που εξυπηρετούν σκοπούς εθνικής άμυνας'). Αυτό σημαίνει ότι, π.χ., περιφερειακό σχέδιο χρήσης γης το οποίο προβλέπει έργο για σκοπούς εθνικής άμυνας σε κάποιο σημείο της καλυπτόμενης από αυτό περιοχής μπορεί να απαιτεί πραγματοποίηση εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων (με την προϋπόθεση ότι πληρούνται τα υπόλοιπα κριτήρια της οδηγίας) επειδή σκοπός του δεν είναι αποκλειστικά η εξυπηρέτηση της εθνικής άμυνας. Για την εφαρμογή της εν λόγω εξαίρεσης, αυτό που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι ο σκοπός του σχεδίου ή προγράμματος και όχι οι επιπτώσεις του. Για παράδειγμα, στρατιωτική βάση που σχεδιάζεται αποκλειστικά για εξυπηρέτηση της εθνικής άμυνας μπορεί να έχει ως πρόσθετη επίπτωση την αύξηση των ευκαιριών τοπικής απασχόλησης. Η εν λόγω περίπτωση

εξακολουθεί να εμπίπτει στην εξαίρεση αυτή. Στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μπορεί να περιλαμβάνονται συμβάντα οφειλόμενα σε φυσικά ή ανθρωπογενή αίτια (π.χ. σεισμοί και τρομοκρατικές δραστηριότητες, αντίστοιχα). Δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο που να αναφέρεται στο πότε θα πρέπει να καταρτίζονται τα εν λόγω σχέδια και προγράμματα αποκλειστικός τους σκοπός όμως πρέπει να είναι η εξυπηρέτηση σκοπών εθνικής άμυνας ή καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Σύμφωνα με τη νομολογία του ECJ, η παρέκκλιση θα πρέπει να ερμηνεύεται στενά. Έτσι, σχέδιο στο οποίο προβλέπεται η δράση που θα πρέπει να αναλαμβάνεται σε περίπτωση πτώσης χιονοστιβάδας μπορεί να εξαιρεθεί από την εφαρμογή της οδηγίας, ενώ σχέδιο που προβλέπει μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται για την αποφυγή πτώσης χιονοστιβάδων (με τη δημιουργία π.χ. υποδομών) δεν πρέπει να εξαιρείται, επειδή αποσκοπεί βασικά στην πρόληψη κάποιας καταστάσεως έκτακτης ανάγκης και όχι στην εξυπηρέτησή της.

- 3.63. Στα σχέδια και προγράμματα που αφορούν προϋπολογισμούς περιλαμβάνονται οι ετήσιοι προϋπολογισμοί αρχών σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο. Στα δημοσιονομικά σχέδια και προγράμματα μπορεί να περιλαμβάνονται σχέδια και προγράμματα που περιγράφουν πώς θα πρέπει να χρηματοδοτείται κάποιο έργο ή δραστηριότητα ή πώς θα πρέπει να κατανέμονται ενισχύσεις ή επιδοτήσεις.

Άρθρο 13 παράγραφος 3

Η υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 εφαρμόζεται για τα σχέδια και προγράμματα των οποίων η πρώτη τυπική προπαρασκευαστική πράξη είναι μεταγενέστερη της αναφερόμενης στην παράγραφο 1 ημερομηνίας. Σχέδια και προγράμματα των οποίων η πρώτη τυπική προπαρασκευαστική πράξη είναι προγενέστερη της ημερομηνίας αυτής και τα οποία εγκρίνονται ή υποβάλλονται στη νομοθετική διαδικασία μετά την πάροδο περισσότερων από 24 μήνες από αυτήν, υπόκεινται στην υποχρέωση του άρθρου 4 παράγραφος 1, εκτός εάν τα κράτη μέλη αποφασίσουν σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση ότι αυτό δεν είναι εφικτό και ενημερώσουν το κοινό για την απόφασή τους.

- 3.64. Η υποχρέωση που αναφέρεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 περιλαμβάνει όλα τα στάδια μιας 'εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων' όπως ορίζεται στο άρθρο 2 (δηλ. περιβαλλοντική μελέτη, διαβουλεύσεις, κλπ). Επομένως, η εκπόνηση ενός σχεδίου ή προγράμματος πρέπει να γίνεται υπό το φως της ολοένα και μεγαλύτερης κατανόησης των περιβαλλοντικών του επιπτώσεων.
- 3.65. Η λέξη 'τυπική' δεν σημαίνει κατ' ανάγκη ότι η πράξη θα πρέπει να απαιτείται από το εθνικό δίκαιο, ούτε αν παράγει νομικά αποτελέσματα στο εθνικό δίκαιο. Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να διαμορφώνεται μια κρίση, λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες όπως ο χαρακτήρας της υπόψη πράξεως, ο χαρακτήρας των σταδίων που προηγούνται αυτής, και ο προφανής στόχος της μεταβατικής διάταξης, συγκεκριμένα η επιδίωξη επίτευξης νομικής βεβαιότητας και σωστής διοίκησης.
- 3.66. Η δεύτερη πρόταση του άρθρου 13 παράγραφος 3 αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι θα πραγματοποιείται κανονικά εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

σύμφωνα με την οδηγία για σχέδια και προγράμματα των οποίων η πρώτη τυπική προπαρασκευαστική πράξη είναι προγενέστερη της 21ης Ιουλίου 2004 αλλά δεν θα έχουν εγκριθεί μέχρι την 21η Ιουλίου 2006. Αυτό σημαίνει ότι μέχρι τον Ιούλιο του 2004 θα έχουν γίνει μόνον μικρές ή μη σημαντικές εργασίες όσον αφορά το σχέδιο για να πραγματοποιηθεί κάποια ουσιαστική εκτίμηση. Δεν θα είναι εφικτό να πραγματοποιηθεί εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε σχέδιο η πρώτη προπαρασκευαστική πράξη του οποίου είναι προγενέστερη του Ιουλίου 2004 και το οποίο είναι σε πολύ προχωρημένο στάδιο κατ' εκείνο το χρόνο. Η εν λόγω διάταξη δεν εξετάζει τόσο το πόσο πριν από τον Ιούλιο του 2004 ξεκίνησε το σχέδιο ή πρόγραμμα, αλλά το αν η διεργασία προγραμματισμού σημαντικών σχεδίων ή προγραμμάτων είναι σε στάδιο στο οποίο να μπορεί να πραγματοποιηθεί κάποια ουσιαστική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

4. ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ

- 4.1. Το άρθρο 4 ασχολείται με τρία ζητήματα, το χρόνο της εκτίμησης, τις διαδικαστικές ρυθμίσεις για τη συμμόρφωση και την αποφυγή εκτέλεσης διπλής δουλειάς όταν σχέδια και προγράμματα αποτελούν τμήμα ενός ιεραρχημένου συνόλου.

Άρθρο 4 παράγραφος 1

Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που αναφέρεται στο άρθρο 3 πραγματοποιείται κατά την εκπόνηση ενός σχεδίου ή προγράμματος και πριν από την έγκρισή του ή την έναρξη της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας.

- 4.2. Για να μπορούμε να μιλάμε για ορθή πρακτική, η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων θα πρέπει να επηρεάζει τον τρόπο κατάρτισης αυτών τούτων των σχεδίων και προγραμμάτων. Όταν ένα σχέδιο ή πρόγραμμα είναι ακόμη σχετικά ρευστό, μπορεί να είναι πιο εύκολο να απομακρύνουμε στοιχεία τα οποία ενδέχεται να έχουν ανεπιθύμητες περιβαλλοντικές επιπτώσεις απ' ότι όταν το σχέδιο ή πρόγραμμα έχει ολοκληρωθεί. Στο στάδιο αυτό, η εκτίμηση μπορεί να στηρίζεται σε πληροφορίες αλλά ενδέχεται να επηρεάζει λιγότερο. Το άρθρο 4 παράγραφος 1 θέτει τη σαφή υποχρέωση στις αρχές να πραγματοποιούν την εκτίμηση κατά τη διάρκεια της εκπόνησης του σχεδίου ή προγράμματος.

Άρθρο 4 παράγραφοι 2 και 3

(2) Οι απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας είτε ενσωματώνονται στις υφιστάμενες διαδικασίες στα κράτη μέλη για την έγκριση σχεδίων και προγραμμάτων είτε συμπεριλαμβάνονται σε διαδικασίες που θεσπίζονται για τη συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία.

(3) Όταν τα σχέδια και προγράμματα αποτελούν μέρος ενός ιεραρχημένου συνόλου, τα κράτη μέλη, προκειμένου να αποφύγουν την επανάληψη της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι η εκτίμηση θα γίνει, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, σε διάφορα επίπεδα του ιεραρχημένου συνόλου. Με σκοπό, μεταξύ άλλων, να αποφύγουν την επανάληψη της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το άρθρο 5 παράγραφοι 2 και 3.

- 4.3. Στο άρθρο 4 παράγραφος 2, η οδηγία προβλέπει η διαδικασία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων είτε να ενσωματώνεται σε υφιστάμενες διαδικασίες για την έγκριση σχεδίων ή προγραμμάτων είτε να συμπεριλαμβάνεται σε μια ξεχωριστή διαδικασία.
- 4.4. Όταν η διαδικασία εκτίμησης ενσωματώνεται στην υφιστάμενη διεργασία εκπόνησης του σχεδίου ή προγράμματος, η διαδικασία ΣΠΕ μπορεί να επηρεάσει τη διαδικασία εκπόνησης του προκαταρκτικού σχεδίου ή προγράμματος. Στην περίπτωση αυτή, η διεργασία εκπόνησης του προκαταρκτικού σχεδίου ή προγράμματος χρειάζεται να προσαρμόζεται ώστε

να είναι σύμφωνη με τις απαιτήσεις της οδηγίας. Η μορφή των αλλαγών που μπορεί να χρειαστούν θα εξαρτάται από τις υφιστάμενες διαδικασίες, μπορεί όμως να περιλαμβάνει, π.χ., προσαρμογές ή ένταξη του κοινού που πρέπει να ταυτοποιηθεί βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 4 και των αρχών που πρέπει να οριστούν βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 3 για να ενσωματωθούν σωστά τα διάφορα στάδια της διεργασίας εκτίμησης στην εκπόνηση του σχεδίου ή προγράμματος.

- 4.5. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί να υπάρχουν περισσότερα από ένα σχέδια ή προγράμματα που να ασχολούνται με το ίδιο ευρύ θέμα αλλά σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές ή με διαφορετικούς βαθμούς λεπτομέρειας. Για παράδειγμα, σχέδιο χρήσης γης μπορεί να προβάλλει ένα όραμα ανάπτυξης μιας ολόκληρης περιοχής· μπορεί να υπάρχει μια σειρά πιο λεπτομερών σχεδίων χρήσης γης για τα μέρη που συνιστούν την περιοχή τα οποία να αναφέρονται λεπτομερέστερα στο πώς προβλέπεται η ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών ταυτόχρονα, σε δημοτικό επίπεδο, μπορεί να υπάρχουν ακόμη λεπτομερέστερα σχέδια που να παρέχουν ένα ιδιαίτερα περιεκτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της περιοχής. Το άρθρο 4 παράγραφος 3 σε συνδυασμό με το άρθρο 5 παράγραφοι 2 και 3 αποσκοπεί να διασφαλίσει την αποφυγή επανάληψης εκτιμήσεων σε αυτές τις περιπτώσεις.
- 4.6. Εάν σε ένα στάδιο της διεργασίας σχεδιασμού εκτιμηθούν ορισμένες πτυχές ενός σχεδίου ή προγράμματος και σε ένα μεταγενέστερο στάδιο της διεργασίας η εκτίμηση ενός σχεδίου ή προγράμματος χρησιμοποιήσει τα ευρήματα της πρότερης εκτίμησης, τα ευρήματα αυτά πρέπει να είναι ενημερωμένα και ακριβή για να χρησιμοποιηθούν στη νέα εκτίμηση. Πρέπει επίσης να εντάσσονται στο πλαίσιο της εν λόγω εκτίμησης. Εάν δεν πληρούνται οι όροι αυτοί, το μεταγενέστερο σχέδιο ή πρόγραμμα μπορεί να απαιτεί νέα ή ενημερωμένη εκτίμηση, έστω κι αν αναφέρεται σε θέμα το οποίο αποτελούσε αντικείμενο και του προηγούμενου σχεδίου ή προγράμματος.
- 4.7. Είναι σαφές ότι η απόφαση επαναχρησιμοποίησης υλικού από μια εκτίμηση στην πραγματοποίηση μιας άλλης θα εξαρτάται από τη δομή της διεργασίας σχεδιασμού, το περιεχόμενο του σχεδίου ή προγράμματος και την καταλληλότητα της πληροφόρησης στην περιβαλλοντική μελέτη, ενώ οι αποφάσεις θα πρέπει να λαμβάνονται κατά περίπτωση. Θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι δεν βλάπτονται περιεκτικές εκτιμήσεις κάθε στοιχείου της διεργασίας σχεδιασμού και ότι τυχόν προηγούμενη εκτίμηση που χρησιμοποιείται σε ένα μεταγενέστερο στάδιο εντάσσεται στο πλαίσιο της τρέχουσας εκτίμησης και λαμβάνεται υπόψη με τον ίδιο τρόπο. Για τη σύνταξη ταυτοποιήσιμης μελέτης, αυτή πρέπει να συνοδεύεται από τις σχετικές πληροφορίες. Δεν θα πρέπει να υποχρεώνεται κανείς να αναλώνεται σε κυνήγι χαρτιών για να κατανοήσει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις μιας πρότασης. Ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί να είναι σκόπιμο να γίνεται μια σύνοψη πρότερου υλικού, αναφορά σε αυτό ή επανάληψή του. Δεν χρειάζεται όμως να επαναλαμβάνονται μεγάλοι όγκοι δεδομένων σε ένα νέο πλαίσιο όταν δεν είναι σκόπιμο.

5. Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

- 5.1. Η περιβαλλοντική μελέτη είναι το κεντρικό σημείο της εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που απαιτείται από την οδηγία. Αποτελεί επίσης την κύρια βάση για την παρακολούθηση των σημαντικών επιπτώσεων της εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος.
- 5.2. Η περιβαλλοντική μελέτη είναι ένα σπουδαίο εργαλείο για την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεωρήσεων στην εκπόνηση και υιοθέτηση σχεδίων και προγραμμάτων αφού διασφαλίζει την ταυτοποίηση, περιγραφή και αξιολόγηση των ενδεχόμενων σημαντικών τους επιπτώσεων και τη λήψη τους υπόψη στην εν λόγω διεργασία. Η εκπόνηση της περιβαλλοντικής μελέτης και η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών θεωρήσεων στην εκπόνηση σχεδίων και προγραμμάτων αποτελούν μια επαναληπτική διεργασία που αναμένεται να συμβάλει σε πιο βιώσιμες λύσεις στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- 5.3. Οι διατάξεις για την περιβαλλοντική μελέτη περιλαμβάνονται κυρίως στο άρθρο 2 (ορισμοί), άρθρο 5 (περιβαλλοντική μελέτη) και παράρτημα I. Επιπλέον, η περιβαλλοντική μελέτη πρέπει να υποβάλλεται σε διαβουλεύσεις όπως προβλέπεται στα άρθρα 6 και 7 και να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκπόνηση του σχεδίου ή προγράμματος (άρθρο 8) ενώ, όταν το σχέδιο ή πρόγραμμα υιοθετηθεί, πρέπει να υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες για το πώς έγινε (άρθρο 9). Η μελέτη πρέπει να είναι επαρκώς ποιοτική ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της οδηγίας (άρθρο 12).

Άρθρο 2 σημείο γ)

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας:

..

γ) ως "περιβαλλοντική μελέτη" νοείται το τμήμα του συνόλου των εγγράφων του σχεδίου ή προγράμματος, το οποίο περιέχει τις πληροφορίες που απαιτούνται βάσει του άρθρου 5 και του παραρτήματος I.

- 5.4. Το άρθρο 2 σημείο γ) ορίζει την περιβαλλοντική μελέτη ως τμήμα του συνόλου των εγγράφων του σχεδίου ή προγράμματος με καθορισμένο περιεχόμενο. Αυτό σημαίνει ότι η περιβαλλοντική έκθεση θα πρέπει να είναι ένα συνεκτικό κείμενο ή κείμενα. Αν και αυτό δεν απαιτείται από την οδηγία, μπορεί να είναι χρήσιμο να δομείται η μελέτη, όσο είναι δυνατόν, στη βάση της δομής του παραρτήματος I. Η οδηγία δεν καθορίζει αν η μελέτη θα πρέπει να ενσωματώνεται στο ίδιο το σχέδιο ή πρόγραμμα ή σε ξεχωριστό κείμενο. Εάν είναι ενσωματωμένη, θα πρέπει να είναι ευκόλως διακριτή ως ξεχωριστό μέρος του σχεδίου ή προγράμματος και να είναι εύκολο να βρεθεί και να αφομοιωθεί από το κοινό και τις αρχές. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει πάντοτε να αποτελεί μια μη τεχνική σύνοψη των πληροφοριών που προβλέπονται στο παράρτημα I.
- 5.5. Η περιβαλλοντική μελέτη μπορεί, σε πολλές περιπτώσεις, να είναι μέρος μιας ευρύτερης εκτίμησης του σχεδίου ή προγράμματος. Μπορεί, για παράδειγμα, να είναι μέρος ενός κειμένου σχετικού με εκτίμηση της βιωσιμότητας που καλύπτει επίσης και κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις, ή στο σχέδιο ή

πρόγραμμα να ενσωματωθεί μια εκτίμηση βιωσιμότητας. Και τα δύο μοντέλα είναι ένας αποδεκτός τρόπος συμμόρφωσης με την οδηγία υπό τον όρο πλήρους ικανοποίησης των απαιτήσεων της οδηγίας.

Άρθρο 5 παράγραφος 1

Σε περίπτωση που απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 1, εκπονείται περιβαλλοντική μελέτη στην οποία εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και λογικές εναλλακτικές δυνατότητες λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος.

- 5.6. Το άρθρο 5 παράγραφος 1 προβλέπει τις βασικές απαιτήσεις για την περιβαλλοντική μελέτη. Σκοπός της μελέτης είναι ο εντοπισμός, περιγραφή και αξιολόγηση των ενδεχόμενων σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον του σχεδίου ή προγράμματος και των λογικών εναλλακτικών δυνατοτήτων. Το παράρτημα I περιλαμβάνει περαιτέρω διατάξεις σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται όσον αφορά τις εν λόγω επιπτώσεις. Η μελέτη των εναλλακτικών δυνατοτήτων είναι ένα σημαντικό στοιχείο της εκτίμησης και η οδηγία ζητά μια πιο περιεκτική εκτίμησή τους από εκείνη της οδηγίας ΕΠΕ. Εναλλακτικές δυνατότητες συζητούνται στις παραγράφους 5.11 - 5.14 κατωτέρω.
- 5.7. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων πραγματοποιείται κατά την εκπόνηση ενός σχεδίου ή προγράμματος και πριν από την έγκρισή του ή την έναρξη της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας. Η διεργασία εκπόνησης της μελέτης θα πρέπει να ξεκινά όσο το δυνατό συντομότερα και, θεωρητικά, ταυτόχρονα με την εκπόνηση του σχεδίου ή προγράμματος. Η εκπόνηση της μελέτης θα πρέπει κανονικά να έχει τελειώσει όταν η έκθεση τίθεται στη διάθεση των αρχών και του κοινού σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1.
- 5.8. Στο άρθρο 5 παράγραφος 1 δεν αναφέρεται ρητά ποιος είναι υπεύθυνος για την εκπόνηση της περιβαλλοντικής μελέτης, θα μπορούσε όμως σε πολλές περιπτώσεις να είναι η αρχή ή το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για την εκπόνηση του σχεδίου ή προγράμματος.
- 5.9. Το τι νοείται λέγοντας εφαρμογή ενός σχεδίου ή προγράμματος δεν μπορεί να οριστεί με σαφήνεια. Εξαρτάται σε μεγάλη έκταση από τον χαρακτήρα του σχεδίου ή προγράμματος. Για σχέδια ή προγράμματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας βάσει του άρθρου 3 παράγραφος 2 σημείο α) (που θέτει το πλαίσιο για έργα σε διάφορους τομείς) και του άρθρου 3 παράγραφος 4 (άλλα σχέδια και προγράμματα που θέτουν το πλαίσιο για έργα), εφαρμογή μπορεί να σημαίνει μεταξύ άλλων την υλοποίηση έργων που αντιστοιχούν σε ένα τέτοιο πλαίσιο. Ωστόσο, από τη στιγμή που μπορεί να υπάρχουν διάφοροι τρόποι εκπλήρωσης των απαιτήσεων ενός τέτοιου πλαισίου, η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος δεν μπορεί γενικά να αναχθεί στην υλοποίηση συγκεκριμένων μεμονωμένων έργων. Σε κάθε περίπτωση, σχέδιο ή

πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει στοιχεία που δεν σχετίζονται με έργα αλλά παίζουν σημαντικό ρόλο στην επιτυχία του. Οι επιπτώσεις των εν λόγω πτυχών της εφαρμογής θα πρέπει επίσης να αποτελούν μέρος της εκτίμησης. Για σχέδια και προγράμματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής βάσει του άρθρου 3 παράγραφος 2 σημείο β) (απαιτούν εκτίμηση σύμφωνα με το άρθρο 6 ή 7 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ), η εφαρμογή μπορεί να γίνει αντιληπτή υπό το φως του άρθρου 6 παράγραφος 3 της οδηγίας για τους οικοτόπους που απαιτεί εκτίμηση των επιπτώσεων για έναν τόπο για λόγους διατήρησης του τόπου βλ. επίσης παράγραφο 3.33 ανωτέρω).

- 5.10. Η εφαρμογή ενός σχεδίου ή προγράμματος μπορεί να καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και διατάξεων και θα πρέπει να σημειωθεί ότι μια εκτίμηση πρέπει να εστιάζεται στο τμήμα της εφαρμογής που είναι πιθανόν να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ωστόσο, θα πρέπει να μελετώνται όλα τα μέρη της εφαρμογής καθώς, αυτά από κοινού, μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις. Το αν θα γίνει πραγματικά εφαρμογή διαφόρων μερών του σχεδίου ή προγράμματος δεν είναι θέμα εξέτασης της εκτίμησης.

Εναλλακτικές δυνατότητες

- 5.11. Η υποχρέωση εντοπισμού, περιγραφής και αξιολόγησης λογικών εναλλακτικών δυνατοτήτων πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο του στόχου της οδηγίας, ο οποίος είναι οι επιπτώσεις από την εφαρμογή σχεδίων και προγραμμάτων να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διάρκεια της εκπόνησής τους και πριν από την έγκρισή τους.
- 5.12. Όταν απαιτεί να εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις λογικών εναλλακτικών δυνατοτήτων, η οδηγία δεν κάνει διάκριση μεταξύ των απαιτήσεων εκτίμησης για το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και για τις εναλλακτικές δυνατότητες.¹⁴ Το βασικό ζήτημα είναι οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις του σχεδίου ή προγράμματος και οι εναλλακτικές δυνατότητες να εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται με παρόμοιο τρόπο. Οι απαιτήσεις του άρθρου 5 παράγραφος 2 σχετικά με την έκταση και το επίπεδο λεπτομερειών των πληροφοριών στη μελέτη εφαρμόζονται και στην εκτίμηση εναλλακτικών δυνατοτήτων. Είναι βασικό η αρχή ή το κοινοβούλιο που είναι υπεύθυνο για την υιοθέτηση του σχεδίου ή προγράμματος καθώς και οι αρχές και το κοινό με τους οποίους γίνονται διαβουλεύσεις, να σχηματίζουν μια ακριβή εικόνα του τι λογικές εναλλακτικές δυνατότητες υπάρχουν και γιατί δεν θεωρούνται ως η βέλτιστη επιλογή. Οι πληροφορίες που αναφέρονται στο παράρτημα I θα πρέπει συνεπώς να παρέχονται για τις επιλεγμένες εναλλακτικές δυνατότητες. Στην έννοια αυτή περιλαμβάνονται π.χ. οι πληροφορίες του σημείου β) του παραρτήματος I για την πιθανή εξέλιξη της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος χωρίς την εφαρμογή της εναλλακτικής δυνατότητας. Η εξέλιξη αυτή μπορεί να είναι διαφορετική από εκείνη που σχετίζεται με το σχέδιο ή πρόγραμμα σε περιπτώσεις που αφορά

---

¹⁴ Σύγκρινε το άρθρο 5 παράγραφος 3 και το παράρτημα IV της οδηγίας ΕΠΕ που απαιτούν ο κύριος του έργου να παρέχει μια περιγραφή των κύριων μελετηθεισών εναλλακτικών δυνατοτήτων και να αναφέρει τους βασικούς λόγους για την επιλογή του λαμβάνοντας υπόψη τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

διαφορετικές περιοχές ή πτυχές.

- 5.13. Το κείμενο της οδηγίας δεν αναφέρεται στο τι νοείται λέγοντας εναλλακτική δυνατότητα σε ένα σχέδιο ή πρόγραμμα. Πρώτη φροντίδα όταν αποφασίζουμε για πιθανές εναλλακτικές δυνατότητες θα πρέπει να είναι να λαμβάνονται υπόψη οι στόχοι και η γεωγραφική κάλυψη του σχεδίου ή προγράμματος. Το κείμενο δεν καθορίζει αν νοούνται εναλλακτικά σχέδια ή προγράμματα ή διαφορετικές εναλλακτικές λύσεις στα πλαίσια ενός σχεδίου ή προγράμματος. Στην πράξη, εκτιμώνται συνήθως διάφορες εναλλακτικές δυνατότητες στα πλαίσια ενός σχεδίου (π.χ. διάφορα μέσα διάθεσης αποβλήτων στα πλαίσια ενός σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων, ή διάφοροι τρόποι ανάπτυξης μιας περιοχής στα πλαίσια ενός σχεδίου χρήσης γης). Εναλλακτική δυνατότητα μπορεί λοιπόν να είναι κάποιος διαφορετικός τρόπος εκπλήρωσης των στόχων του σχεδίου ή προγράμματος. Για σχέδια χρήσης γης, ή χωροταξικά σχέδια πόλεων ή υπαίθρου, προφανείς εναλλακτικές δυνατότητες είναι διαφορετικές χρήσεις περιοχών που χαρακτηρίζονται για συγκεκριμένες δραστηριότητες ή σκοπούς και εναλλακτικές περιοχές για τέτοιες δραστηριότητες. Για σχέδια ή προγράμματα που καλύπτουν μακροχρόνια πλαίσια, ιδίως εκείνα που καλύπτουν το πολύ μακρυνό μέλλον, ένας τρόπος διερεύνησης εναλλακτικών δυνατοτήτων και των επιπτώσεών τους είναι η ανάπτυξη εναλλακτικών σεναρίων. Σαν παράδειγμα, η επεξεργασία των σχεδίων περιφερειακής ανάπτυξης της κομητείας της Στοκχόλμης έγινε για ένα μακρό χρονικό διάστημα πάνω σε ένα τέτοιο σεναριακό μοντέλο.
- 5.14. Οι επιλεγόμενες εναλλακτικές δυνατότητες θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές. Ένας από τους λόγους μελέτης εναλλακτικών δυνατοτήτων είναι να βρεθούν τρόποι να μειωθούν ή να αποφευχθούν οι σημαντικές δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις του προτεινόμενου σχεδίου ή προγράμματος. Θεωρητικά, αν και η οδηγία δεν το απαιτεί, το τελικό προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα θα πρέπει να είναι εκείνο που συνεισφέρει καλύτερα στους στόχους που προβλέπονται στο άρθρο 1. Τυχόν σκόπιμη επιλογή για εκτίμηση εναλλακτικών δυνατοτήτων που έχουν πολύ περισσότερες δυσμενείς επιπτώσεις, για να προωθηθεί το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα δεν είναι ό,τι το καλύτερο για την εκπλήρωση του σκοπού της παρούσας παραγράφου. Για να είναι αυθεντικές, οι εναλλακτικές δυνατότητες πρέπει να εμπίπτουν και αυτές στη νομική και χωρική αρμοδιότητα της υπόψη αρχής. Βάσει του παραρτήματος I σημείο η), απαιτείται αναφορά των λόγων για τους οποίους επιλέχθηκαν οι συγκεκριμένες εναλλακτικές δυνατότητες.

Άρθρο 5 παράγραφοι 2 και 3

2. Η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με την παράγραφο 1 περιλαμβάνει τις πληροφορίες που ευλόγως μπορεί να απαιτηθούν λαμβάνοντας υπόψη τις υφιστάμενες γνώσεις και μεθόδους εκτίμησης, το περιεχόμενο και το επίπεδο λεπτομερειών στο σχέδιο ή το πρόγραμμα, το στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεως και το βαθμό στον οποίο ορισμένα θέματα αξιολογούνται καλύτερα σε διαφορετικά επίπεδα της εν λόγω διαδικασίας ώστε να αποφεύγεται η επανάληψη της εκτίμησης.

3. Κάθε σχετική διαθέσιμη πληροφορία όσον αφορά τις επιπτώσεις των σχεδίων και προγραμμάτων στο περιβάλλον, η οποία προήλθε από κάποιο άλλο επίπεδο λήψης αποφάσεων ή από άλλη κοινοτική νομοθεσία, μπορεί να χρησιμοποιείται για την παροχή των πληροφοριών που περιέχονται στο παράρτημα Ι.

- 5.15. Σημείο εκκίνησης για την ερμηνεία αυτών των παραγράφων είναι η απαίτηση παροχής πληροφοριών για τις ενδεχόμενες επιπτώσεις στο περιβάλλον του σχεδίου ή προγράμματος. Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να παρέχονται στο μέτρο που μπορεί να είναι ευλόγως απαιτητές λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες που αναφέρονται στην παράγραφο 2.
- 5.16. Η αναφορά στο 'περιεχόμενο και επίπεδο λεπτομερειών στο σχέδιο ή το πρόγραμμα' είναι αναγνώριση του ότι, σε μια περιβαλλοντική μελέτη για ένα ευρείας εμβέλειας σχέδιο ή πρόγραμμα, μπορεί να μη χρειάζονται ιδιαίτερα λεπτομερείς πληροφορίες και ανάλυση, (π.χ., σχέδιο ή πρόγραμμα στην κορυφή ενός ιεραρχημένου συνόλου που ξεκινά από τα γενικά και περνάει στα ειδικότερα) ενώ για σχέδιο ή πρόγραμμα που αυτό το ίδιο περιλαμβάνει κάποιο υψηλότερο επίπεδο λεπτομερειών, θα πρέπει να αναμένονται πολύ περισσότερες λεπτομέρειες. Έτσι, η περιβαλλοντική έκθεση για ένα εθνικό σχέδιο μπορεί να μη χρειάζεται να προβεί σε εκτίμηση των επιπτώσεων του σχεδίου για κάθε, λόγου χάριν, ποταμό στη χώρα. Περιβαλλοντική όμως έκθεση που αφορά σχέδιο πόλης είναι φυσικό να αναμένεται να εξετάζει και τις επιπτώσεις του σε ποταμούς ή άλλες υδάτινες πηγές μέσα ή γύρω από την πόλη.
- 5.17. Το άρθρο 5 παράγραφος 3 τονίζει το επιθυμητό της ορθολογικοποίησης της συγκέντρωσης και παραγωγής πληροφοριών. Προβλέπει ότι, για τη σύνταξη της περιβαλλοντικής εκθέσεως, μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σχετικές πληροφορίες (στις οποίες μπορεί να περιλαμβάνονται αναλύσεις καθώς και δεδομένα) που είναι ήδη διαθέσιμες από άλλες πηγές. Η αξία του γεγονότος αυτού είναι εμφανής όταν σχέδια και προγράμματα αποτελούν μέρος ενός ιεραρχημένου συνόλου και για τις περιπτώσεις αυτές το άρθρο 4 παράγραφος 3 αναφέρεται στην εφαρμογή του άρθρου 5 παράγραφοι 2 και 3, ιδίως για το σκοπό αποφυγής επανάληψης της εκτίμησης. Το θέμα αυτό καλύπτεται στις παραγράφους 4.5 – 4.7 παραπάνω. Μπορούν ομοίως να χρησιμοποιηθούν και πληροφορίες που λαμβάνονται από κάποιο άλλο σύστημα λήψης αποφάσεων, όπως σχέδια και προγράμματα σε άλλους τομείς, ή από την εφαρμογή άλλης κοινοτικής νομοθεσίας όπως η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/EK).

Άρθρο 5 παράγραφος 4

Κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την έκταση και το επίπεδο λεπτομερειών των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στην περιβαλλοντική μελέτη, διεξάγονται διαβουλεύσεις με τις αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3

- 5.18. Όταν λαμβάνεται απόφαση για την έκταση και το επίπεδο των λεπτομερειών που πρέπει να περιληφθούν στην περιβαλλοντική έκθεση, πρέπει να γίνονται διαβουλεύσεις με τις σχετικές περιβαλλοντικές αρχές που ορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3. Οι αρχές αυτές μπορεί επίσης να συμμετέχουν και

στην ετοιμασία της έκθεσης καθ' όλη τη διεργασία εκπόνησης και έγκρισης του σχεδίου ή προγράμματος. Περαιτέρω πληροφορίες μπορούν να βρεθούν στην ενότητα 7 κατωτέρω για τις διαβουλεύσεις.

Παράρτημα I

5.19 Το παράρτημα I καθορίζει τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στην περιβαλλοντική έκθεση. Στις δέκα παραγράφους του παραρτήματος εκτίθεται ένα ευρύ φάσμα θεμάτων προς εξέταση, ενώ κάθε παράγραφος από μόνη της έχει ουσιώδη χαρακτήρα. Όλες οι παράγραφοι πρέπει να εξετάζονται υπό το φως των απαιτήσεων του άρθρου 5. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίσουν διατάξεις για το περιεχόμενο της περιβαλλοντικής έκθεσης πέραν των απαιτήσεων της οδηγίας. Ένα σχέδιο ή πρόγραμμα μπορεί να είναι πολύ εκτεταμένο και να αφορά μεγάλο αριθμό διαφορετικών θεμάτων, γι' αυτό πρέπει να τονιστεί ότι η οδηγία ζητά πληροφορίες επικεντρωμένες σε θέματα σχετικά με τις σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον του σχεδίου ή προγράμματος (βλ. άρθρο 5). Τυχόν υπερβολική παράθεση πληροφοριών για ασήμαντες επιπτώσεις ή άσχετα θέματα καθιστά δύσκολη την αφομοίωση της έκθεσης και μπορεί να οδηγήσει σε παράβλεψη σημαντικών πληροφοριών.

(α) περιγραφή σε γενικές γραμμές του περιεχομένου, των κύριων στόχων του σχεδίου ή προγράμματος και της σχέσης με άλλα σχετικά σχέδια και προγράμματα

5.20. Οι πληροφορίες για τη σχέση με άλλα σχετικά σχέδια ή προγράμματα θέτουν το σχέδιο ή πρόγραμμα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο: μπορεί, π.χ., να αφορούν τη θέση του στο στάδιο της λήψης αποφάσεων ή τη συμβολή του μεταξύ άλλων σχεδίων ή προγραμμάτων σε μεταβολές των περιβαλλοντικών συνθηκών μιας ορισμένης περιοχής. Σχετικά σχέδια ή προγράμματα μπορούν να είναι σχέδια ή προγράμματα σε άλλα επίπεδα ενός ιεραρχημένου συνόλου του οποίου το υπόψη σχέδιο ή πρόγραμμα αποτελεί μέρος ή μπορεί να είναι εκείνα που καταρτίζονται για άλλους τομείς που επηρεάζουν την ίδια ή προσκείμενες περιοχές.

(β) οι σχετικές πτυχές της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος και η βάση αυτής πιθανή εξέλιξη εάν δεν εφαρμοστεί το σχέδιο ή πρόγραμμα,

(γ) τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεαστούν σημαντικά,

(δ) τα τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα που αφορούν το σχέδιο ή πρόγραμμα συμπεριλαμβανομένων, κατά κύριο λόγο, εκείνων που αφορούν περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, όπως περιοχές που χαρακτηρίζονται σύμφωνα με τις οδηγίες 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ.

5.21. Οι απαιτήσεις των σημείων (β), (γ) και (δ) μπορεί να επικαλύπτονται, είναι όμως συνεκτικές και στοχεύουν σε διάφορες πτυχές των περιβαλλοντικών συνθηκών σε περιοχές που καλύπτονται από το σχέδιο ή πρόγραμμα και στις οποίες είναι πιθανόν αυτό να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Το σημείο (β) αναφέρεται στην κατάσταση του περιβάλλοντος σε όλη την

περιοχή που καλύπτεται ή που επηρεάζεται σημαντικά από το σχέδιο ή πρόγραμμα, σε τρέχουσα βάση καθώς και χωρίς την εφαρμογή του. Στο (γ) πρέπει να παρέχονται πληροφορίες για τις περιοχές που είναι πιθανόν να επηρεαστούν σημαντικά από το σχέδιο ή πρόγραμμα, πληροφορίες που μπορούν να θεωρηθούν και ως λεπτομερής καθορισμός των πληροφοριών που δίδονται βάσει του (β). Το ενδιαφέρον στο (δ) εστιάζεται σε περιβαλλοντικά προβλήματα ενώ οι πτυχές ή τα χαρακτηριστικά στο (β) και (γ) μπορεί να είναι προβλήματα καθώς και περιβαλλοντικές αξίες και πλεονεκτήματα ή κάποια ευνοϊκή κατάσταση του περιβάλλοντος. Αφού οι απαιτήσεις στο (γ) και (δ) επικαλύπτονται, μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να είναι σκόπιμο να αντιμετωπίζονται μαζί, υπό την προϋπόθεση ότι παρέχονται όλες οι αναγκαίες πληροφορίες.

5.22. Οι πληροφορίες που απαιτούνται στο (β) για τις σχετικές πτυχές της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος είναι αναγκαίες για να κατανοηθεί πώς το σχέδιο ή πρόγραμμα μπορεί να επηρεάσει σημαντικά το περιβάλλον στην υπόψη περιοχή. Ο όρος 'οι σχετικές πτυχές' αναφέρεται σε περιβαλλοντικές πτυχές που είναι σχετικές με τις ενδεχόμενες σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις του σχεδίου ή προγράμματος. Οι πτυχές αυτές μπορεί να είναι θετικής καθώς και αρνητικής φύσεως. Οι πληροφορίες πρέπει να αφορούν την τρέχουσα κατάσταση του περιβάλλοντος, πράγμα που σημαίνει ότι θα πρέπει να είναι κατά το δυνατόν ενήμερες. Η περιγραφή της πιθανής εξέλιξης των σχετικών πτυχών χωρίς την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος είναι σημαντική ως πλαίσιο αναφοράς για την εκτίμηση του σχεδίου ή προγράμματος. Η απαίτηση αυτή μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιστοιχεί στην κοινώς καλούμενη εναλλακτική δυνατότητα μηδέν που εφαρμόζεται συχνά σε διαδικασίες εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η περιγραφή της εξέλιξης θα πρέπει να καλύπτει χονδρικά τον ίδιο χρονικό ορίζοντα με εκείνον που προβλέπεται για την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος. Από τη σκοπιά αυτή, θα πρέπει επίσης να εξετάζονται, όσο είναι πρακτικώς δυνατό, και οι επιπτώσεις άλλων εγκεκριμένων σχεδίων ή προγραμμάτων, ή ειλημμένων αποφάσεων που μπορεί να επηρεάσουν την υπόψη περιοχή.

5.23. Το (γ) επικεντρώνεται στις περιοχές που είναι ειδικού ενδιαφέροντος για την εκτίμηση, συγκεκριμένα τις περιοχές που είναι πιθανόν να επηρεαστούν σημαντικά από το σχέδιο ή πρόγραμμα. Στην έκθεση πρέπει να δίδεται μια περιγραφή των περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών των περιοχών αυτών. Καλόν είναι τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά να περιγράφονται με αναφορά στα περιβαλλοντικά ζητήματα που παρατίθενται στην παράγραφο (στ). Παραδείγματα χαρακτηριστικών μπορεί να είναι ότι μια περιοχή είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη ή ευάλωτη στην οξίνιση, ότι έχει υψηλή βοτανική αξία ή ότι είναι πυκνοκατοικημένη και πολλοί άνθρωποι επηρεάζονται από το θόρυβο της κυκλοφορίας. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τέτοιες περιοχές μπορεί να βρίσκονται εκτός της περιοχής που καλύπτεται από το σχέδιο ή πρόγραμμα. Εάν η περιοχή αυτή είναι κοντά σε ένα άλλο κράτος μέλος ή αν οι επιπτώσεις είναι εκ φύσεως μεγάλης εμβέλειας, θα μπορούσαν φυσικά να επηρεαστούν σημαντικά και περιοχές σε άλλα κράτη μέλη και πέραν αυτών. Στις περιπτώσεις αυτές, χρειάζεται η διενέργεια διασυνοριακών διαβουλεύσεων (βλ. παραγράφους 7.24 - 7.29).

5.24. Η παράγραφος (δ) ζητά πληροφορίες για τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα σχετικά με το σχέδιο ή πρόγραμμα. Σκοπός των πληροφοριών αυτών είναι να γίνει μια εκτίμηση του πώς τα προβλήματα αυτά θα επηρεάσουν το σχέδιο ή πρόγραμμα ή αν αυτό είναι πιθανόν να επιδεινώσει, μειώσει ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο επηρεάσει υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα. Η σημασία μπορεί να έγκειται επίσης και στις ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και στις μη σημαντικές επιπτώσεις οι οποίες σε συνδυασμό με υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα θα μπορούσαν να δημιουργήσουν σημαντικές επιπτώσεις. Σχετικά μπορεί να είναι ακόμη και θέματα που τίγονται στο σχέδιο ή πρόγραμμα και τα οποία δεν έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Τα προβλήματα δεν χρειάζεται να είναι σημαντικής φύσεως και δεν χρειάζεται να είναι ιδιαιτέρως σχετικά με συγκεκριμένες περιοχές όπως αυτές που αναφέρονται παραδειγματικά στο κείμενο. Περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σπουδαιότητας μπορεί να είναι εκείνες με ιδιαίτερα υψηλές περιβαλλοντικές αξίες, όπως οι περιοχές που χαρακτηρίζονται στα πλαίσια των οδηγιών για τα πτηνά και τους οικοτόπους, μπορεί όμως να περιλαμβάνονται και περιοχές που χαρακτηρίζονται βάσει εθνικής νομοθεσίας.

(ε) οι στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που έχουν τεθεί σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο ή σε επίπεδο κρατών μελών, οι οποίοι αφορούν το σχέδιο ή πρόγραμμα, και ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι αυτοί καθώς και τα περιβαλλοντικά ζητήματα έχουν ληφθεί υπόψη κατά την προετοιμασία του.

5.25. Οι θιγόμενοι στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας θα πρέπει να καλύπτουν τουλάχιστον τα θέματα που παρατίθενται στην παράγραφο (στ). Διεθνείς και κοινοτικοί στόχοι ενσωματώνονται συχνά σε στόχους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και μπορεί συχνά να αρκούν για το σκοπό αυτό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η παράγραφος αφορά στόχους που είναι σχετικοί με το σχέδιο ή πρόγραμμα, οι οποίοι θα μπορούσαν να θεωρηθούν σχετικοί με τις ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις του ή θέματα που εγείρει. Οι διαβουλεύσεις με αρχές σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 μπορεί να βοηθήσουν στην παροχή αυτών των πληροφοριών. Η Γερμανική Ένωση ΕΠΕ ΕΙΑ έχει αναπτύξει πρωτότυπο βάσης δεδομένων για περιβαλλοντικούς ποιοτικούς στόχους σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο, το οποίο μπορεί να βρεθεί στο: <http://www.umweltdatenkatalog.de:8888/envdb/maintopic.jsp>

(στ) οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις(1) στο περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων όπως η βιοποικιλότητα, ο πληθυσμός, η υγεία των ανθρώπων, η πανίδα, η χλωρίδα, το έδαφος, τα ύδατα, ο αέρας, οι κλιματικοί παράγοντες, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, το τοπίο και οι σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων.

Στις επιπτώσεις αυτές πρέπει να συμπεριλαμβάνονται οι δευτερογενείς, σωρευτικές, συνεργειακές, βραχυ-, μεσο- και μακροπρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές επιπτώσεις.

5.26. Ο κατάλογος των θεμάτων στο (στ) δεν είναι εξαντλητικός και σχετικά μπορεί να είναι και άλλα θέματα. Συγκρινόμενος με τον κατάλογο της τροποποιημένης οδηγίας ΕΠΕ, εδώ μνημονεύονται ρητά η ανθρώπινη υγεία, η βιοποικιλότητα και η πολιτιστική κληρονομιά. Η έννοια της ανθρώπινης υγείας θα πρέπει να θεωρηθεί στο πλαίσιο των άλλων θεμάτων που αναφέρονται στην παράγραφο (στ) και επομένως περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με την υγεία όπως η έκθεση στον κυκλοφοριακό θόρυβο ή σε ατμοσφαιρικούς ρύπους αποτελούν εμφανώς πτυχές προς μελέτη. Στα πλαίσια της Σύμβασης για τη Βιολογική Ποικιλότητα, έχουν υιοθετηθεί κατευθυντήριες γραμμές για την ενσωμάτωση θεμάτων που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα σε στρατηγικές περιβαλλοντικές εκτιμήσεις. Η περιγραφή της σχέσης μεταξύ των παραγόντων που αναφέρονται στην παράγραφο (στ) είναι βασική αφού μπορεί να καταδείξει άλλες και μάλιστα πιο σοβαρές σημαντικές επιπτώσεις από εκείνες που προκύπτουν από μια πιο περιορισμένη μελέτη κάθε μεμονωμένου παράγοντα. Έτσι, σημαντικές επιπτώσεις στον αέρα και σε κλιματικούς παράγοντες μπορεί να προκαλέσουν σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις στη χλωρίδα, πανίδα και βιοποικιλότητα. Σκοπός της υποσημείωσης είναι να τονιστεί η ανάγκη για ευρείας μορφής και περιεκτικές πληροφορίες για τους παράγοντες και τη μεταξύ τους σχέση (αν και θα πρέπει να διαβαστεί υπό το φως του άρθρου 5 παράγραφος 2). Η περιγραφή θετικών επιπτώσεων είναι βασική για την κατάδειξη της συμβολής του σχεδίου και προγράμματος στην προστασία του περιβάλλοντος και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

(ζ) τα προβλεπόμενα μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, εξουδετέρωση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος.

5.27. Σκοπός της παραγράφου (ζ) είναι να διασφαλιστεί ότι η περιβαλλοντική μελέτη εξετάζει το πώς πρόκειται να απαλυνθούν οι σημαντικές δυσμενείς επιπτώσεις που περιγράφει. Τα προβλεπόμενα στην παράγραφο (ζ) μέτρα δεν προσδιορίζονται περαιτέρω και μπορεί να είναι μέτρα προβλεπόμενα ή προδιαγραφόμενα στο σχέδιο ή πρόγραμμα ή μέτρα που εξετάζονται στην περιβαλλοντική μελέτη. Θα πρέπει να θυμόμαστε ότι μέτρα μετριασμού μπορεί από μόνα τους να έχουν δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις που θα πρέπει να αναγνωρίζονται. Υπάρχουν μέθοδοι μετριασμού σε συνδυασμό με εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων που θα μπορούσαν επίσης να αποδειχθούν χρήσιμες για εκτιμήσεις σχεδίων και προγραμμάτων.

(η) η παρουσίαση σε γενικές γραμμές των λόγων για τους οποίους επελέγησαν οι εξετασθείσες εναλλακτικές δυνατότητες και η περιγραφή του τρόπου διενέργειας της εκτίμησης, με μνεία των τυχόν δυσκολιών (όπως τεχνικά ελαττώματα ή έλλειψη τεχνογνωσίας) που προέκυψαν κατά τη συγκέντρωση των απαιτούμενων πληροφοριών.

5.28. Οι πληροφορίες σχετικά με την επιλογή των εναλλακτικών δυνατοτήτων παίζουν βασικό ρόλο προκειμένου να κατανοηθεί γιατί εκτιμήθηκαν ορισμένες εναλλακτικές δυνατότητες και η σχέση τους με το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα. Μια περιγραφή των μεθόδων που χρησιμοποιούνται στην εκτίμηση βοηθά όταν κρίνεται η ποιότητα των πληροφοριών, τα ευρήματα και ο βαθμός στον οποίο μπορεί κανείς να βασιστεί σε αυτές. Ένας

απολογισμός των δυσκολιών που απαντήθηκαν, θα μπορούσε να βοηθήσει στη διευκρίνιση αυτής της πτυχής. Όταν κρίνεται σκόπιμο, θα βοηθούσε να αναφερθεί και πώς υπερπηδήθηκαν αυτές οι δυσκολίες.

(θ) περιγραφή των προβλεπόμενων μέτρων σχετικά με τον έλεγχο σύμφωνα με το άρθρο 10.

- 5.29. Σύμφωνα με το άρθρο 10, οι σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος πρέπει να παρακολουθούνται και, αφού οι επιπτώσεις αυτές καθορίζονται στην παράγραφο (στ), η μελέτη θα πρέπει να περιέχει μια περιγραφή του τρόπου με τον οποίο πρόκειται να γίνεται η εν λόγω παρακολούθηση/έλεγχος. Εφόσον πρόκειται να χρησιμοποιηθούν υφιστάμενα μέτρα ελέγχου, η περιγραφή θα πρέπει να κάνει μια αναφορά σε αυτά. Υπάρχει κάποια αλληλοεπικάλυψη μεταξύ της παραγράφου (θ) και της απαίτησης του άρθρου 9 παράγραφος 1 εδάφιο γ) να διατίθενται κατά το χρόνο της έγκρισης πληροφορίες για τα 'μέτρα που αποφασίζονται για την παρακολούθηση'. Είναι προφανές ότι δεν μπορεί να υπάρξει κάποια οριστική αναφορά στα τελικά μέτρα παρακολούθησης όταν ακόμη ετοιμάζεται η περιβαλλοντική μελέτη, αφού το περιεχόμενο του σχεδίου ή προγράμματος δεν έχει αποφασιστεί, και εν πάσει περιπτώσει το περιεχόμενο της περιβαλλοντικής μελέτης υπόκειται στα κριτήρια που θεσπίζονται στο άρθρο 5 παράγραφος 2. Ομοίως, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα μέτρα παρακολούθησης μπορεί να χρειάζεται να προσαρμόζονται καθώς προχωρά η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος. Δεν φαίνεται να υπάρχει τίποτε στην οδηγία που να το αποκλείει σε κατάλληλες περιπτώσεις.

ι) μια μη τεχνική περίληψη των πληροφοριών που παρέχονται βάσει των ανωτέρω θεμάτων.

- 5.30. Σκοπός της μη τεχνικής περίληψης, όπως απαιτείται στην παράγραφο (ι), είναι να καταστήσει τα καίρια θέματα και πορίσματα της περιβαλλοντικής μελέτης προσβάσιμα και ευκόλως κατανοητά από το πλατύ κοινό καθώς και από τους φορείς λήψης αποφάσεων. Η περίληψη μπορεί να αποτελεί μέρος της μελέτης, μπορεί όμως επίσης να είναι χρήσιμο να διατίθεται σε ξεχωριστό έγγραφο για να διασφαλίζεται ευρύτερη διάχυση. Ένας γενικός συνοπτικός πίνακας μπορεί να βοηθά στην απλούστευση των συμπερασμάτων.

6. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

- 6.1. Πρακτικές εμπειρίες από την οδηγία ΕΠΕ (η οποία δεν περιέχει κάποιες ειδικές απαιτήσεις ως προς την ποιότητα) έχουν δείξει ότι η παροχή πληροφοριών στην εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι μερικές φορές ελλιπής. Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της οδηγίας ΣΠΕ, υπήρχαν ανησυχίες μήπως, και εδώ, παρουσιαζόταν το φαινόμενο ελλιπών περιβαλλοντικών μελετών ή που να έχουν γίνει χωρίς σωστή εφαρμογή της διαδικασίας.
- 6.2. Στόχος είναι να διασφαλιστεί ότι η περιβαλλοντική μελέτη θα περιέχει πληροφορίες που θα είναι πλήρεις και αξιόπιστες (υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 5) και ότι θα είναι κατάλληλη για τους σκοπούς της οδηγίας. Η ειδική διάταξη στο θέμα αυτό δίνει εξαιρετική έμφαση στη σπουδαιότητα της περιβαλλοντικής μελέτης και τη σωστή εφαρμογή του άρθρου 5 της οδηγίας.

Άρθρο 12 παράγραφος 2

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι περιβαλλοντικές μελέτες είναι επαρκούς ποιότητας ώστε να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας και ανακοινώνουν στην Επιτροπή τυχόν μέτρα που λαμβάνουν όσον αφορά την ποιότητα αυτών των μελετών.

- 6.3. Η οδηγία δεν αναπτύσσει το τι είναι **επαρκής ποιότητα**. Αφού όμως η διεργασία ΣΠΕ και η περιβαλλοντική μελέτη ορίζονται και οι δύο από την οδηγία, η ορθή μεταφορά και σωστή εφαρμογή των διατάξεών της, τόσο από πλευράς περιεχομένου όσο και διαδικασιών, φαίνεται να εκπληρώνει την απαίτηση για επαρκή ποιότητα. Η οδηγία δεν καθορίζει πρόσθετα μέτρα διασφάλισης της επάρκειας της ποιότητας.
- 6.4. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτή που πρέπει να αποφασίσει πριν να εγκριθεί ένα σχέδιο ή πρόγραμμα για το αν μια συγκεκριμένη περιβαλλοντική μελέτη είναι επαρκούς ποιότητας ή, εάν όχι, ποια δράση χρειάζεται να αναληφθεί για θεραπεία των ανεπαρκειών, είναι η επιμέρους αρχή. Αυτό μπορεί να σημαίνει τροποποίηση ή διεύρυνση της περιβαλλοντικής μελέτης ή ακόμη και επανάληψη μέρους ή του συνόλου της διαδικασίας ΣΠΕ. Για να προσδιορίσουν αν η ποιότητα είναι ικανοποιητική, οι αρχές που είναι υπεύθυνες για το σχέδιο ή πρόγραμμα χρειάζεται να δίδουν ιδιαίτερη προσοχή στις απαιτήσεις της οδηγίας όπως εκτίθενται στο άρθρο 5 και παράρτημα Ι. Χρειάζεται επίσης να δίδουν ιδιαίτερη προσοχή στα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με τις περιβαλλοντικές αρχές και το κοινό βάσει του άρθρου 6. Χρειάζεται να φέρνουν στο μυαλό τους ότι ελαττωματική μελέτη μπορεί να οδηγήσει σε αμφισβήτηση της εγκυρότητας τυχόν πράξεων ή αποφάσεων που λαμβάνονται βάσει αυτής.
- 6.5. Οι διαδικαστικές και ουσιαστικές απαιτήσεις της οδηγίας, εφόσον μεταφερθεί και εφαρμοστεί σωστά, μπορούν να θεωρούνται ως ένα 'ελάχιστο επίπεδο' για τη διασφάλιση της ποιότητας των περιβαλλοντικών μελετών. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν τα ίδια αν θα καθιερώσουν πρόσθετα μέτρα και, σε

καταφατική περίπτωση, ποια πρέπει να είναι αυτά. Υπάρχει μια μεγάλη σειρά δυνατών μοντέλων.¹⁵ Πολλά μέτρα που χρησιμοποιούνται στην πρακτική ΕΠΕ μπορεί να είναι πρόσφορα και κατάλληλα για τους σκοπούς της οδηγίας ΣΠΕ. Τέτοια παραδείγματα είναι ανεξάρτητες εκτιμήσεις (όπως κάποιο πάνελ ανασκόπησης, ή κάποια κυβερνητική επιτροπή που να συμβουλεύει σχετικά με την ποιότητα των πληροφοριών στην περιβαλλοντική μελέτη)· κατευθυντήριες γραμμές που προδιαγράφουν διαδικαστικές ή ουσιαστικές απαιτήσεις που πρέπει να ακολουθεί η αρχή σχεδιασμού· κάποιος ανεξάρτητος θεσμός (που θα χρησιμοποιείται όταν προσδιορίζεται το επίπεδο των λεπτομερειών και η έκταση της περιβαλλοντικής έκθεσης) ή απλώς λήψη υπόψη προσφυγών από προσφύγαντες σε δικαστήρια.

- 6.6. Πέραν της διασφάλισης ύπαρξης επαρκούς ποιότητας σε κάθε διαδικαστικό βήμα της διεργασίας ΣΠΕ που οδηγεί στην υλοποίηση της περιβαλλοντικής μελέτης, μπορεί να προβλεφθούν και άλλες μέθοδοι με σκοπό τη διατήρηση της ποιότητας της συνολικής διεργασίας. Αυτό μπορεί να γίνει π.χ. με ελεγκτικούς καταλόγους που θα δείχνουν με σαφήνεια αν κάθε βήμα στη διαδικασία έχει αντιμετωπιστεί και αντιμετωπίζεται σωστά ή ακόμη με πιο προηγμένα, στηριζόμενα σε Η.Υ. μοντέλα που θα παρέχουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης σύγκρισης μεταξύ της ποιότητας επιμέρους στοιχείων της περιβαλλοντικής μελέτης και της ποιότητας της έκθεσης ως σύνολο.
- 6.7. **Κάθε μέτρο** που λαμβάνουν τα κράτη μέλη **σχετικά με την ποιότητα** των περιβαλλοντικών εκθέσεων πρέπει να **κοινοποιείται** στην Επιτροπή. Μεταξύ άλλων, η διάταξη αυτή αποσκοπεί στη συλλογή εμπειριών από τα κράτη μέλη έτσι ώστε, π.χ., να μπορούν να διαχέονται μεταξύ τους καινοτόμες προσεγγίσεις. Ακόμη κι αν τα μέτρα αυτά είναι πέραν των υποχρεώσεων της οδηγίας, θα βοηθήσουν ωστόσο στη βελτίωση των πρακτικών σε ολόκληρη την Κοινότητα εφόσον διαχέονται όσο το δυνατόν ευρύτερα.

---

¹⁵ Για μια επισκόπηση, βλ. επίσης Royal Haskoning.

7. ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ

- 7.1. Οι διατάξεις περί διαβουλεύσεων της οδηγίας υποχρεώνουν τα κράτη μέλη να δίνουν την ευκαιρία σε ορισμένες αρχές και μέλη του κοινού να εκφράζουν τη γνώμη τους για την περιβαλλοντική μελέτη και το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα. Ένας από τους λόγους για τις διαβουλεύσεις είναι η συμβολή στην ποιότητα των διαθέσιμων πληροφοριών στους υπευθύνους για τις αποφάσεις που λαμβάνονται σχετικά με το σχέδιο ή πρόγραμμα. Οι διαβουλεύσεις μπορεί μερικές φορές να αποκαλύψουν κάποιες σημαντικές νέες πληροφορίες που οδηγούν σε ουσιώδεις αλλαγές στο σχέδιο ή πρόγραμμα και, κατά συνέπεια, στις ενδεχόμενες σημαντικές περιβαλλοντικές του επιπτώσεις. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να είναι αναγκαίο να εξεταστεί η αναθεώρηση της μελέτης και, εφόσον δικαιολογείται από τις αλλαγές, η πραγματοποίηση νέων διαβουλεύσεων. Οι κύριες απαιτήσεις για τις διαβουλεύσεις στην οδηγία βρίσκονται στο άρθρο 6, με το θέμα όμως αυτό ασχολούνται και πολλά άλλα άρθρα. Η παρούσα ενότητα αναφέρεται στο θέμα αυτό με την ακόλουθη σειρά: Αναφέρεται πρώτα στους σχετικούς ορισμούς, κατόπιν στο θέμα του ποιοι συμμετέχουν στις διαβουλεύσεις, ποια θέματα υπόκεινται σε διαβουλεύσεις, κάποιες σχετικές διαδικαστικές διατάξεις, διασυνοριακά ζητήματα και, τέλος, την απόφαση για το σχέδιο ή πρόγραμμα.
- 7.2. Στον πίνακα 1 γίνεται μια επισκόπηση των απαιτήσεων της οδηγίας περί πληροφοριών και διαβουλεύσεων.

Πίνακας 1: Στάδιο ΣΠΕ	Απαιτήσεις διαβουλεύσεων σε εσωτερικές καταστάσεις	Πρόσθετες απαιτήσεις σε διασυνοριακές καταστάσεις
Απόφαση για το αν ένα σχέδιο ή πρόγραμμα απαιτεί ΣΠΕ	Διαβουλεύσεις με αρχές (άρθ. 3 παρ.6) Διάθεση πληροφοριών στο κοινό (άρθ. 3 παρ. 7)	
Απόφαση για την έκταση και το επίπεδο λεπτομερειών της εκτίμησης	Διαβουλεύσεις με αρχές (άρθ. 5 παρ. 4)	
Περιβαλλοντική μελέτη και προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα	Διάθεση πληροφοριών στο κοινό (άρθ. 6 παρ. 1) Διαβουλεύσεις με αρχές (άρθ. 6 παρ. 2) Διαβουλεύσεις με το ενδιαφερόμενο κοινό (άρθ. 6 παρ. 2)	Διαβουλεύσεις με αρχές στα κράτη μέλη που είναι πιθανόν να επηρεαστούν (άρθ. 7 παρ. 2) Διαβουλεύσεις με το ενδιαφερόμενο κοινό στα κράτη μέλη που είναι πιθανόν να επηρεαστούν (άρθ. 7 παρ. 2)
Κατά τη διάρκεια της εκπόνησης σχεδίου ή προγράμματος	Λήψη υπόψη της περιβαλλοντικής μελέτης και γνωμών που εκφράστηκαν βάσει του άρθ. 6 (άρθ. 8)	Λήψη υπόψη των αποτελεσμάτων των διασυνοριακών διαβουλεύσεων (άρθ. 8)

Εγκεκριμένο σχέδιο ή πρόγραμμα δήλωση σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ.1 εδ. β), μέτρα σχετικά με την παρακολούθηση	Διάθεση πληροφοριών σε αρχές (άρθ. 9 παρ.1) Διάθεση πληροφοριών στο κοινό (άρθ. 9 παρ. 1)	Διάθεση πληροφοριών στα κράτη μέλη με τα οποία έγιναν διαβουλεύσεις (άρθ. 9 παρ. 1)
--	--	---

- 7.3. Η συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων προβλέπεται και από τη σύμβαση της ΟΕΕ των ΗΕ για την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά ζητήματα (σύμβαση Άρχους). Το άρθρο 7 της σύμβασης περιλαμβάνει διατάξεις για τη συμμετοχή του κοινού κατά τη διάρκεια της εκπόνησης σχεδίων και προγραμμάτων σχετικών με το περιβάλλον. Οι διατάξεις του ενσωματώνονται στην οδηγία ΣΠΕ στο βαθμό που έχουν εφαρμογή σε σχέδια και προγράμματα που εμπίπτουν στο πεδίο της οδηγίας.¹⁶

Άρθρο 2 σημείο β)

Ως "εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων" νοείται η εκπόνηση περιβαλλοντικής μελέτης, η διεξαγωγή διαβουλεύσεων, η συνεκτίμηση της περιβαλλοντικής μελέτης και των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων κατά τη λήψη αποφάσεων καθώς και η παροχή πληροφοριών σχετικά με την απόφαση, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9.

- 7.4. Ο ορισμός αυτός δηλώνει σαφώς ότι οι **διαβουλεύσεις** αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της εκτίμησης. Περαιτέρω, τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων πρέπει να **λαμβάνονται υπόψη** όταν λαμβάνεται η απόφαση. Αν κάποιο από τα στοιχεία αυτά λείπει, δεν υφίσταται εξ ορισμού εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με την οδηγία. Το γεγονός αυτό υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα που αποδίδεται στις διαβουλεύσεις στην εκτίμηση.

Άρθρο 2 σημείο δ)

Ως "κοινό" νοούνται ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή πρακτική, οι ενώσεις, οργανώσεις ή ομάδες τους.

- 7.5. Ο ορισμός **του κοινού** συμφωνεί με εκείνον της σύμβασης του Άρχους. Αναφέρεται σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο. Το ζήτημα του αν ένα συγκεκριμένο μέλος του κοινού πλήττεται ή έχει συμφέροντα θίγεται στο άρθρο 6.
- 7.6. Σε πολλές περιπτώσεις, **ένωση, οργάνωση ή ομάδα** φυσικών ή νομικών προσώπων έχει από μόνη της νομική προσωπικότητα και καλύπτεται

¹⁶

Η οδηγία 2003/35/EK εφαρμόζει τη σύμβαση του Άρχους σε ορισμένα σχέδια και προγράμματα που δεν υπόκεινται στην οδηγία ΣΠΕ.

απευθείας από τον ορισμό. Η φράση θα πρέπει συνεπώς να ερμηνευτεί ως προβλέπουσα ότι, ενώσεις, οργανώσεις ή ομάδες *χωρίς* νομική προσωπικότητα (συμπεριλαμβανομένων και μη κυβερνητικών οργανώσεων) μπορεί, εφόσον το προβλέπουν εθνικά νομικά πλαίσια, να εντάσσονται στο 'κοινό' στα πλαίσια της οδηγίας. Στο άρθρο 6 παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 4, η οδηγία προβλέπει ένα σαφή ρόλο για ενώσεις, οργανώσεις ή ομάδες.

Άρθρο 6 παράγραφος 1

Το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με το άρθρο 5 τίθενται στη διάθεση των αρχών, που αναφέρονται στην παράγραφο 3 του παρόντος άρθρου, και του κοινού.

- 7.7. Το άρθρο αυτό είναι το σημείο εκκίνησης για τις διαβουλεύσεις και κάθε εν συνεχεία διάλογο με το κοινό σχετικά με το προτεινόμενο σχέδιο ή πρόγραμμα. Το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και η περιβαλλοντική έκθεση πρέπει να τίθενται στη διάθεση του κοινού (το οποίο ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο δ). Ωστόσο, μόνο το κοινό που προβλέπεται στην παράγραφο 4 έχει το δικαίωμα να εκφράσει γνώμη για τα εν λόγω κείμενα. Το αν το κοινό είναι το ίδιο σε κάθε δεδομένη περίπτωση εξαρτάται από το υπόψη σχέδιο ή πρόγραμμα και από τον εθνικό νόμο και πρακτική.
- 7.8. Η οδηγία δεν καθορίζει επακριβώς τις μεθόδους με τις οποίες πρέπει να **καθίστανται διαθέσιμες** οι πληροφορίες, ωστόσο οι μέθοδοι αυτές πρέπει να είναι τέτοιες ώστε να παρέχουν τη δυνατότητα στις αρχές και το κοινό να εκφράζουν τη γνώμη τους σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2. Χρειάζεται να υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί δημοσιοποίησης και οι πληροφορίες να είναι ευκόλως προσβάσιμες. Επίσης, παροχή ερμηνείας βάσει του άρθρου 7 σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παράγραφος 3 της σύμβασης του Άαρχους οδηγεί στο συμπέρασμα ότι θα πρέπει να γίνεται αποτελεσματική διάχυση είτε με δημόσια ανακοίνωση είτε σε ατομική βάση, αναλόγως. Το ίδιο ισχύει και για τις πληροφορίες που πρέπει να διατίθενται βάσει των άρθρων 3 παράγραφος 7 και 9 παράγραφος 1. Επιπλέον, μπορεί να είναι σκόπιμο, μέλη του κοινού τα οποία έχουν εκφράσει αντιρρήσεις σε μια πρόταση, να ενημερώνονται ατομικά για την απόφαση (κάτι που αποτελεί ήδη συνήθη πρακτική σε ορισμένα κράτη μέλη).

Άρθρο 6 παράγραφος 2

Στις αρχές που αναφέρονται στην παράγραφο 3 [του άρθρου 6] και στο κοινό που αναφέρεται στην παράγραφο 4 [του άρθρου 6] δίδεται έγκαιρη και πραγματική ευκαιρία, εντός εύλογων χρονικών περιθωρίων, να εκφράσουν τη γνώμη τους επί του προκαταρκτικού σχεδίου ή προγράμματος και της περιβαλλοντικής μελέτης που το συνοδεύει πριν το σχέδιο ή το πρόγραμμα εγκριθεί ή αρχίσει η σχετική νομοθετική διαδικασία.

- 7.9. Η θέσπιση του **χρονικών περιθωρίων** επαφίεται στη νομοθεσία. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να καθορίσουν τη διάρκειά τους εφόσον πληρούνται η απαίτηση της 'έγκαιρης και πραγματικής' ευκαιρίας για αντίδραση. Τα κράτη

μέλη μπορούν να λάβουν πληροφορίες για τα απαιτούμενα χρονικά πλαίσια από εμπειρίες προερχόμενες από την οδηγία ΕΠΕ και από άλλες διαδικασίες διαβουλεύσεων.

- 7.10. Για τους διάφορους τύπους σχεδίων ή προγραμμάτων μπορεί να είναι πρόσφορα διαφορετικά χρονικά πλαίσια, θα πρέπει όμως να δίδεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να παρέχεται ικανός χρόνος για σωστή ανάπτυξη και διατύπωση γνώμων σε μακροχρόνια, πολύπλοκα, αμφισβητούμενα ή μεγάλης εμβέλειας σχέδια ή προγράμματα. Κατάλληλο χρόνο χρειάζεται επίσης και η αρχή σχεδιασμού προκειμένου να λάβει υπόψη της τις εν λόγω απόψεις πριν αποφασίσει για το σχέδιο ή πρόγραμμα. Μπορεί να υπάρξουν αιτήματα για πρόσθετες πληροφορίες ενώ στο χρονικό πλαίσιο για τις διαβουλεύσεις μπορεί να χρειάζεται να ληφθεί υπόψη ο χρόνος που απαιτείται για απόκριση από την υπεύθυνη αρχή.

Άρθρο 6 παράγραφος 3

Τα κράτη μέλη ορίζουν τις αρχές με τις οποίες πραγματοποιούνται διαβουλεύσεις και οι οποίες, ενόψει των ειδικών περιβαλλοντικών αρμοδιοτήτων τους, ενδέχεται να ενδιαφέρονται για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της εφαρμογής των σχεδίων και προγραμμάτων.

- 7.11. Στο άρθρο αυτό, ο όρος **αρχές** καλύπτει επίσημες κυβερνητικές ή δημόσιες αρχές, οριζόμενες βάσει διοικητικών ή νομικών απαιτήσεων (βλ. επίσης τα σχόλια στις παραγράφους 3-12 - 3.13 παραπάνω). Σε αυτές μπορεί να περιλαμβάνονται επιθεωρήσεις περιβάλλοντος (σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο), ερευνητικά περιβαλλοντικά ιδρύματα που ασκούν δημόσιο έργο ή κυβερνητικές μονάδες (σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο) που είναι πιθανόν να έχουν ενδιαφέρον ή ειδικές γνώσεις όσον αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του υπόψη σχεδίου ή προγράμματος.
- 7.12. Η φράση **ειδικές περιβαλλοντικές αρμοδιότητες** αναφέρεται στις αρμοδιότητές τους ως αρχές (π.χ., για την παρακολούθηση της ποιότητας του περιβάλλοντος, επιθεώρηση τόπων ή δραστηριοτήτων, εκτέλεση ερευνών, κλπ).¹⁷
- 7.13. Ο **ορισμός** των αρχών σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 3 μπορεί να γίνει με γενικό τρόπο περιλαμβάνοντάς τις στη νομοθεσία εφαρμογής της οδηγίας. Για παράδειγμα, εθνική επιθεώρηση περιβάλλοντος μπορεί να οριστεί ως αρχή για διαβουλεύσεις σε όλες τις περιπτώσεις ή σε συγκεκριμένες κατηγορίες περιπτώσεων. Φυσικά, σε ένα τέτοιο γενικό ορισμό, μπορεί να προβλεφθούν κάποιες εξαιρέσεις.
- 7.14. Οι αρχές μπορούν επίσης να ορίζονται κατά περίπτωση, εφόσον η εφαρμοζόμενη νομοθεσία επιτρέπει το είδος αυτό ορισμού. Ο ακριβής τρόπος

---

¹⁷ Η λέξη 'αρχές' δεν χρησιμοποιείται εδώ νοώντας αναγνωρισμένους (μεμονωμένους) εμπειρογνώμονες, όπως εξέχοντες επιστήμονες – αν και τέτοια άτομα μπορεί να χρησιμοποιούνται από δημόσιες αρχές.

με τον οποίο πρέπει να γίνεται αυτό θα εξαρτάται από το εθνικό νομικό σύστημα. Μια μέθοδος μπορεί να είναι ο ορισμός στην εφαρμοζόμενη νομοθεσία διαφόρων αρχών για τους σκοπούς αυτού του άρθρου. Σε αυτές μπορεί να περιλαμβάνονται επιθεωρήσεις περιβάλλοντος ή περιφερειακές κυβερνητικές μονάδες με ιδιαίτερα ενδιαφέροντα για το περιεχόμενο συγκεκριμένων σχεδίων ή προγραμμάτων. Σε μια κατά περίπτωση προσέγγιση, η αρχή σχεδιασμού θα μπορούσε στη συνέχεια να ορίζει με ποια από τις αρχές αυτές πρέπει να διενεργούνται διαβουλεύσεις σε επιμέρους περιπτώσεις, ανάλογα με το περιεχόμενο κάθε σχεδίου ή προγράμματος.

- 7.15. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να αποφασίζουν για τον ορισμό αρχών που έχουν περιβαλλοντικές αρμοδιότητες με ένα γενικότερο τρόπο, π.χ., 'γειτονικές τοπικές αρχές'. Το είδος αυτό ορισμού σημαίνει ότι οι επιμέρους τοπικές αρχές με τις οποίες πρέπει να γίνονται διαβουλεύσεις είναι εκείνες που έχουν ενδιαφέροντα για κάποιο δεδομένο σχέδιο ή πρόγραμμα, χωρίς να είναι αναγκαίο να γίνονται διαβουλεύσεις με κάθε τοπική αρχή σε μια χώρα για σχέδια ή προγράμματα για τα οποία οι περισσότερες από αυτές δεν έχουν κάποια ενδιαφέροντα. Το παράδειγμα αυτό φαίνεται να είναι μια ενδιάμεση προσέγγιση μεταξύ γενικού και κατά περίπτωση ορισμού.

Άρθρο 6 παράγραφος 4

Τα κράτη μέλη ορίζουν το κοινό ..., συμπεριλαμβανομένου του κοινού που πλήττεται ή είναι πιθανόν να πληγεί από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που εμπίπτει στην παρούσα οδηγία, ή που έχει συμφέρον απ' αυτήν, συμπεριλαμβανομένων των αρμοδίων μη κυβερνητικών οργανισμών, όπως των οργανισμών που προωθούν την προστασία του περιβάλλοντος και άλλων ενδιαφερομένων οργανισμών.

- 7.16. **Το κοινό που πλήττεται ή είναι πιθανόν να πληγεί από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων που εμπίπτει στην παρούσα οδηγία, ή που έχει συμφέρον απ' αυτήν** μπορεί να περιγραφεί ως υποσύνολο του κοινού εν γένει. (Για τον ορισμό του 'κοινού' βλ. παραγράφους 7.5-7.6 παραπάνω.) Η διάταξη αυτή απαιτεί από τα κράτη μέλη να ορίζουν το υποσύνολο εκείνο στο οποίο θα δίδεται η ευκαιρία να εκφράσει τη γνώμη του για το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και την περιβαλλοντική μελέτη (σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 2). Ωστόσο, η υποχρέωση αυτή ορισμού δεν είναι χωρίς δεσμεύσεις. Ο ορισμός πρέπει να περιλαμβάνει το κοινό που **πλήττεται ή είναι πιθανόν να πληγεί**, ή το οποίο έχει **συμφέρον από** το σχέδιο ή πρόγραμμα. Πρέπει επίσης να περιλαμβάνει αρμόδιους μη κυβερνητικούς οργανισμούς και άλλους ενδιαφερόμενους οργανισμούς (βλ. παρακάτω). Το οριζόμενο κοινό μπορεί να διαφέρει από το ένα σχέδιο ή πρόγραμμα στο άλλο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, π.χ. στην περίπτωση σχεδίου ή προγράμματος πανεθνικής εμβέλειας, το κοινό που έχει συμφέρον ή είναι πιθανόν να πληγεί μπορεί να είναι το ίδιο σχεδόν με το γενικό κοινό και ο ορισμός θα πρέπει να το λαμβάνει υπόψη.
- 7.17. **Οι αρμόδιοι μη κυβερνητικοί οργανισμοί** είναι εξ ορισμού ενδιαφερόμενο μέρος του κοινού που είναι πιθανόν να πληγεί ή που έχει συμφέρον από τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για ένα συγκεκριμένο σχέδιο ή πρόγραμμα που

υπόκειται σε εκτίμηση. Οι ΜΚΟ μπορεί να διαφέρουν από πλευράς πεδίου συμφερόντων. Ορισμένοι δραστηριοποιούνται περισσότερο σε εθνικό π.χ. επίπεδο ενώ μερικοί δραστηριοποιούνται περισσότερο σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο ή σε ειδικά θέματα, όπως η φύση ή τα απόβλητα. Στον ορισμό αρμόδιων ΜΚΟ σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 4, τα κράτη μέλη μπορούν να εξαρτούν τον ορισμό από τον χαρακτήρα και το περιεχόμενο του υπόψη σχεδίου ή προγράμματος και τα συμφέροντα των ΜΚΟ. ΜΚΟ με αμιγώς τοπικά ενδιαφέροντα χρειάζεται να ορίζονται ακόμη και στην περίπτωση σχεδίων ή προγραμμάτων σχετικών με μακρινές τοποθεσίες, εφόσον είναι σαφές ότι τα συμφέροντά τους πλήττονται από αυτά τα σχέδια ή προγράμματα.

Άρθρο 6 παράγραφος 5

Τα κράτη μέλη ρυθμίζουν τις λεπτομέρειες για την ενημέρωση και τις διαβουλεύσεις με τις αρχές και το κοινό.

- 7.18. **Η ρύθμιση των λεπτομερειών** για την ενημέρωση του κοινού και τη λήψη των αντιδράσεων αφήνεται στην ευχέρεια των κρατών μελών. Το πλαίσιο των ρυθμίσεων αυτών θα πρέπει να παρέχεται από τη νομοθεσία εφαρμογής της οδηγίας.
- 7.19. Σε αντίθεση με την οδηγία ΕΠΕ, η οδηγία 2001/42/ΕΚ δεν καθορίζει κάποιες λεπτομέρειες για τη μέθοδο που εφαρμόζεται στις διαβουλεύσεις (π.χ. τους τόπους για τις διαβουλεύσεις ή τη μέθοδο διάχυσης). Κατ' αναλογία με την οδηγία ΕΠΕ, με τις ρυθμίσεις μπορεί, π.χ., να προσδιορίζονται οι τόποι όπου μπορούν να συζητούνται οι πληροφορίες, ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να ενημερώνεται το κοινό, ή ο τρόπος με τον οποίο μπορούν να δίδονται τα σχόλια. Τα κράτη μέλη έχουν επίσης την ευκαιρία να διερευνούν την εφαρμογή πιο σύγχρονων ρυθμίσεων για τις διαβουλεύσεις όπως π.χ. διάλογο μέσω Internet, εφόσον αυτές δεν αποκλείουν ως εκ της φύσεώς τους τμήματα του κοινού.
- 7.20. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές μέθοδοι και τεχνικές για διαβουλεύσεις με το κοινό, όπως π.χ. η υποβολή γραπτών σχολίων για σχέδια προτάσεων, δημόσιες ακροάσεις, ομάδες καθοδήγησης, ομάδες επικέντρωσης, συμβουλευτικές επιτροπές ή συνεντεύξεις.¹⁸ Είναι σημαντικό να επιλέγεται η καταλληλότερη μορφή διαβούλευσης για κάποιο δεδομένο σχέδιο ή πρόγραμμα.

Άρθρο 3 παράγραφος 6

Κατά την εξέταση της κάθε περίπτωσης και κατά τον καθορισμό συγκεκριμένων τύπων σχεδίων και προγραμμάτων [σχετικά με τον καθορισμό σχεδίων και προγραμμάτων που καλύπτονται από την οδηγία], διεξάγονται διαβουλεύσεις με τις αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3.

---

¹⁸ Για μια επισκόπηση τύπων διαβούλευσης, τεχνικών και περιπτώσιολογικών μελετών, βλ. επίσης Διαχείριση Περιβαλλοντικών Πόρων.

- 7.21. Πριν να αποφασιστεί βάσει του άρθρου 3 αν απαιτείται ΣΠΕ, πρέπει να γίνονται διαβουλεύσεις με τις σχετικές αρχές. Όταν χρησιμοποιείται η **κατά περίπτωση** προσέγγιση, οι διαβουλεύσεις αυτές πρέπει να γίνονται σε κάθε ξεχωριστή ευκαιρία.

Άρθρο 3 παράγραφος 7

Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα συμπεράσματά τους σύμφωνα με την παράγραφο 5 [σχετικά με τον προσδιορισμό σχεδίων και προγραμμάτων που καλύπτονται από την οδηγία], συμπεριλαμβανομένων των λόγων σχετικά με την μη απαίτηση διενέργειας περιβαλλοντικής εκτίμησης σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9, είναι διαθέσιμα για το κοινό.

- 7.22. Η απόφαση βάσει του άρθρου 3 παράγραφος 5 για το εάν απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων πρέπει να δημοσιοποιείται και, εφόσον δεν απαιτείται εκτίμηση, υπάρχει ειδική υποχρέωση οι λόγοι να δημοσιοποιούνται. Κατά τη δημοσιοποίηση των εν λόγω συμπερασμάτων, μπορεί να είναι χρήσιμο οι αρχές να αναφέρουν με ποιο τρόπο ελήφθησαν υπόψη τα κριτήρια του παραρτήματος II.

Άρθρο 5 παράγραφος 4

Κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την έκταση και το επίπεδο λεπτομερειών των πληροφοριών που πρέπει να περιλαμβάνονται στην περιβαλλοντική μελέτη, διεξάγονται διαβουλεύσεις με τις αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3.

- 7.23. Η διάταξη αυτή αναφέρεται σε απαιτήσεις σχετικές με τη γνωστή ως 'scoring phase/φάση καθορισμού έκτασης' σε μια διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η οδηγία ΕΠΕ δεν περιλαμβάνει κάποια απαίτηση να συμμετέχουν στο στάδιο αυτό στη διαδικασία ΕΠΕ αρχές σε υποχρεωτική βάση. Αυτή εισάγεται στην οδηγία 2001/42/ΕΚ ως μέσο βελτίωσης της ποιότητας της περιβαλλοντικής έκθεσης. Ένας από τους στόχους της φάσης καθορισμού εκτάσεως είναι να μένει λιγότερος χώρος για αμφιβολίες αργότερα στη διεργασία της εκτίμησης σχετικά με το αν στην έκθεση τίγονται τα σωστά θέματα και αν αυτά καλύπτονται στο σωστό επίπεδο λεπτομερειών.

Άρθρο 7 παράγραφος 1

Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος κρίνει ότι η εφαρμογή ενός εκπονούμενου σχεδίου ή προγράμματος, το οποίο αφορά την επικράτειά του, ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον σε άλλο κράτος μέλος, ή σε περίπτωση που το ζητήσει ένα κράτος μέλος το οποίο ενδέχεται να υποστεί σημαντικές επιπτώσεις, το κράτος μέλος στην επικράτεια του οποίου εκπονείται το σχέδιο ή το πρόγραμμα, πριν από την έγκρισή του ή την έναρξη της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας, διαβιβάζει στο άλλο κράτος μέλος αντίγραφο του προκαταρκτικού σχεδίου ή προγράμματος και της σχετικής περιβαλλοντικής μελέτης.

- 7.24. Το άρθρο 7 προβλέπει διαβουλεύσεις για σχέδια ή προγράμματα που είναι

πιθανόν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις σε άλλα κράτη μέλη. Στο θέμα αυτό, η οδηγία ακολουθεί τη γενική προσέγγιση της Σύμβασης της ΟΕΕ των ΗΕ για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε διασυνοριακό πλαίσιο (Σύμβαση Espoo).

- 7.25. Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι διαθέτουν διατάξεις που τους επιτρέπουν να προσδιορίζουν αν σχέδια ή προγράμματα είναι πράγματι πιθανόν να έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις.

Άρθρο 7 παράγραφος 2

Το κράτος μέλος στο οποίο αποστέλλεται αντίγραφο του προκαταρκτικού σχεδίου ή προγράμματος και της περιβαλλοντικής μελέτης, βάσει της παραγράφου 1, δηλώνει στο άλλο κράτος μέλος κατά πόσον επιθυμεί να προβεί σε διαβουλεύσεις πριν το σχέδιο ή το πρόγραμμα εγκριθούν ή αρχίσει η σχετική νομοθετική διαδικασία, και, αν δηλώσει κάτι τέτοιο, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη προβαίνουν σε διαβουλεύσεις σχετικά με τις ενδεχόμενες διασυνοριακές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του σχεδίου ή του προγράμματος και τα προβλεπόμενα μέτρα για τον περιορισμό ή την εξάλειψη των εν λόγω επιπτώσεων.

Όταν διεξάγονται αυτές οι διαβουλεύσεις, τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη συμφωνούν για λεπτομερείς ρυθμίσεις που εξασφαλίζουν ότι οι αναφερόμενες στο άρθρο 6 παράγραφος 3 αρχές και το αναφερόμενο στο άρθρο 6 παράγραφος 4 κοινό στο κράτος μέλος, που ενδέχεται να υποστεί σημαντικές επιπτώσεις, ενημερώνονται και έχουν τη δυνατότητα να διαβιβάσουν τη γνώμη τους εντός εύλογου χρονικού πλαισίου.

- 7.26. Από τη στιγμή που θα τεθεί σε λειτουργία ο διασυνοριακός μηχανισμός, τα εμπλεκόμενα κράτη μέλη πρέπει να συμφωνούν για πιο λεπτομερείς ρυθμίσεις για να διασφαλίζεται η διεξαγωγή των αναγκαίων διαβουλεύσεων με το κοινό και τις περιβαλλοντικές αρχές στο θιγόμενο κράτος μέλος. Ένα πρότυπο για τις ρυθμίσεις αυτές μπορούν να παράσχουν διμερείς συμφωνίες που έχουν συναφθεί στο πλαίσιο της σύμβασης Espoo, κατάλληλα τροποποιημένες για την κάλυψη σχεδίων και προγραμμάτων. Όπου γίνεται, μπορεί να συναφθούν και πολυμερείς συμφωνίες.

Άρθρο 7 παράγραφος 3

Σε περίπτωση που απαιτείται, σύμφωνα με το παρόν άρθρο, τα κράτη μέλη να προβούν σε διαβουλεύσεις, συμφωνούν, κατά την έναρξη αυτών των διαβουλεύσεων, επί ενός εύλογου χρονικού πλαισίου σχετικά με τη διάρκεια των διαβουλεύσεων.

- 7.27. Η οδηγία απαιτεί, σε διασυνοριακές καταστάσεις, να παρέχονται για τις διαβουλεύσεις **εύλογα** χρονικά πλαίσια. Σε σύγκριση με μη διασυνοριακές καταστάσεις, τα πλαίσια αυτά χρειάζεται να είναι επαρκή για την αποκατάσταση επαφής μεταξύ των ενδιαφερόμενων κρατών, τον ορισμό και πραγματοποίηση διαβουλεύσεων με το κοινό και τις περιβαλλοντικές αρχές στο θιγόμενο κράτος, και την εξέταση των υποβαλλόμενων σχολίων από τις

κατάλληλες αρχές στο κράτος καταγωγής. Πρακτικά θέματα όπως π.χ. η ετοιμασία μεταφράσεων, μπορεί επίσης να επιμηκύνουν τη διεργασία.

- 7.28. Η οδηγία επιτρέπει τη σύναψη *ad hoc* συμφωνιών για διασυνοριακά θέματα. Αυτές μπορεί να διαφέρουν σε κάθε περίπτωση. Αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο όταν το θιγόμενο κράτος μέλος επιθυμεί να ορίσει διαφορετικές αρχές ή διαφορετικά τμήματα κοινού να έλθουν σε διαβουλεύσεις για διαφορετικά σχέδια ή προγράμματα.
- 7.29. Εναλλακτικά, είναι δυνατόν να συμφωνηθεί ένα γενικό πλαίσιο για διμερείς διαβουλεύσεις, αφήνοντας τις λεπτομερείς ρυθμίσεις για κατά περίπτωση καταστάσεις. Όταν εμπλέκονται διάφορες περιοχές σε ένα θιγόμενο κράτος μέλος, αυτό μπορεί να είναι μια πρακτική λύση.

Άρθρο 8

Κατά την προετοιμασία και πριν από την έγκριση του σχεδίου ή προγράμματος, ή την έναρξη της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας, λαμβάνονται υπόψη η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονείται σύμφωνα με το άρθρο 5, οι γνώμες που εκφράζονται σύμφωνα με το άρθρο 6 και τα αποτελέσματα, ενδεχομένως, των διεξαγόμενων σύμφωνα με το άρθρο 7 διασυνοριακών διαβουλεύσεων.

- 7.30 Οι υποχρεώσεις του άρθρου 8 της οδηγίας αντικατοπτρίζουν τον επαναληπτικό χαρακτήρα της διεργασίας της περιβαλλοντικής εκτίμησης όπως εφαρμόζεται σε σχέδια και προγράμματα. Αντικατοπτρίζουν επίσης την υποχρέωση που προβλέπεται στο άρθρο 7 της σύμβασης του Άαρχους το οποίο, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παράγραφος 8 της ίδιας συμβάσεως, απαιτεί σε αποφάσεις για σχέδια και προγράμματα να λαμβάνονται δεόντως υπόψη τα αποτελέσματα της συμμετοχής του κοινού. Η απαίτηση της σχετικής με αυτό διάθεσης πληροφοριών παρατίθεται στο άρθρο 9 της οδηγίας (βλ. κατωτέρω).

Άρθρο 9 παράγραφος 1

Όταν εγκρίνεται ένα σχέδιο ή πρόγραμμα, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι ενημερώνονται οι αρχές που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 3, το κοινό και κάθε κράτος μέλος με το οποίο διεξήχθησαν διαβουλεύσεις σύμφωνα με το άρθρο 7 και ότι τίθενται στη διάθεση των ενημερωνόμενων τα ακόλουθα στοιχεία:

α) το σχέδιο ή το πρόγραμμα όπως εγκρίθηκε

β) συνοπτική δήλωση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώθηκαν τα περιβαλλοντικά ζητήματα στο σχέδιο ή πρόγραμμα και σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 8, ελήφθησαν υπόψη η περιβαλλοντική μελέτη που εκπονήθηκε σύμφωνα με το άρθρο 5, τυχόν γνώμες που εκφράστηκαν σύμφωνα με το άρθρο 6 και τα αποτελέσματα των διενεργηθεισών σύμφωνα με το άρθρο 7 [διασυνοριακών] διαβουλεύσεων, καθώς και σχετικά με τους λόγους για τους οποίους επελέγη το σχέδιο ή πρόγραμμα όπως εγκρίθηκε, λαμβάνοντας υπόψη και τις άλλες λογικές εναλλακτικές δυνατότητες που εξετάστηκαν και

γ) τα μέτρα που αποφασίζονται για την παρακολούθηση σύμφωνα με το άρθρο 10.

Άρθρο 9 παράγραφος 2

Οι λεπτομέρειες σχετικά με τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ρυθμίζονται από τα κράτη μέλη.

- 7.31. Το άρθρο 9 αναφέρεται στην παροχή πληροφοριών για τα τελικά αποτελέσματα της διαδικασίας της εκτίμησης. Ο τρόπος **διάθεσης** των πληροφοριών στο κοινό είναι στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Οι αρχές πρέπει να παρέχουν επαρκείς πληροφορίες για τους όρους υπό τους οποίους είναι διαθέσιμες οι περιβαλλοντικές πληροφορίες και πώς μπορούν να ληφθούν. Στους τρόπους με τους οποίους μπορεί να γίνει αυτό περιλαμβάνονται, π.χ., η δημοσίευση πληροφοριών, ανακοινώσεις σε κρατικές δημοσιεύσεις ή σε κρατικούς ιστοτόπους, ανακοινώσεις μέσω της τηλεοράσεως ή του ραδιοφώνου ή ως μέρος καταλόγων περιβαλλοντικών πληροφοριών που περιγράφουν πώς μπορούν να ληφθούν σχετικές πληροφορίες. Η κοινοποίηση στο κοινό είναι παρόμοια με εκείνη της οδηγίας ΕΠΕ. Τα κράτη μέλη μπορούν να κάνουν χρήση της εμπειρίας αυτής ή να θεσπίσουν διαφορετικές ρυθμίσεις με τον ίδιο στόχο.
- 7.32. Αντίθετα με την οδηγία ΕΠΕ, η οδηγία 2001/42/ΕΚ δεν περιλαμβάνει διατάξεις για το απόρρητο όσον αφορά το σχέδιο ή πρόγραμμα ή την περιβαλλοντική μελέτη.

8. ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

- 8.1. Το άρθρο 10 επεκτείνει τα καθήκοντα των κρατών μελών πέραν της φάσης του σχεδιασμού και στη φάση της εφαρμογής και θεσπίζει την υποχρέωση παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή σχεδίων και προγραμμάτων. Η παρακολούθηση είναι ένα σπουδαίο στοιχείο της οδηγίας αφού παρέχει τη δυνατότητα τα αποτελέσματα της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων να συγκρίνονται με τις πραγματικά προκαλούμενες περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
- 8.2. Η οδηγία δεν προσδιορίζει πώς πρέπει να παρακολουθούνται οι σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, π.χ., τα όργανα που είναι υπεύθυνα για την παρακολούθηση, το χρόνο και συχνότητα της παρακολούθησης, ή τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούνται. Αν και δραστηριότητες παρακολούθησης είναι διαδεδομένες σε όλη την ΕΕ, οι συγκεντρωμένες πληροφορίες δεν είναι πάντοτε ευκόλως διαθέσιμες ή σε συγκρίσιμες μορφές, ακόμη και στα πλαίσια της ίδιας διοίκησης. Τα κράτη μέλη μπορεί να επιθυμούν να εξετάσουν μήπως χρειάζονται τυχόν νομικά ή διοικητικά μέτρα όχι απλώς για να διασφαλιστεί σύμφωνα με την οδηγία ότι γίνεται παρακολούθηση αλλά και να προχωρήσουν περαιτέρω και να επιτύχουν προσβασιμότητα και διάδοση των δεδομένων όταν είναι σκόπιμο, έτσι ώστε να μπορούν να εκτελούνται αποτελεσματικά οι υποχρεώσεις του άρθρου 10.

Άρθρο 10 παράγραφος 1

Τα κράτη μέλη παρακολουθούν τις σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή των σχεδίων και προγραμμάτων, προκειμένου, μεταξύ άλλων, να εντοπίσουν εγκαίρως απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και να είναι σε θέση να αναλάβουν την κατάλληλη επανορθωτική δράση.

- 8.3. Το άρθρο 10 θεσπίζει ως υποχρέωση την παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων που καλύπτονται από την οδηγία. Όταν εγκρίνεται ένα σχέδιο ή πρόγραμμα, οι αναφερόμενος στο άρθρο 6 παράγραφος 3 αρχές, το κοινό και κάθε κράτος μέλος με το οποίο γίνονται διαβουλεύσεις βάσει του άρθρου 7 πρέπει να ενημερώνονται για 'τα μέτρα που αποφασίζονται για την παρακολούθηση σύμφωνα με το άρθρο 10' (άρθρο 9 παράγραφος 1 σημείο γ)).
- 8.4. Η οδηγία δεν ορίζει την έννοια του 'παρακολουθούν'. Η παρακολούθηση μπορεί, ωστόσο, να περιγραφεί γενικά ως μία δραστηριότητα παρακολούθησης της εξέλιξης των σημαντικών παραμέτρων στο μέγεθος, στο χρόνο και στον χώρο. Στα πλαίσια του άρθρου 10 και των αναφορών του σε απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις και επανορθωτική δράση, η παρακολούθηση μπορεί να είναι επίσης ένα μέσο επαλήθευσης των πληροφοριών της περιβαλλοντικής μελέτης. Το άρθρο 10 δεν περιέχει κάποιες τεχνικές απαιτήσεις για τις μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση. Οι επιλεγόμενες μέθοδοι θα πρέπει να είναι εκείνες που είναι διαθέσιμες και ταιριάζουν καλύτερα σε κάθε περίπτωση για να διαπιστώνεται αν οι υποθέσεις που γίνονται στην εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

αντιστοιχούν με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που εμφανίζονται όταν εφαρμόζεται το σχέδιο ή πρόγραμμα, και να εντοπίζονται σε πρώιμο στάδιο απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος. Είναι σαφές ότι η παρακολούθηση εδράζεται στο πλαίσιο της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και δεν απαιτεί επιστημονικές ερευνητικές δραστηριότητες. Επίσης ο χαρακτήρας (π.χ. ποσοτικός ή ποιοτικός) και το λεπτομερειακό επίπεδο των περιβαλλοντικών πληροφοριών που είναι αναγκαία για την παρακολούθηση εξαρτώνται από το χαρακτήρα και το λεπτομερειακό επίπεδο του σχεδίου ή προγράμματος και τις προβλεπόμενες περιβαλλοντικές του επιπτώσεις.

- 8.5. Εάν η παρακολούθηση μπορεί να ενταχθεί ικανοποιητικά στον κανονικό κύκλο σχεδιασμού, μπορεί να μη χρειάζεται να καθιερωθεί κάποιο ξεχωριστό διαδικαστικό στάδιο για την εκτέλεσή της. Η παρακολούθηση μπορεί να συμπίπτει π.χ. με την τακτική αναθεώρηση ενός σχεδίου ή προγράμματος, ανάλογα με το ποιες επιπτώσεις παρακολουθούνται και τη διάρκεια των διαστημάτων μεταξύ των αναθεωρήσεων.
- 8.6. Η παρακολούθηση πρέπει να καλύπτει τις **σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις**. Αυτές καλύπτουν κατ' αρχή όλα τα είδη επιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων των θετικών, δυσμενών, προβλεπόμενων και απρόβλεπτων¹⁹. Μπορεί συνήθως να είναι οι επιπτώσεις που περιγράφονται στην περιβαλλοντική μελέτη (σύμφωνα με το άρθρο 5 και το παράρτημα Ι(στ)) και έτσι, συχνά, εστιάζονται στις πληροφορίες που ' ευλόγως μπορεί να απαιτηθούν λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο και το επίπεδο λεπτομερειών στο σχέδιο ή το πρόγραμμα και το στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεως' (άρθρο 5 παράγραφος 2). Είναι δυνατόν, μερικές φορές, να δικαιολογείται η παρακολούθηση και άλλων επιπτώσεων (π.χ., επιπτώσεις που δεν προβλέφθηκαν όταν καταρτιζόταν το σχέδιο ή πρόγραμμα).
- 8.7. Τα άλλα στοιχεία του παραρτήματος Ι δεν έχουν συνήθως σχέση με την εφαρμογή της απαίτησης της παρακολούθησης αλλά μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να προσφέρονται για τη σύνδεση των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης με, π.χ., περιβαλλοντικά προβλήματα, στόχους προστασίας του περιβάλλοντος ή μέτρα άμβλυνσης ταυτοποιούμενα βάσει των παραγράφων (δ), (ε) ή (ζ) του παραρτήματος Ι. Η οδηγία δεν περιλαμβάνει, ωστόσο, κάποια απαίτηση για το σκοπό αυτό.
- 8.8. Το άρθρο 10 φαίνεται να μην απαιτεί κατ' ανάγκη την απευθείας παρακολούθηση σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η οδηγία επιτρέπει επίσης την έμμεση παρακολούθησή τους μέσω, π.χ., παραγόντων πίεσης ή μέτρων άμβλυνσης.
- 8.9. **Εφαρμογή** σημαίνει όχι μόνο την πραγματοποίηση των έργων που προβλέπονται στο σχέδιο ή πρόγραμμα (συμπεριλαμβανομένης τόσο της κατασκευής τους όσο και της λειτουργίας τους) αλλά καλύπτει και άλλες δραστηριότητες (όπως μέτρα συμπεριφοράς ή σχήματα διαχείρισης) που αποτελούν μέρος του σχεδίου ή προγράμματος (ή της εφαρμογής του).

---

¹⁹ Βλ. εξήγηση των 'απρόβλεπτων' επιπτώσεων στην παράγραφο 8.12.

- 8.10. Το άρθρο 10 απαιτεί την παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εφαρμογής όλων των σχεδίων και προγραμμάτων που υπόκεινται στην οδηγία. Δεν καθορίζει αν αυτό πρέπει να γίνεται για κάθε σχέδιο ή πρόγραμμα ατομικά. Δεδομένης της ελαστικότητας του άρθρου 10, μια ρύθμιση παρακολούθησης μπορεί να καλύπτει διάφορα σχέδια ή προγράμματα εφόσον παρέχονται επαρκείς πληροφορίες για τις περιβαλλοντικές των επιμέρους σχεδίων ή προγραμμάτων και εκπληρούνται οι σκοποί και υποχρεώσεις της οδηγίας.
- 8.11. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι σωρευτικές επιπτώσεις διαφόρων σχεδίων και προγραμμάτων μπορεί να είναι ευκολότερο να ταυτοποιηθούν όταν παρακολουθούνται μαζί.
- 8.12. Ένας από τους σκοπούς της παρακολούθησης που προσδιορίζεται στο άρθρο 10 είναι ο εντοπισμός **απρόβλεπτων δυσμενών επιπτώσεων**. Φαίνεται απίθανο ότι θα μπορούσε ποτέ να επινοηθεί ένα λογικά πραγματοποιήσιμο σχήμα παρακολούθησης το οποίο, εκτός από περίπτωση τύχης, θα μπορούσε να αποκαλύψει πλήρως απρόσμενες επιπτώσεις (εφόσον υλοποιούνταν) και δεν υπάρχει τέτοια πρόθεση εδώ. Ακόμη κι αν μπορούσαν να ανιχνευτούν απρόβλεπτες μεταβολές στο περιβάλλον, μπορεί να είναι δύσκολο να αποδοθούν στην εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος. Απρόβλεπτες δυσμενείς επιπτώσεις ερμηνεύονται καλύτερα ως έχουσες σχέση με ελλείψεις στα προγνωστικά της περιβαλλοντικής μελέτης (π.χ. σχετικά με την προβλεπόμενη ένταση μιας περιβαλλοντικής επίπτωσης) ή απρόβλεπτες επιπτώσεις που προκύπτουν από αλλαγές καταστάσεων, οι οποίες οδήγησαν σε ορισμένες υποθέσεις στην περιβαλλοντική μελέτη, μη έγκυρες εν μέρει ή εξ ολοκλήρου.
- 8.13. Ένας σκοπός της παρακολούθησης είναι να παράσχει τη δυνατότητα στην αρχή σχεδιασμού να αναλάβει κατάλληλη επανορθωτική δράση αν η παρακολούθηση φέρει στο φως δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον που δεν έχουν ληφθεί υπόψη στην εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η οδηγία δεν απαιτεί, ωστόσο, κατ' ανάγκη από τα κράτη μέλη να τροποποιήσουν ένα σχέδιο ή πρόγραμμα ως αποτέλεσμα της παρακολούθησης. Το γεγονός αυτό είναι συνεπές με τη γενική προσέγγιση της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία διευκολύνει μια ενημερωμένη απόφαση, δεν δημιουργεί όμως ουσιαστικά περιβαλλοντικά πρότυπα για σχέδια ή προγράμματα. Εάν, στο πλαίσιο της εθνικής τους νομοθεσίας, κράτη μέλη προβλέπουν επανορθωτική δράση, τότε φυσικά τυχόν λαμβανόμενες σχετικές πληροφορίες μέσω παρακολούθησης μπορεί να είναι χρήσιμες.
- 8.14. Εάν ένα εγκεκριμένο σχέδιο ή πρόγραμμα τροποποιηθεί ως αποτέλεσμα της παρακολούθησης, η τροποποίηση αυτή μπορεί να απαιτεί εκ νέου εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (εάν πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 2(a)) εκτός κι αν είναι μια ήσσονος σημασίας τροποποίηση και τα κράτη μέλη κρίνουν ότι είναι απίθανο να επέλθουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (άρθρο 3 παράγραφος 3). Είναι πιθανόν τροποποιήσεις σχεδίων που προκύπτουν από παρακολούθηση να χρησιμεύσουν για την εξουδετέρωση ή άμβλυνση δυσμενών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Για τη λήψη απόφασης

ως προς το αν η τροποποίηση του σχεδίου πρέπει να υποβληθεί σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στους σχετικούς παράγοντες για τη λήψη απόφασης ως προς τη σημασία των επιπτώσεων μπορεί να περιλαμβάνονται το σε ποιο βαθμό θα βελτιωθεί η περιβαλλοντική απόδοση του σχεδίου ή προγράμματος και το ποιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις έχουν ήδη υποβληθεί σε περιεκτική περιβαλλοντική εκτίμηση.

Άρθρο 10 παράγραφος 2

Προκειμένου να υπάρξει συμμόρφωση προς την παράγραφο 1, τα υφιστάμενα μέτρα ελέγχου μπορούν ενδεχομένως να χρησιμοποιηθούν με στόχο την αποφυγή διπλού ελέγχου.

- 8.15. Το άρθρο 10 παράγραφος 2 βοηθά στη διασαφήνιση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 10 παράγραφος 1. Δεν χρειάζεται να συλλέγονται πληροφορίες για τις επιπτώσεις σχεδίων και προγραμμάτων ειδικά γι' αυτό το σκοπό, αλλά μπορούν να χρησιμοποιούνται και άλλες πηγές πληροφοριών. Αυτό σημαίνει επίσης ότι δεν υπάρχει απαίτηση καθιέρωσης κάποιου νέου διαδικαστικού βήματος για το σκοπό της παρακολούθησης που να είναι ξεχωριστό από την κανονική διεργασία σχεδιασμού, εφόσον η διεργασία περιλαμβάνει κατάλληλες ρυθμίσεις για την παρακολούθηση. Η παρακολούθηση μπορεί, π.χ., να ενσωματώνεται στην τακτική αναθεώρηση του σχεδίου ή προγράμματος. Εάν δεν υπάρχουν κατάλληλα σχήματα παρακολούθησης, τότε πρέπει να τα αναπτύσσουν τα κράτη μέλη.
- 8.16. Η βασική πρόκληση είναι ο εντοπισμός πηγών πληροφοριών στα διάφορα κράτη μέλη που να συνιστούν μια κατάλληλη βάση για την εφαρμογή των απαιτήσεων παρακολούθησης και, εφόσον είναι αναγκαίο, να προσαρμόζονται οι υφιστάμενες ρυθμίσεις παρακολούθησης στις απαιτήσεις της οδηγίας. Δεδομένα που συλλέγονται βάσει άλλης νομοθεσίας της ΕΕ (π.χ. οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/EK, οδηγία ΟΠΕΡ 96/61/EK) μπορούν να χρησιμοποιούνται για την παρακολούθηση σύμφωνα με το άρθρο 10 εφόσον έχουν σχέση με το αντίστοιχο σχέδιο ή πρόγραμμα και τις περιβαλλοντικές του επιπτώσεις.

Συγχετικές πτυχές και διατάξεις

- 8.17. Το άρθρο 5 από κοινού με το παράρτημα Ι (θ) απαιτούν το κοινό να ενημερώνεται για τις 'προβλεπόμενα' μέτρα ελέγχου, ενώ το άρθρο 9 παράγραφος 1 απαιτεί το κοινό να ενημερώνεται για 'τα μέτρα που αποφασίζονται για την παρακολούθηση'. Οι διατάξεις αυτές εξετάζονται στην παράγραφο 5.29 παραπάνω. Οι πληροφορίες για τα μέτρα παρακολούθησης που αποφασίζονται υπόκεινται όχι μόνο στο άρθρο 9 παράγραφος 1 αλλά και στις διατάξεις της οδηγίας 2003/04/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28^{ης} Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες.
- 8.18. Εφόσον είναι σκόπιμο, η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων πρέπει επίσης να καλύπτει διασυνοριακές περιβαλλοντικές επιπτώσεις (βλ. άρθρο 7 καθώς και παράρτημα ΙΙ(2), 3^η παύλα). Κατά συνέπεια, σε παρακολούθηση μπορεί επίσης να υπόκεινται και διασυνοριακές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Συνεπώς, στην περίπτωση σχεδίων και προγραμμάτων που απαιτούν διασυνοριακές διαβουλεύσεις, τυχόν συμφωνίες που συνάπτονται βάσει του άρθρου 7 μπορεί να αναφέρονται επίσης και σε μέτρα παρακολούθησης. Βάση για τις ρυθμίσεις αυτές μπορεί να είναι οι διατάξεις του άρθρου 7 της σύμβασης.

- 8.19. Η παρακολούθηση μπορεί να βοηθήσει στον τομέα του ποιοτικού ελέγχου (άρθρο 12 παράγραφος 2). Εάν από την παρακολούθηση αποκαλυφθεί ότι μια κάποια επίπτωση παραβλέπεται ή υποτιμάται συστηματικά στις εκτιμήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων ενός ορισμένου τύπου σχεδίου ή προγράμματος, τότε η παρακολούθηση μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της ποιότητας μελλοντικών περιβαλλοντικών μελετών. Γενικότερα, η παρακολούθηση μπορεί να παράσχει πληροφορίες για την ποιότητα της υφιστάμενης περιβαλλοντικής μελέτης, που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την εκπόνηση μελλοντικών περιβαλλοντικών μελετών. Από την άποψη αυτή, μια σωστή παρακολούθηση μπορεί να θεωρηθεί ως εργαλείο ποιοτικού ελέγχου βοηθώντας στην εκπλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 12 παράγραφος 2.

9. ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΕΣ

- 9.1. Μεταξύ της οδηγίας και ορισμένων άλλων νομοθεσιών της ΕΕ υπάρχουν αλληλοεπικαλύψεις. Η οδηγία ορίζει ότι ορισμένα σχέδια και προγράμματα απαιτείται να εκτιμώνται σύμφωνα με τις διατάξεις της. Μερικά από αυτά τα σχέδια και προγράμματα προβλέπονται και από άλλες κοινοτικές νομοθεσίες, οι οποίες μπορεί και οι ίδιες να απαιτούν περαιτέρω ή διαφορετικά είδη περιβαλλοντικών εκτιμήσεων από εκείνα που προβλέπονται στην οδηγία 2001/42/ΕΚ.
- 9.2. Στο άρθρο 11 εκτίθενται οι κύριες γενικές απαιτήσεις όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ της οδηγίας και άλλων νομοθεσιών της ΕΚ, υπάρχουν όμως και άλλες σημαντικές απαιτήσεις στα άρθρα 3 παράγραφος 2 σημείο β), 3 παράγραφος 9, 5 παράγραφος 3 και 12 παράγραφος 4.

Άρθρο 11 παράγραφος 1

Η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία διεξάγεται βάσει της παρούσας οδηγίας, δεν θίγει οποιεσδήποτε απαιτήσεις της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ ούτε οποιεσδήποτε άλλες απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου.

- 9.3. Το άρθρο 11 παράγραφος 1 σημαίνει ότι άλλες απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου σχετικές με εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων εφαρμόζονται σωρευτικά με εκείνες της οδηγίας 2001/42/ΕΚ.
- 9.4. Ένα από τα κριτήρια εφαρμογής της οδηγίας 2001/42/ΕΚ είναι αν ένα σχέδιο ή πρόγραμμα καθορίζει το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα της οδηγίας ΕΠΕ. Οι δύο αυτές οδηγίες κανονικά δεν αλληλοεπικαλύπτονται καθώς η οδηγία 2001/42/ΕΚ έχει εφαρμογή σε σχέδια και προγράμματα ενώ η οδηγία ΕΠΕ έχει εφαρμογή σε έργα (projects). Επικαλύψει μπορεί να υπάρξουν όταν σχέδια ή προγράμματα προβλέπουν διάφορα έργα στα οποία έχει εφαρμογή η οδηγία ΕΠΕ (ένα παράδειγμα μπορεί να είναι σχέδια μεταφορών). Στις περιπτώσεις αυτές, η εφαρμογή θα πρέπει να είναι σωρευτική.
- 9.5. Όταν το κοινοτικό περιβαλλοντικό δίκαιο απαιτεί σχέδια ή προγράμματα να υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, είναι αναγκαίο (εάν τα σχέδια ή προγράμματα αυτά πληρούν τα κριτήρια των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας ΣΠΕ) να εξετάζεται αν από την οδηγία αυτή προβλέπονται περαιτέρω στοιχεία εκτιμήσεως. Όπου απαιτούνται τέτοια περαιτέρω στοιχεία, μπορεί να εξετάζονται διάφοροι τρόποι εφαρμογής της οδηγίας. Τα κράτη μέλη μπορεί, π.χ., να αποφασίσουν την εισαγωγή ενός μόνου νομοθετικού μέσου για την εφαρμογή όλων των απαιτήσεων της οδηγίας σε όλα τα σχέδια ή προγράμματα στα οποία μπορεί να έχει εφαρμογή. Εναλλακτικώς, μπορεί να αποφασίσουν να τροποποιήσουν κάθε νομικό καθεστώς που απαιτεί την εκπόνηση ενός τέτοιου σχεδίου ή προγράμματος. Μπορεί όμως οι δύο αυτές προσεγγίσεις και να συνδυαστούν, με τις βασικές αρχές να εκτίθενται σε μια γενική απαίτηση και τις τροποποιήσεις στις λεπτομέρειες υφιστάμενων καθεστώτων να γίνονται όταν είναι αναγκαίο. Όταν, βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 της οδηγίας ΣΠΕ, τα κράτη μέλη κοινοποιούν τα μέτρα που

έχουν υιοθετήσει, συνιστάται να εξηγούν, για λόγους σαφήνειας, τη μέθοδο με την οποία εφάρμοσαν τέτοιες συμπληρωματικές διατάξεις.

- 9.6. Το παρόν τμήμα οδηγιών διερευνά τις συνέπειες της οδηγίας ΣΠΕ για ορισμένα παραδείγματα σχεδίων και προγραμμάτων που βασίζονται στην κοινοτική νομοθεσία και μπορεί να έχουν στενή σχέση με την οδηγία ΣΠΕ. Το τμήμα αυτό δεν είναι περιεκτικό. Για μια συνοπτική επισκόπηση, βλ. τον πίνακα στις σελίδες 60-61. Κατά την εξέταση της σχέσης μεταξύ της οδηγίας και άλλου κοινοτικού δικαίου πρέπει, στον προσδιορισμό του νομικού καθεστώτος του σχεδίου ή προγράμματος, να λαμβάνεται υπόψη και η εθνική νομοθεσία εφαρμογής του άλλου κοινοτικού δικαίου.
- 9.7. Η **οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/ΕΚ (ΟΠΥ)** εισάγει ένα πρόγραμμα μέτρων (άρθρο 11 ΟΠΥ) και ένα σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών (άρθρο 13 ΟΠΥ) για το συντονισμό μέτρων σχετικών με την ποιότητα των υδάτων σε κάθε λεκάνη απορροής ποταμού. Δεν είναι δυνατόν να δηλωθεί κατηγορηματικά αν το σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής (ΣΔΛΑΠ) και το πρόγραμμα μέτρων (ΠΜ) εμπίπτουν ή όχι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας ΣΠΕ. Μια τέτοια εκτίμηση θα πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση. Τα κριτήρια που χρειάζεται να εφαρμόζονται σε κάθε περίπτωση είναι τα συνήθη των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας ΣΠΕ. Αφού και τα δύο, ΣΔΛΑΠ και ΠΜ, απαιτούνται (από την ΟΠΥ) και πρέπει να εκπονούνται από αρχές, το βασικό ζήτημα είναι αν θέτουν το πλαίσιο για τις μελλοντικές άδειες έργων. Η απάντηση εξαρτάται από το περιεχόμενο κάθε περίπτωσης. Θα είναι επίσης αναγκαίο να εξεταστεί σε ποιο βαθμό είναι παρόν το στοιχείο του σχεδιασμού σε ένα ΣΔΛΑΠ, αν αυτό δεν κάνει τίποτε περισσότερο από το να συνοψίζει ότι έχει ήδη εκτεθεί σε ΠΜ.
- 9.8. Η **οδηγία για τα νιτρικά (91/676/ΕΟΚ)** απαιτεί την κατάρτιση προγραμμάτων δράσης για περιοχές που απειλούνται από ρύπανση από νιτρικά. Τα προγράμματα αυτά δράσης αφορούν κυρίως ορισμένες γεωργικές πρακτικές και όχι έργα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ωστόσο, τα εν λόγω προγράμματα δράσης μπορεί να θέτουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων όπως μονάδες εντατικής εκτροφής ζωικού κεφαλαίου. Στις περιπτώσεις αυτές, θα μπορούσε να θεωρηθούν ως 'προγράμματα' κατά την έννοια της οδηγίας ΣΠΕ και να απαιτούν συνεπώς τη διενέργεια εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Όταν αναφέρονται αποκλειστικά σε γεωργικές πρακτικές, και όχι σε έργα, η οδηγία δεν έχει εφαρμογή σε αυτά.
- 9.9. Η **οδηγία πλαίσιο για τα στερεά απόβλητα (75/442/ΕΟΚ)** απαιτεί την κατάρτιση από τα κράτη μέλη σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων (άρθρο 7). Ειδικότερα, το άρθρο 7 προβλέπει τα βασικά στοιχεία του περιεχομένου των σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων. Πρόσθετες απαιτήσεις σχετικά με το περιεχόμενο των σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων προβλέπονται από τις οδηγίες 91/689/ΕΟΚ για τα επικίνδυνα απόβλητα και 94/62/ΕΚ για τις συσκευασίες και τα απορρίμματα συσκευασιών. Ένας σκοπός των σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων είναι ο εντοπισμός κατάλληλων τρόπων ή εγκαταστάσεων διάθεσης. Υπό την έννοια αυτή, εμφανίζονται να θέτουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες εγκαταστάσεων διάθεσης αποβλήτων (που καλύπτονται από την οδηγία ΕΠΕ στο παράρτημα Ι σημεία (9) και (10) και

στο παράρτημα II σημείο (11)(b)). Τα σχέδια αυτά διαχείρισης αποβλήτων καλύπτονται κανονικά από την οδηγία ΣΠΕ και απαιτείται αυτομάτως η διενέργεια εκτίμησης, σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2 σημείο α), υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλοι οι υπόλοιποι όροι εφαρμογής. Περαιτέρω, μπορεί να υπάρχουν σχέδια τα οποία δεν αφορούν απευθείας κατάλληλες τοποθεσίες ή εγκαταστάσεις διάθεσης αλλά θέτουν τα κριτήρια γι' αυτές και/ή μεταφέρουν την ευθύνη αυτή σε χαμηλότερης βαθμίδας σχέδια (π.χ. περιφερειακά ή επαρχιακά σχέδια). Τα σχέδια αυτά εμφανίζονται επίσης να καθορίζουν το συνολικό πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων και θα πρέπει, συνεπώς, να καλύπτονται επίσης από την οδηγία ΣΠΕ. Όμως, μπορεί να υπάρχουν σχέδια διαχείρισης αποβλήτων τα οποία δεν ταυτοποιούν περιοχές για μελλοντικές εγκαταστάσεις διάθεσης, π.χ., σε περίπτωση όπου οι δυνατότητες διάθεσης είναι επαρκείς για τα παραγόμενα απόβλητα. Ένα τέτοιο σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων μπορεί να κατανέμει τις ροές αποβλήτων σε διάφορες περιοχές ή να προβλέπει ορισμένους τρόπους ανακύκλωσης χωρίς να καθορίζει 'το πλαίσιο' για έργα. Έτσι, στις περιπτώσεις αυτές, είναι μάλλον απίθανο να έχει εφαρμογή η οδηγία.

9.10. Η οδηγία για την ποιότητα του αέρα 96/62/EK ορίζει ότι σε ζώνες και οικισμούς όπου τα επίπεδα ενός ή περισσότερων ρύπων υπερβαίνουν ορισμένες οριακές τιμές, τα κράτη μέλη μεριμνούν για την εκπόνηση και εφαρμογή σχεδίου ή προγράμματος προς επίτευξη της οριακής τιμής εντός της οριζόμενης προθεσμίας (άρθρο 8 παράγραφος 3). Σε ζώνες και οικισμούς όπου περισσότεροι του ενός ρύποι υπερβαίνουν τις οριακές τιμές, τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλλουν ολοκληρωμένο σχέδιο που να καλύπτει όλους τους εν λόγω ρύπους (άρθρο 8 παράγραφος 4). Κύριος σκοπός των εν λόγω σχεδίων ή προγραμμάτων είναι η βελτίωση της ποιότητας του αέρα και, αν και μπορεί να επηρεάζουν πολλούς τομείς, ωστόσο δεν εμπίπτουν κατ' ανάγκη σε κάποιο από τους τομείς που παρατίθενται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 σημείο α) της οδηγίας ΣΠΕ. Βάσει όμως του άρθρου 3 παράγραφος 4, απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων εφόσον θέτουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων και το κράτος μέλος αποφασίζει ότι είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Το άρθρο 11 της οδηγίας πλαίσιο για την ποιότητα του αέρα ορίζει ότι τα σχέδια ή προγράμματα των κρατών μελών για την επίτευξη των οριακών τιμών θα πρέπει να αποστέλλονται στην Επιτροπή. Αν και δεν υπάρχει προς τούτο απαίτηση, θα ήταν χρήσιμο αν μπορούσαν να αποστέλλονται ταυτόχρονα στην Επιτροπή και πληροφορίες για τη σχετική ΣΠΕ (π.χ. εκείνη που αναφέρεται στο άρθρο 9 της οδηγίας ΣΠΕ).

9.11. Η οδηγία για τους οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) αποσκοπεί στην εγκαθίδρυση ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ειδικών ζωνών διατήρησης. Απαιτεί από τα κράτη μέλη να προτείνουν τόπους ως ειδικές ζώνες διατήρησης και να διαβιβάσουν στην Επιτροπή κατάλογο των τόπων αυτών. Σκοπός είναι να αναγνωριστεί ότι ο τόπος φιλοξενεί φυσικές αξίες που αξίζει να προστατευτούν. Έτσι, η ουσία μιας τέτοιας πρότασης είναι να αναγνωριστεί η περιβαλλοντική αξία του τόπου. Η ίδια η πρόταση δεν απολήγει κανονικά σε κάποια απόφαση σχεδίου ή προγράμματος. Ορίζει μόνο το γεωγραφικό εύρος στο οποίο πρέπει να εφαρμοστούν μέτρα προστασίας. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη διαδικασία αυτή ανακύπτουν από τα

μεταγενέστερα μέτρα προστασίας και όχι από την πρόταση χαρακτηρισμού ενός τόπου ως ειδικής ζώνης διατήρησης. Συνεπώς, η πρόταση χαρακτηρισμού προστατευόμενων τόπων βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους δεν απαιτεί μάλλον εκτίμηση βάσει της οδηγίας 2001/42/ΕΚ.

- 9.12. Για σχέδια και προγράμματα που υπάγονται στα διαρθρωτικά ταμεία και στο Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, δεν έχει εφαρμογή η οδηγία ΣΠΕ στις τρέχουσες αντίστοιχες περιόδους προγραμματισμού (βλ. άρθρο 3 παράγραφος 9 και παράγραφο 3.8. παραπάνω).

Άρθρο 11 παράγραφος 2

Όσον αφορά σχέδια και προγράμματα για τα οποία η υποχρέωση διεξαγωγής εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων απορρέει ταυτοχρόνως από την παρούσα οδηγία και από άλλες διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν συντονισμένες ή κοινές διαδικασίες οι οποίες πληρούν τις απαιτήσεις της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας προκειμένου, μεταξύ άλλων, να αποφεύγεται η επανάληψη των εκτιμήσεων

- 9.13. Όπως συζητήθηκε και παραπάνω, όταν απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων τόσο από την οδηγία όσο και από άλλη κοινοτική νομοθεσία, έχουν εφαρμογή σωρευτικώς και οι δύο σειρές απαιτήσεων. Θα ήταν παράλογο αν αυτό σήμαινε ότι πρέπει για την ίδια πρόταση να διενεργηθούν δύο ουσιαστικά παρόμοιες εκτιμήσεις και, για να αποφευχθεί μια τέτοια επανάληψη, το άρθρο 11 παράγραφος 2 της οδηγίας επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν συντονισμένες ή κοινές διαδικασίες που πληρούν τις απαιτήσεις της σχετικής κοινοτικής νομοθεσίας. Το πρώτο βήμα είναι να διαπιστωθεί αν η οδηγία 2001/42/ΕΚ και οι άλλες κοινοτικές διατάξεις για εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων εφαρμόζονται ταυτόχρονα (βλ. παραπάνω). Τα κράτη μέλη μπορεί κατόπιν να προβλέψουν μια διαδικασία εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων που να ενσωματώνει τις απαιτήσεις τόσο της οδηγίας όσο και της άλλης κοινοτικής νομοθεσίας. Προς τούτο, πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τυχόν οδηγίες που έχουν εκδοθεί για ενδυνάμωση των απαιτήσεων του κοινοτικού δικαίου, έχοντας πάντοτε κατά νου ότι σε περίπτωση που ανακύψει σύγκρουση μεταξύ οδηγιών για μια οδηγία και των νομικών απαιτήσεων που περιλαμβάνονται σε μια άλλη οδηγία, στο εθνικό δίκαιο πρέπει να μεταφερθούν οι τελευταίες.
- 9.14. Η εκτίμηση βάσει της οδηγίας ΕΠΕ πραγματοποιείται συνήθως σε ένα μεταγενέστερο στάδιο της διεργασίας λήψης απόφασης από εκείνο βάσει της οδηγίας 2001/42/ΕΚ, αφού η πρώτη οδηγία αναφέρεται σε έργα και όχι σε σχέδια και προγράμματα που καθορίζουν το πλαίσιο για τέτοια έργα. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ωστόσο, μπορεί να υπάρχουν επικαλύψεις μεταξύ των δύο οδηγιών σε περιπτώσεις όπου το σχέδιο ή πρόγραμμα περιλαμβάνει άδεια για έργο.
- 9.15. Στις περιπτώσεις αυτές, για την αποφυγή επανάληψης εκτιμήσεως, μπορεί να είναι επιθυμητή η πρόβλεψη μιας συντονισμένης διαδικασίας που να καλύπτει τις πτυχές τόσο της ΕΠΕ όσο και της ΣΠΕ. Οι βασικές απαιτήσεις των οδηγιών ΕΠΕ και ΣΠΕ είναι παρόμοιες, λαμβάνοντας υπόψη τα

χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός έργου, αφενός, και ενός σχεδίου ή προγράμματος αφετέρου. Σε σύγκριση με την οδηγία ΣΠΕ, η οδηγία ΕΠΕ δεν απαιτεί τη διενέργεια διαβουλεύσεων με άλλες αρχές όταν υπάρχει εξέταση κατά περίπτωση (άρθρο 4 παράγραφος 2), έχει διαφορετικές απαιτήσεις για την κοινοποίηση αποφάσεων για διαλογή, ενώ δεν έχει καμμία απαίτηση περί ποιότητας ή παρακολούθησης.

- 9.16. Η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα και η οδηγία ΣΠΕ είναι συμπληρωματικές και προβλέπουν μια κατ' ουσία παρόμοια εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Λεπτομερής ανάλυση των νομικών κειμένων αποκαλύπτει κάποιες διαφορές μεταξύ των στοιχείων της περιβαλλοντικής εκτίμησης που καλύπτουν. Για παράδειγμα, οι διατάξεις για τη συμμετοχή του κοινού στην ΟΠΥ επικεντρώνονται στα βήματα που χρειάζονται για την κατάρτιση, ανασκόπηση και ενημέρωση ΣΔΛΑΠ, ενώ εκείνες της οδηγίας ΣΠΕ είναι γενικότερου χαρακτήρα αφού πρέπει να εφαρμόζονται σε τελείως διαφορετικούς τύπους σχεδίων και προγραμμάτων. Εάν κράτη μέλη αποφασίσουν να προβλέψουν μια κοινή διαδικασία στη μεταφορά των οδηγιών αυτών, πρέπει να διασφαλίζουν ότι αυτή αντικατοπτρίζει τις διατάξεις και των δύο. Ένας τρόπος αποφυγής επαναλήψεων είναι η αρμόδια αρχή που ορίζεται βάσει του άρθρου 3 της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα να είναι υπεύθυνη να διασφαλίζει ότι οι απαιτήσεις της οδηγίας ΣΠΕ καλύπτονται κατάλληλα στο ΣΔΛΑΠ. Υπάρχει ένα σημείο όπου η οδηγία ΣΠΕ μπορεί να προσθέσει ιδιαίτερη αξία στην εφαρμογή της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα. Αυτό είναι στην εφαρμογή των παρεκκλίσεων που προβλέπονται στο άρθρο 4 της ΟΠΥ. Οποτεδήποτε χρησιμοποιούνται ως κριτήρια για την εφαρμογή μιας παρεκκλίσεως οι όροι 'ευρύτερο περιβάλλον', 'πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή' ή 'βιώσιμη ανθρώπινη ανάπτυξη', η διενέργεια εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με την οδηγία ΣΠΕ μπορεί να είναι χρήσιμη για την αιτιολόγηση της παρέκκλισης βάσει αυτών των κριτηρίων.
- 9.17. Για την ΟΠΥ, έχει αναπτυχθεί μια Κοινή Στρατηγική Εφαρμογής ενώ έχουν εκδοθεί πολυάριθμα ανεπίσημα έγγραφα οδηγιών που παρέχουν λεπτομερέστερες συμβουλές για προσεγγίσεις εφαρμογής της οδηγίας.²⁰ Από μερικές πλευρές, τα κείμενα αυτά υπερβάλλουν των απαιτήσεων του κειμένου της οδηγίας. Για παράδειγμα, το έγγραφο με τις οδηγίες για τη συμμετοχή του κοινού κάνει σαφές ότι συμμετοχή του κοινού απαιτείται όχι μόνο για τα ΣΔΛΑΠ (όπως μπορεί να εκληφθεί από τη διατύπωση του άρθρου 14) αλλά και για τα προγράμματα μέτρων. Οι οδηγίες αυτές παρέχουν χρήσιμα παραδείγματα για το πώς θα πρέπει να δίδονται πληροφορίες και να γίνονται διαβουλεύσεις με το κοινό σύμφωνα με την οδηγία ενώ παρέχει συμβουλές ορθής πρακτικής που μπορούν να εφαρμοστούν σε πολλούς άλλους τύπους σχεδίων και προγραμμάτων που καλύπτονται από την οδηγία ΣΠΕ. Μια ομοίως συμπληρωματική προσέγγιση είναι πιθανόν να αποδειχθεί επωφελής και στην εφαρμογή άλλων πτυχών των οδηγιών (όπως η σύνταξη της περιβαλλοντικής μελέτης, ή οι διατάξεις για διασυννοριακές περιπτώσεις).

²⁰

Τα κείμενα αυτά καλύπτουν θέματα όπως οικονομική ανάλυση, ανάλυση πιέσεων και επιπτώσεων, διεργασία σχεδιασμού και εκτίμηση οικολογικής καταστάσεως και θα δημοσιευτούν μέσα στο 2003. Είναι ήδη διαθέσιμα στο διαδίκτυο στη διεύθυνση: <http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd/library>.

- 9.18. Η διαδικασία εκπόνησης σχεδίων διαχείρισης αποβλήτων σύμφωνα με την *οδηγία πλαίσιο για τα στερεά απόβλητα* (75/442/EEC) δεν προβλέπει εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Γενικά, στην προκειμένη περίπτωση, η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι κάτι που πρέπει να πρωτοεισαχθεί – αν και κράτη μέλη μπορεί ήδη να έχουν κάποια στοιχεία ΣΠΕ για το σχεδιασμό διαχείρισης αποβλήτων στη εθνική τους νομοθεσία.
- 9.19. Σχέδια και προγράμματα τα οποία έχει αποφασιστεί ότι απαιτούν εκτίμηση σύμφωνα με την *οδηγία για τους οικοτόπους*,²¹ υπόκεινται επίσης στη διαδικασία εκτίμησης επιπτώσεων βάσει της οδηγίας ΣΠΕ (άρθρο 3 παράγραφος 2 σημείο β)). Συνεπώς, η οδηγία ΣΠΕ και η οδηγία για τους οικοτόπους εφαρμόζονται σωρευτικά σε όλα τα σχέδια και προγράμματα που έχουν επιπτώσεις σε προστατευόμενους τόπους σύμφωνα με το άρθρο 6 ή 7 της οδηγίας για τους οικοτόπους και μπορεί να προβλεφθεί μια συνδυασμένη διαδικασία εφόσον αυτή πληροί τόσο τις απαιτήσεις της οδηγίας ΣΠΕ όσο και της οδηγίας για τους οικοτόπους. Στην περίπτωση αυτή, η διαδικασία πρέπει να περιλαμβάνει τα διαδικαστικά βήματα που απαιτούνται από την οδηγία ΣΠΕ, καθώς και τον ουσιαστικό έλεγχο σχετικά με τις επιπτώσεις σε προστατευόμενους τόπους που απαιτείται από την οδηγία για τους οικοτόπους.
- 9.20. Η εκτίμηση επιπτώσεων βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους είναι ένας έλεγχος για να πιστοποιηθεί ότι ένα σχέδιο δεν επιδρά δυσμενώς στην ακεραιότητα του υπόψη τόπου. Οι αρμόδιες εθνικές αρχές δεν πρέπει να εγκρίνουν σχέδια που έχουν δυσμενείς επιδράσεις στον τόπο εκτός κι αν πληρούνται οι όροι και τα κριτήρια του άρθρου 6 παράγραφος 4 της οδηγίας για τους οικοτόπους.²²
- 9.21. Η εκτίμηση βάσει της οδηγίας ΣΠΕ έχει μεγαλύτερη καλυπτικότητα. Δεν καλύπτει μόνο επιπτώσεις σε προστατευόμενους τόπους και σε επιλεγμένα είδη, αλλά και στη βιοποικιλότητα εν γένει και σε άλλες πτυχές όπως η ποιότητα του αέρα ή των υδάτων ή η πολιτιστική ή αρχαιολογική κληρονομιά. Τα βήματα μιας κατ' επιλογή συνδυασμένης διαδικασίας ΣΠΕ για τα σχέδια που έχει αποφασιστεί ότι απαιτείται εκτίμηση σύμφωνα με την οδηγία για τους οικοτόπους μπορεί να είναι τα ακόλουθα.

---

²¹ Η οδηγία για τους οικοτόπους απαιτεί ρητά εκτίμηση για 'σχέδια' και όχι για 'προγράμματα'. Ωστόσο, ένα 'σχέδιο' σύμφωνα με την οδηγία για τους οικοτόπους μπορεί να έχει τα χαρακτηριστικά ενός 'προγράμματος' σύμφωνα με την οδηγία ΣΠΕ, αφού είναι αδύνατον να υπάρξει σαφής διάκριση μεταξύ σχεδίων και προγραμμάτων (βλ. επίσης παραγράφους 3.3 - 3.6 και 3.32 ανωτέρω).

²² Το άρθρο 6 παράγραφος 4 αναφέρει: 'Εάν, παρά τα αρνητικά συμπεράσματα της εκτίμησης των επιπτώσεων και ελλείψει εναλλακτικών λύσεων, ένα σχέδιο πρέπει να πραγματοποιηθεί για άλλους επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημοσίου συμφέροντος, περιλαμβανομένων λόγων κοινωνικής ή οικονομικής φύσεως, το κράτος μέλος λαμβάνει κάθε αναγκαίο αντισταθμιστικό μέτρο ώστε να εξασφαλισθεί η προστασία της συνολικής συνοχής του Natura 2000. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα αντισταθμιστικά μέτρα που έλαβε. Όταν ο τόπος περί του οποίου πρόκειται είναι τόπος όπου ευρίσκονται ένας τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή/και ένα είδος προτεραιότητας, είναι δυνατόν να προβληθούν μόνον επιχειρήματα σχετικά με την υγεία ανθρώπων και τη δημόσια ασφάλεια ή σχετικά με θετικές συνέπειες πρωταρχικής σημασίας για το περιβάλλον, ή, κατόπιν γνωμοδότησεως της Επιτροπής, άλλοι επιτακτικοί σημαντικοί λόγοι σημαντικού δημοσίου συμφέροντος.'

- 9.22. Αφού το σχέδιο έχει αποφασιστεί ότι είναι ενδεχόμενο να έχει επιπτώσεις σε έναν τόπο βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους, υπό την προϋπόθεση ότι συμφωνεί με τις υπόλοιπες απαιτήσεις των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας ΣΠΕ, εμπίπτει αυτομάτως στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.
- 9.23. Πρέπει να εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται οι επιπτώσεις στο περιβάλλον του σχεδίου ή προγράμματος και οι λογικές εναλλακτικές δυνατότητες του σχεδίου ή προγράμματος σε μια περιβαλλοντική μελέτη. Οι επιπτώσεις σε προστατευόμενους τόπους και σε επιλεγμένα είδη σύμφωνα με την οδηγία για τους οικοτόπους αποτελούν μέρος της εν λόγω μελέτης. Μπορεί, ωστόσο, να είναι προτιμότερο να περιγραφούν σε ένα ξεχωριστό κεφάλαιο καθώς τα πορίσματα για τις επιπτώσεις αυτές είναι δεσμευτικά για την απόφαση των αρμόδιων αρχών για το σχέδιο ή πρόγραμμα.
- 9.24. Σύμφωνα με το άρθρο 6 της οδηγίας ΣΠΕ, πρέπει να πραγματοποιούνται διαβουλεύσεις με το κοινό και τις αρχές, οι οποίες είναι πιθανόν να ενδιαφέρονται για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από την εφαρμογή σχεδίων, θέτοντας στη διάθεσή τους το προκαταρκτικό σχέδιο ή πρόγραμμα και την περιβαλλοντική μελέτη. Στις διαβουλεύσεις μπορεί επίσης να περιλαμβάνονται και οι επιπτώσεις του σχεδίου ή προγράμματος στους τόπους και τα είδη, που τυγχάνουν ειδικής προστασία βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους.
- 9.25. Η έκθεση και τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη πριν εγκριθεί το σχέδιο ή πρόγραμμα ή ξεκινήσει η νομοθετική διαδικασία.. Εάν το σχέδιο ή πρόγραμμα βρεθεί ότι επηρεάζει δυσμενώς την ακεραιότητα του υπόψη τόπου, το σχέδιο ή πρόγραμμα μπορεί να εγκριθεί μόνο υπό περιοριστικούς όρους που περιγράφονται στο άρθρο 6 της οδηγίας για τους οικοτόπους. Για άλλες επιπτώσεις στο περιβάλλον, τους όρους υπό τους οποίους μπορεί να εγκριθεί το σχέδιο ή πρόγραμμα περιγράφει η σχετική εθνική νομοθεσία βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους.
- 9.26. Βάσει του άρθρου 6 της οδηγίας ΣΠΕ, το κοινό και οι ορισμένες αρχές πρέπει να ενημερώνονται για την απόφαση σχετικά με το σχέδιο ή πρόγραμμα. Η συνοπτική δήλωση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώθηκαν περιβαλλοντικά ζητήματα στο σχέδιο ή πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης την απόφαση σχετικά με το αν το σχέδιο ή πρόγραμμα συμφωνεί με την οδηγία για τους οικοτόπους.
- 9.27. Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος πρέπει να παρακολουθούνται (άρθρο 10 της οδηγίας ΣΠΕ). Στην παρακολούθηση περιλαμβάνονται και επιπτώσεις στους τόπους και είδη που προστατεύονται βάσει της οδηγίας για τους οικοτόπους.

ΣΠΕ για σχέδια και προγράμματα που απαιτείται από ορισμένες κοινοτικές περιβαλλοντικές νομοθεσίες – Συνοπτικός πίνακας.

NB: Ο παρών πίνακας δεν είναι εξαντλητικός και οι αναγνώστες θα πρέπει να προσφύγουν και στο σχετικό κείμενο καθώς και στις ίδιες τις οδηγίες.

	Σχέδιο ή πρόγραμμα κατά την έννοια της οδηγίας ΣΠΕ (άρθ. 2 (α))		Υποχρεωτική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2		Υπό όρους εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 4
	Σχέδιο ή πρόγραμμα;	Απαιτείται από νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις;	Εκπονηθέν για τους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 σημείο α)	Καθορισμός πλαισίου για μελλοντικές άδειες έργων ΕΠΕ	
Κοινοτική νομοθεσία					
Οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/ΕΚ	ναι/όχι	ναι	ναι (διαχείριση υδάτων)	Ναι/όχι (εξαρτάται από το περιεχόμενο)	ναι/όχι (εξαρτάται από το περιεχόμενο)
Οδηγία για τα νιτρικά 91/676/ΕΟΚ	Ναι	ναι	Ναι (διαχείριση υδάτων)	ναι/όχι (εξαρτάται από το περιεχόμενο του προγράμματος δράσης)	ναι/όχι (εξαρτάται από το περιεχόμενο του προγράμματος δράσης)
Οδηγία πλαίσιο για τα στερεά απόβλητα 75/442/ΕΟΚ συμπληρωματικών των απαιτήσεων των οδηγιών 91/676/ΕΟΚ και 94/62/ΕΚ	Ναι	ναι	Ναι (διαχείριση υδάτων)	ναι/όχι (εξαρτάται από το περιεχόμενο του σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων)	ναι/όχι (εξαρτάται από το περιεχόμενο του σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων)

	Σχέδιο ή πρόγραμμα κατά την έννοια της οδηγίας ΣΠΕ (άρθρ. 2 (α))	Υποχρεωτική εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 2	Υπό όρους εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 4
Κοινοτική νομοθεσία	Σχέδιο ή πρόγραμμα;	Απαιτείται από νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις;	Απαιτείται εκτίμηση εάν ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
Οδηγία πλαίσιο για την ποιότητα του αέρα	Ναι	ναι	Ναι
Οδηγία για τους οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ	- (χαρακτηρισμός μιας περιοχής δεν συνιστά 'σχέδιο ή πρόγραμμα')	ναι	-
Οδηγία για τους οικοτόπους 92/43/ΕΕC	Ναι (σχέδια και προγράμματα, που έχουν επιπτώσεις σε προστατευόμενους τόπους σύμφωνα με το άρθρ. 6 ή 7 της οδηγίας για τους οικοτόπους)	ναι	ναι
Διαρθρωτικά και ευρωπαϊκό γεωργικό ταμείο προσανατολισμού και εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ)	- (Για την τρέχουσα περίοδο σχεδιασμού, με εξαίρεση από τη ΣΠΕ)		
		Εκπονηθέν για τους τομείς που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 σημείο α) - (τομέας: ποιότητα αέρα)	Απαιτείται εκτίμηση σύμφωνα με την οδηγία για τους οικοτόπους
		Καθορισμός πλαισίου για μελλοντικές άδειες έργων ΕΠΕ	Απαιτείται εκτίμηση εάν ενδέχεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις
		- (τομέας: ποιότητα αέρα)	ναι/όχι (εξαρτάται από το περιεχόμενο του προγράμματος δράσης)
		-	-
		-	-

Προσάρτημα Ι – Πρακτικές οδηγίες για την παρακολούθηση

Στην ενότητα που ακολουθεί, περιλαμβάνονται ως οδηγίες για τις αρχές στα κράτη μέλη που είναι υπεύθυνες για την ένταξη των απαιτήσεων παρακολούθησης της οδηγίας 2001/ΕΚ/42 στις διάφορες διαδικασίες σχεδιασμού, μερικά βήματα που μπορεί να βοηθήσουν. Τα βήματα αυτά θέτουν τα διάφορα θέματα σε μια λογική σειρά, δεν αντιπροσωπεύουν όμως κάποια αναγκαία χρονολογική ακολουθία. Περαιτέρω, στο στάδιο αυτό οι γνώσεις και οι πρακτικές εμπειρίες όσον αφορά την παρακολούθηση σχεδίων και προγραμμάτων είναι σχετικώς περιορισμένες. Τα σχήματα παρακολούθησης θα πρέπει συνεπώς να είναι ευέλικτα και να επιτρέπουν τις αναγκαίες προσαρμογές.

Λεπτομερέστερες πληροφορίες για την πρακτική εφαρμογή του άρθρου 10 μπορούν να ληφθούν από την έκθεση 'Εφαρμογή του άρθρου 10 της οδηγίας ΣΠΕ', που συντάχθηκε στο πλαίσιο του δικτύου IMPEL.

Προσδιορισμός του πεδίου παρακολούθησης

Το πρώτο βήμα στο σχεδιασμό ενός συστήματος παρακολούθησης για μια δεδομένη διεργασία σχεδιασμού είναι να οριστεί ποιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις χρειάζεται να καλύπτει το σύστημα παρακολούθησης. Η περιβαλλοντική μελέτη καθορίζει ένα πλαίσιο για το πεδίο της παρακολούθησης εντοπίζοντας τις ενδεχόμενες σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που πρέπει συνεπώς να παρακολουθούνται είναι, κατ' αρχήν, οι ίδιες με εκείνες της εκτίμησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Ωστόσο, ανάλογα με τον τύπο του σχεδίου ή προγράμματος και, ειδικότερα, με το στάδιο εφαρμογής του μπορεί να είναι σκόπιμο να υπάρξει επικέντρωση στις περιβαλλοντικές εκείνες επιπτώσεις που είναι σχετικές με την εφαρμογή. Περαιτέρω, μπορεί να εξεταστεί η δυνατότητα ανάληψης επανορθωτικών δράσεων όταν καθορίζεται το πεδίο της παρακολούθησης. Επίσης, επιστημονικές δυσκολίες στην αποκατάσταση σαφούς δεσμού μεταξύ της εφαρμογής ενός σχεδίου ή προγράμματος και μεταβολές στο περιβάλλον μπορεί να είναι ένα εμπόδιο στην παρακολούθηση όλων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να εκτελείται ένας έλεγχος ασφαλείας για να διασφαλίζεται ότι κατά την εκτίμηση δεν παραβλέφθηκαν κάποιες δυσμενείς επιπτώσεις του σχεδίου ή προγράμματος.

- Η παρακολούθηση καλύπτει κατ' αρχήν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που περιλαμβάνονται στην περιβαλλοντική μελέτη.
- Μπορεί, ωστόσο, να υπάρξει επικέντρωση σε μερικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις ή να περιληφθούν πρόσθετες πτυχές που δεν ήταν εμφανείς.

Εντοπισμός των αναγκαίων πληροφοριών

Το δεύτερο βήμα είναι η ταυτοποίηση των αναγκαίων πληροφοριών προκειμένου να βρεθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός σχεδίου ή προγράμματος. Πληροφορίες για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός σχεδίου ή προγράμματος μπορεί επίσης να ληφθούν από τις αιτίες των σχετικών επιπτώσεων,²³ αφού οι επιπτώσεις του σχεδίου ή προγράμματος στο περιβάλλον μπορούν να παρακολουθούνται άμεσα (μετρώντας τις

²³ Ένα τρέχον μοντέλο για την αλυσίδα των αιτιών είναι το σχήμα DPSIR (driving forces-pressure-state-impact-response/κινητήριες δυνάμεις-πίεση-κατάσταση-επίπτωση-απόκριση).

μεταβολές στο περιβάλλον) ή έμμεσα μέσω συλλογής πληροφοριών π.χ. για την εφαρμογή μέτρων (άμβλυνσης) που προβλέπονται στο σχέδιο ή πρόγραμμα ή παράγοντες πίεσης όπως είναι οι εκπομπές ή ο όγκος αποβλήτων.

Σχήματα παρακολούθησης που εξετάστηκαν κατά την περίοδο του έργου IMPEL για την παρακολούθηση κατέδειξαν μια τάση εστίασης περισσότερο στην εφαρμογή μέτρων και σε παράγοντες πίεσης και όχι στις επιπτώσεις. Ο λόγος γι' αυτό μπορεί να αποδοθεί στη δυσκολία αποκατάστασης δεσμού αιτίου-αποτελέσματος, δηλ. απόδοσης της τυχόν μεταβολής στο περιβάλλον, που μπορεί να εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, αναμφισβήτητα στην εφαρμογή ενός σχεδίου ή προγράμματος. Π.χ., ένα σύστημα βιολογικής παρακολούθησης μπορεί να αποκαλύψει περιεκτικές πληροφορίες για την κατάσταση του περιβάλλοντος σε μια δεδομένη περιοχή και για την αλλαγή του σε μια δεδομένη χρονική περίοδο, δεν μπορεί όμως να περιλαμβάνει ευρήματα για το αν μια δεδομένη αλλαγή στο περιβάλλον (π.χ. απώλεια ενός ορισμένου είδους, καταστροφή ορισμένων φυτών) μπορεί να αποδοθεί στην εφαρμογή ενός ορισμένου κυκλοφοριακού σχεδίου. Εδώ, τα δεδομένα από ένα σύστημα βιολογικής παρακολούθησης μπορεί να συνδυαστεί με μια ανάλυση της προόδου εφαρμογής του κυκλοφοριακού σχεδίου ('κινητήριες δυνάμεις') και των μέτρων άμβλυνσης που προβλέπονται στο σχέδιο.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για τους σκοπούς της παρακολούθησης, δεν είναι αυτομάτως αναγκαίες και χρήσιμες όλες οι περιβαλλοντικές πληροφορίες που μπορεί να είναι διαθέσιμες για την περιοχή σχεδιασμού. Το κρίσιμο σημείο είναι η ταυτοποίηση των δεδομένων εκείνων που είναι σημαντικά και αντιπροσωπευτικά του σχεδίου ή προγράμματος. Μια εφικτή προσέγγιση για την επιλογή σημαντικών περιβαλλοντικών πληροφοριών παρουσιάστηκε στο έργο IMPEL για την παρακολούθηση. Οι ρυθμίσεις στο θέμα της παρακολούθησης του σχεδίου διαχείρισης αποβλήτων της Βιέννης βασίστηκαν σε μια σειρά ζητημάτων που ήταν σχετικά με τη συνέχεια του σχεδίου (π.χ. πρόγνωση του όγκου αποβλήτων τα ερχόμενα χρόνια, πρόγνωση σχετικά με τις μειώσεις στις εκπομπές, επίτευξη στόχων, κλπ.)²⁴. Επίσης, ως πλαίσιο για την επιλογή σημαντικών περιβαλλοντικών πληροφοριών, πρέπει να χρησιμοποιούνται σε πολλές περιπτώσεις μια σειρά δεικτών. Μια βασική λειτουργία των δεικτών ή μιας σειράς ζητημάτων που χρησιμοποιήθηκαν στη Βιέννη είναι η συμπύκνωση των περιβαλλοντικών δεδομένων σε πληροφορίες που να είναι κατανοήσιμες και από μη ειδικούς (οι οποίοι συνήθως αποφασίζουν για την περαιτέρω δράση).

Φυσικά, κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με το ποια περιβαλλοντικά δεδομένα χρειάζονται, θα πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη και η αξιοπιστία και διαθεσιμότητα των αντίστοιχων δεδομένων κατά την περίοδο σχεδιασμού.

- **Είναι χρήσιμο να εντοπίζονται και να επιλέγονται οι περιβαλλοντικές πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.**
- **Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις μπορεί επίσης να παρακολουθούνται έμμεσα μέσω παρακολούθησης των αιτίων των επιπτώσεων (όπως οι παράγοντες πίεσης ή τα μέτρα άμβλυνσης).**
- **Δείκτες ή μια σειρά από ζητήματα μπορούν να αποτελέσουν ένα πλαίσιο που**

²⁴

Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. τελική έκθεση για το έργο IMPEL.

να βοηθήσει στον εντοπισμό των σημαντικών περιβαλλοντικών πληροφοριών. Βοηθούν επίσης στη συμπύκνωση των περιβαλλοντικών δεδομένων σε κατανοήσιμες πληροφορίες.

Ταυτοποίηση των υφιστάμενων πηγών πληροφοριών

Το τρίτο βήμα είναι η ταυτοποίηση υφιστάμενων πηγών πληροφοριών για τις απαιτούμενες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του περιβάλλοντος. Το αν η έρευνα αυτή αποδειχθεί επιτυχής εξαρτάται από το συγκεκριμένο υπόψη σχέδιο ή πρόγραμμα και από τα συστήματα παρακολούθησης που υφίστανται για τους υπόψη περιβαλλοντικούς παράγοντες. Δύο κύριες πηγές περιβαλλοντικών πληροφοριών που μπορεί να είναι χρήσιμες για την παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων παρουσιάζονται στην ακόλουθη ενότητα.

α) Δεδομένα σε επίπεδα έργων

Η πρώτη πηγή δεδομένων περιέχει περιβαλλοντικά δεδομένα για τα έργα για τα οποία το σχέδιο καθορίζει το πλαίσιο. Περιβαλλοντικά δεδομένα σε επίπεδο έργου παράγονται και συλλέγονται σε διάφορα στάδια της πραγμάτωσης του έργου. Κατά τη διάρκεια της φάσης αδειοδότησης ενός έργου, πληροφορίες σχετικά με τις ενδεχόμενες επιπτώσεις του στο περιβάλλον συλλέγονται για τους σκοπούς του έργου ΕΠΕ (αν και τα δεδομένα που συγκεντρώνονται σε μια διαδικασία ΕΠΕ είναι και προγνωστικά, είναι συνήθως πιο λεπτομερή από εκείνα που χρησιμοποιούνται σε επίπεδο σχεδιασμού) ή άλλες διαδικασίες αδειοδότησης. Κατά τη διάρκεια της κατασκευαστικής και λειτουργικής φάσεως, το έργο υπόκειται σε επιθεωρήσεις για να διασφαλιστεί ότι τηρούνται στην πράξη οι όροι που προβλέπονται στην άδεια. Περαιτέρω, η οδηγία ΟΠΕΡ απαιτεί τη δημιουργία μητρώου καταγραφής εκπομπών ρύπων που καλύπτει εκπομπές από ένα μεγάλο αριθμό βιομηχανικών εγκαταστάσεων.

25

Δεδομένα σε επίπεδο έργου στις περισσότερες περιπτώσεις καλύπτουν παράγοντες πίεσης όπως εκπομπές καθώς και, σε έναν ορισμένο βαθμό, περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Τα δεδομένα αυτά μπορούν να βοηθήσουν στη σύγκριση της πρόβλεψης περιβαλλοντικών επιπτώσεων και της επίτευξης περιβαλλοντικών στόχων στο επίπεδο σχεδιασμού με τις πραγματικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος.

Συνήθως πληροφορίες σε επίπεδο έργου συλλέγονται από αρχές διαφορετικές από εκείνες που έχουν την ευθύνη παρακολούθησης σχεδίων και προγραμμάτων. Πρέπει συνεπώς να διασφαλίζεται ότι τα δεδομένα τίθενται στη διάθεση της αρχής παρακολούθησης εάν το σύστημα παρακολούθησης εξαρτάται από σχετικά με έργο δεδομένα. Πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ότι, πληροφορίες σε επίπεδο έργου επικεντρώνονται κυρίως σε μικρής κλίμακας περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενώ η ΣΠΕ πραγματοποιείται συχνά για μεγάλης κλίμακας σχέδια ή προγράμματα. Συνεπώς, οι πληροφορίες σε επίπεδο έργου πρέπει να υφίστανται επεξεργασία, να συνδυάζονται και να συνοψίζονται για να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παρακολούθηση ενός σχεδίου ή προγράμματος.

25

Μια περιεκτική επισκόπηση της νομοθεσίας ΕΚ που απαιτεί τη συλλογή σχετικών με έργα περιβαλλοντικών δεδομένων υπάρχει στην τελική έκθεση για το IMPEL.

β) Γενική περιβαλλοντική παρακολούθηση

Η δεύτερη και ευρείας εκτάσεως πηγή περιβαλλοντικών πληροφοριών συνίσταται από συστήματα γενικής περιβαλλοντικής παρακολούθησης, συμπεριλαμβανομένων στατιστικών που παρέχουν περιβαλλοντικά δεδομένα χωρίς αυτά να σχετίζονται ειδικά με σχέδια, προγράμματα ή έργα. Αν και τα δεδομένα αυτά δείχνουν αλλαγές στο περιβάλλον και επομένως περιβαλλοντικές επιπτώσεις, επιτρέπουν την εξαγωγή περιορισμένων μόνο συμπερασμάτων ως προς τις επιπτώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος (καθώς είναι δύσκολο να βρεθεί ο δεσμός αιτίου-αποτελέσματος). Ωστόσο, τα δεδομένα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να βρεθεί αν επιτεύχθηκαν περιβαλλοντικά αντικείμενα και στόχοι που περιλαμβάνονται σε ένα σχέδιο ή πρόγραμμα. Μπορούν επίσης να δώσουν μια ένδειξη ως προς την αποδοτικότητα των αναληφθέντων ή προβλεπόμενων μέτρων για την επίτευξη των εν λόγω στόχων. Τέτοιες πηγές σχημάτων γενικότερης περιβαλλοντικής παρακολούθησης, στατιστικών και ερευνών μπορούν να βρεθούν σε όλα τα κράτη μέλη και απαιτούνται επίσης, σε ένα μεγάλο βαθμό, από την νομοθεσία ΕΚ (π.χ. παρακολούθηση σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 8 της οδηγίας πλαίσιο για τα ύδατα 2000/60/ΕΚ ή της οδηγίας για το όζον στον αέρα του περιβάλλοντος 2002/3/ΕΚ).²⁶

- **Πηγές περιβαλλοντικών πληροφοριών μπορούν να βρεθούν σε επίπεδο έργου (π.χ. πληροφορίες που συγκεντρώνονται σε διαδικασίες ΕΠΕ ή μητρώα εκπομπών που τηρούνται βάσει της οδηγίας ΟΠΕΡ).**
- **Οι περιβαλλοντικές πληροφορίες σε επίπεδο έργου αφορούν παράγοντες πίεσης και περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι πληροφορίες σε επίπεδο έργου χρειάζεται να συνδυάζονται και να συνοψίζονται όταν χρησιμοποιούνται σε επίπεδο σχεδιασμού.**
- **Συστήματα γενικής περιβαλλοντικής παρακολούθησης παρέχουν περιβαλλοντικά δεδομένα που ανιχνεύουν αλλαγές στο περιβάλλον. Τα δεδομένα αυτά βοηθούν στην επαλήθευση της επίτευξης των περιβαλλοντικών αντικειμένων και στόχων, επιτρέπουν όμως την σε περιορισμένο μόνο βαθμό εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την απόδοση των αλλαγών στο περιβάλλον στην εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος.**
- **Η νομοθεσία ΕΚ περιέχει διάφορες διατάξεις που απαιτούν τη συλλογή περιβαλλοντικών δεδομένων, οι οποίες μπορεί να είναι χρήσιμες για τους σκοπούς του άρθρου 10.**

Πλήρωση των κενών

Το τέταρτο βήμα είναι η πλήρωση των κενών που ανευρίσκονται κατά τη σύγκριση των υφιστάμενων πηγών πληροφοριών με τις ανάγκες που απορρέουν από το άρθρο 10 για το συγκεκριμένο σχέδιο ή πρόγραμμα. Σε μερικές περιπτώσεις, οι πληροφορίες μπορεί να είναι επαρκείς για την εκπλήρωση των απαιτήσεων του άρθρου 10, μπορεί όμως να χρειάζεται να προβλεφθεί μια συνεχής ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των αρχών που συλλέγουν τις πληροφορίες και της αρχής που είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση. Σε άλλες περιπτώσεις, τα υφιστάμενα συστήματα παρακολούθησης μπορεί να πρέπει να διευρυνθούν περιλαμβάνοντας πρόσθετες πτυχές ή σημεία μέτρησης. Θα πρέπει όμως να τονιστεί ότι η παρακολούθηση σύμφωνα με το άρθρο

²⁶ A more detailed overview of relevant EC legislation is given in the final report of the IMPEL project

10 έχει έναν οριοθετημένο σκοπό, δηλ. τον εντοπισμό ελλείψεων στην εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων και δεν είναι μια αυτόνομη επιστημονική εργασία. Αυτό πρέπει να το έχουμε πάντοτε στο μυαλό όταν εξετάζουμε τη διεύρυνση υφιστάμενων συστημάτων παρακολούθησης ή την εγκατάσταση νέων.

Διαδικαστική ένταξη της παρακολούθησης στο σύστημα σχεδιασμού

Το πέμπτο βήμα είναι η ενσωμάτωση της παρακολούθησης στο σύστημα σχεδιασμού. Όπως ειπώθηκε παραπάνω, η παρακολούθηση δεν χρειάζεται να είναι ένα ξεχωριστό βήμα στη διαδικασία σχεδιασμού και μπορεί να είναι μέρος του κανονικού συστήματος σχεδιασμού. Ένα καλό σημείο στη διοικητική διεργασία για την ενσωμάτωση της παρακολούθησης που απαιτείται από την οδηγία ΣΠΕ φαίνεται να είναι η τακτική αναθεώρηση ενός υφιστάμενου σχεδίου ή προγράμματος. Εάν δεν υφίσταται μια τέτοια τακτική αναθεώρηση, θα πρέπει να καθορίζονται ο χρόνος και η συχνότητα παρακολούθησης των επιπτώσεων του σχεδίου ή προγράμματος, είτε βάσει ενός γενικού κανόνα είτε στα πλαίσια κάθε επιμέρους περιβαλλοντικής μελέτης.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να γίνονται ορισμένες διαδικαστικές ρυθμίσεις για να διασφαλίζεται ότι το σύστημα παρακολούθησης λειτουργεί αποτελεσματικά. Πρέπει να αποφασίζεται ποια αρχή (ή άλλο όργανο) είναι υπεύθυνη για τις διάφορες εργασίες παρακολούθησης, συμπεριλαμβανομένης της συλλογής περιβαλλοντικών πληροφοριών, της επεξεργασίας των περιβαλλοντικών πληροφοριών και της αξιολόγησής τους. Περαιτέρω, είναι σημαντικό οι σχετικές πληροφορίες να παρέχονται στη σχετική αρχή σε κατάλληλη μορφή (π.χ. τα περιβαλλοντικά δεδομένα θα πρέπει να επεξηγούνται και να περιλαμβάνονται σε ένα κατανοητό κείμενο όταν παρουσιάζονται στον φορέα λήψης αποφάσεων).

Όταν θεσπίζονται ρυθμίσεις για την παρακολούθηση, θα πρέπει να τηρείται κατά νου ότι η παρακολούθηση δεν τελειώνει με τη συλλογή των περιβαλλοντικών πληροφοριών αλλά περιλαμβάνει και την αξιολόγησή τους.

- **Η παρακολούθηση μπορεί να ενσωματωθεί στο σύστημα σχεδιασμού**
- **Για μια αποτελεσματική παρακολούθηση απαιτείται καθορισμός της ή των υπεύθυνων αρχών και του χρόνου και συχνότητας των μέτρων παρακολούθησης.**
- **Στις ρυθμίσεις για την παρακολούθηση θα πρέπει να περιλαμβάνεται και η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πληροφοριών.**

Επανορθωτική δράση

Οι περιβαλλοντικές πληροφορίες που λαμβάνονται μέσω της παρακολούθησης μπορούν να βοηθήσουν όταν εξετάζεται η ανάληψη κατάλληλης επανορθωτικής δράσης στο πλαίσιο της εθνικής νομοθεσίας. Το άρθρο 10, ωστόσο, δεν θεσπίζει υποχρέωση ανάληψης επανορθωτικής δράσης. Συνεπώς, στο ακολουθούν κείμενο, περιέχονται μόνον ορισμένες γενικές σκέψεις για την επανορθωτική δράση.

Μπορεί να είναι χρήσιμο να προσδιοριστούν τα κριτήρια που παρέχουν έναυσμα για εξέταση ανάληψης επανορθωτικής δράσης. Η υφιστάμενη νομοθεσία σε μερικά κράτη μέλη περιέχει ήδη γενικές διατάξεις που απαιτούν την αναθεώρηση του σχεδίου, αν αυτό είναι δυνατόν, για να διασφαλίζεται η επιδιωκόμενη ανάπτυξη (π.χ. για να διασφαλίζεται μια ισόρροπη αστική ανάπτυξη).

Επανορθωτική δράση μπορεί να αναληφθεί σε διάφορα επίπεδα. Στο επίπεδο σχεδιασμού, η απόφαση για την έγκριση του σχεδίου ή προγράμματος μπορεί να ανατραπεί και να υιοθετηθεί ένα νέο σχέδιο ή πρόγραμμα ή να τροποποιηθεί το υφιστάμενο σχέδιο ή πρόγραμμα. Εάν το νομικό σύστημα του κράτους μέλους το επιτρέπει, μπορεί να αναληφθεί επανορθωτική δράση και σε επίπεδο εφαρμογής. Αυτό μπορεί ειδικότερα να σημαίνει ότι οι δηλώσεις εκείνες για το σχέδιο ή πρόγραμμα που αποδείχθηκαν εσφαλμένες ή που βασίστηκαν σε εσφαλμένες υποθέσεις δεν λαμβάνονται πλέον υπόψη ως πλαίσιο για την παροχή άδειας σε μεμονωμένα έργα.

Η επανορθωτική δράση σε επίπεδο σχεδιασμού μπορεί επίσης να συνδυαστεί με σχετική παρόμοια δράση και σε επίπεδο εφαρμογής. Αυτό σημαίνει ότι το σχέδιο ή πρόγραμμα τροποποιείται βάσει των νέων πληροφοριών για τις επιπτώσεις του στο περιβάλλον. Για την αποφυγή εξελίξεων που μπορεί να συμβούν ενώ το (παλιό) σχέδιο ή πρόγραμμα είναι ακόμη σε ισχύ και που μπορεί να δράσουν παρεμβατικά στην προβλεπόμενη τροποποίηση του σχεδίου ή προγράμματος, θα μπορούσε να ανασταλούν οι διαδικασίες αδειοδότησης για έργα ή οι αποφάσεις για έργα θα μπορούσαν να λαμβάνονται χωρίς αναφορά στο σχέδιο ή πρόγραμμα εφόσον αυτό επιτρέπεται από το αντίστοιχο εθνικό νομικό σύστημα.

- **Μπορεί να είναι χρήσιμο να καθοριστούν κριτήρια που θα δίνουν το έναυσμα για έναρξη εξέτασης επανορθωτικής δράσης.**
- **Επανορθωτική δράση μπορεί να αναλαμβάνεται σε επίπεδο σχεδιασμού και σε επίπεδο εφαρμογής.**

Προσάρτημα II – Μέλη της ομάδας εργασίας

Ursula Platzer, Ομοσπονδιακό Υπουργείο Γεωργίας, Δασοκομίας, Περιβάλλοντος και Διαχείρισης των Υδάτων, Αυστρία

Andreas Sommer, Επαρχιακή Κυβέρνηση του Σάλτσμπουργκ, Υπουργείο Προστασίας του Περιβάλλοντος, Αυστρία

Ulla-Riitta Soveri, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Φινλανδία

Otmar Lell και Astrid Langenberg, Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος, Διατήρησης της Φύσης και Πυρηνικής Ασφάλειας, Γερμανία

Matthias Roder, Βαυαρικό Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Περιβαλλοντικών Υποθέσεων, Γερμανία

Mari Van Dreumel, Υπουργείο Οικισμού, Χωροταξίας και Περιβάλλοντος, Ολλανδία

Sten Jerdenius, Υπουργείο Περιβάλλοντος, Σουηδία

David Aspinwall και Phil Weatherby, Γραφείο Αναπληρωτή Πρωθυπουργού, ΗΒ

Lieselotte Feldmann, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος

Antti Maunu, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιβάλλοντος

Προσάρτημα ΙΙΙ - Βιβλιογραφία

Andreas Sommer, *'The Assessment of the Significance of Environmental Effects. Procedure and Criteria for Screening in Strategic Environmental Assessments'*, the Austrian Federal Ministry of Agriculture, Forestry, Environment and Water Management, 2002

Royal Haskoning, *'Quality assurance strategic environmental assessment'*. Commissioned by the Netherlands Ministry of Housing, Spatial planning and the Environment, 2002

Environmental Resource Management, *'Public participation and stakeholders' involvement in the SEA process: an overview of available techniques and methodologies'*, commissioned by the Netherlands Ministry of Housing, Spatial planning and the Environment, 2002

European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environment Law (IMPEL). *IMPEL PROJECT: Implementation of Article 10 of the EA Directive 2001/42/EK*

Jonathan Robinson, *'Anticipating the effect of Strategic Environmental Assessment'*, at **Planning law: Analysing Reform, Europe and Caselaw**, White Paper Conference, London, 21 March 2002.